

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Energia- ja ympäristötekniikan koulutus

Tuukka Mäkelä

EKOKOMPASSI-YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄN LAADINTA
JOENSUULAISELLE HUONEISTOHOTELLI LIETSULLE

Opinnäytetyö
Huhtikuu 2020

OPINNÄYTETYÖ
Huhtikuu 2020
Energia- ja ympäristötekniikan
koulutus
Karjalankatu 3
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijä
Tuukka Mäkelä

Nimeke
Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän laadinta joensuulaiselle Huoneistohotelli Lietsulle

Toimeksiantaja
Huoneistohotelli Lietsu

Tiivistelmä

Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä Huoneistohotelli Lietsulle. Ekokompassi on kevennetty ympäristöjärjestelmä, joka soveltuu hyvin PK-yrityksille, jotka haluavat muuttaa ympäristöasioiden hoidon tasoaan järjestelmällisemmäksi. Opinnäytetyö rajattiin käsittelemään ympäristöjärjestelmän rakentamisprosessia. Yritys vastaa itse käyttöönotosta, jatkokehittämisestä, auditointiprosessista sekä ylläpidosta. Ympäristöjärjestelmä koskettaa koko hotellin toimintaa.

Ympäristöjärjestelmän rakentaminen toteutettiin Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän rakenteen mukaisesti. Työ aloitettiin kartoittamalla yrityksen toimintoja ja tunnistamalla yrityksen ympäristövaikutuksia ympäristöasioiden alkukartoituksella. Alkukartoituksen jälkeen toteutettiin ympäristövaikutusten arviointi, lakisääteisten velvoitteiden selvitys, kemikaalikartoitus, jätehuoltosuunnitelma ja vaarallisten jätteiden kartoitus.

Yritykselle luotiin ympäristöpolitiikka ja ympäristöohjelma. Ympäristöohjelman tavoitteiksi valittiin ympäristövaikutusten arvioinnin avulla biojätteen määrän vähentäminen, henkilökunnan ympäristötietoisuuden parantaminen ja vastuullisuuden painottaminen hankinnoissa. Tavoitteiden avulla yritys pyrkii parantamaan ympäristösuorituskykyään. Ympäristöjärjestelmä tulee käyttöönoton jälkeen auditoida. Onnistuneen auditoinnin seurauksena yritys saa Ekokompassi-sertifikaatin. Sertifiointia voidaan käyttää tulevien ympäristömerkien hakemisessa.

Kieli
suomi

Sivuja 81
Liitteet 5
Liitesivumäärä 38

Asiasanat

Joensuu, Ympäristöjohtaminen, ympäristöjärjestelmät, ympäristöohjelmat, ympäristöpolitiikka, hotellit

THESIS
April 2020
Degree Programme in Energy and
Environmental Technology
Karjalankatu 3
80200 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600

Author
Tuukka Mäkelä

Title
Development of Ekokompassi environmental management system for Aparthotel Lietsu located in Joensuu

Commissioned by
Aparthotel Lietsu

Abstract

The goal of this study was to create a new Ekokompassi environmental management system for Aparthotel Lietsu. Ekokompassi is a streamlined environmental management system that is well-suited to fit the needs of SMEs that want to shift their level of environmental management to a more systematic approach. The study was limited to creation process of the environmental management system. The company is responsible for the implementation, continued development, auditioning process, and the administration of the environmental management system. Environmental management system covers the whole operation of the Aparthotel.

The development of the environmental management system was carried out following the structure of Ekokompassi environmental management system. The process began with an environmental baseline survey in which the basic functions of the company and its environmental effects were identified. After the baseline survey had been conducted an environmental impact assessment was carried out in addition to clarifying the legal requirements, creating waste management plan, and accounting the hazardous waste and chemicals.

An environmental policy and an environmental programme were created for the business. Decreasing the amount of organic waste, raising the environmental awareness of the staff, and emphasizing sustainability in new purchases were set as the objectives of the environmental programme. The objectives are meant to help the business improve its environmental performance. An external audit will be carried out and after a successful audit an environmental certificate will be awarded to the company.

Language

Finnish

Pages 81

Appendices 5

Pages of Appendices 38

Keywords

Joensuu, Environmental management, Environmental management systems, Environmental programme, Environmental policy, hotels

Sisältö

1	Johdanto	6
2	Yrityksen yhteiskunta- ja ympäristövastuu	7
2.1	Maailmankuva nyt ja ympäristötyön viitekehys	7
2.1.1	Ympäristövastuu	12
2.1.2	Ympäristöjohtaminen	14
2.1.3	Legitimiteetti ja ympäristöystävällisyys markkinoilla	18
2.2	Ympäristöjärjestelmä	22
2.2.1	ISO 14001 ja EMAS	24
2.2.2	Kevennetyt ympäristöjärjestelmät	25
2.2.3	Ympäristömerkki	27
2.2.4	Esimerkkejä ympäristöjärjestelmistä	28
2.2.5	Ekokompassi	29
2.3	PK-yritysten ympäristöjohtaminen	30
2.3.1	PK-yritykset, matkailuala ja ympäristö	31
2.3.2	Huoneistohotelli Lietsu	33
2.3.3	Sustainable Travel Finland	35
3	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet	35
3.1	Tavoitteet ja kehittämistehtävät	35
3.2	Aiheen rajaus	36
4	Aineisto ja toteutus	37
4.1	Aineiston hankinta	37
4.2	Ekokompassin rakentaminen	38
4.3	Työn toteutus	40
5	Alkukartoitus	42
5.1	Yritys ja toiminnan kuvaus	43
5.2	Ympäristönäkökohdat	44
5.2.1	Jätteet ja kierrätys	45
5.2.2	Lämmitys, sähkö ja vesi	45
5.2.3	Hankinnat, materiaalitehokkuus ja liikkuminen	46
5.2.4	Viestintä ja yhteistyökumppanit	47
5.2.5	Ympäristötunnusluvut	48
6	Ympäristövaikutusten arviointi	49
6.1	Jätteet ja lajittelu	50
6.2	Energiatehokkuus ja uusiutuva energia	50
6.3	Vastuulliset hankinnat	52
6.4	Materiaalitehokkuus	52
6.5	Logistiikka ja liikkuminen	53
6.6	Viestintä ja vaikuttaminen	54
6.7	Yhteistyökumppaneiden sitouttaminen	54
6.8	Merkittävimmät ympäristönäkökohdat	55
7	Toimintaan vaikuttavat säädökset	56
7.1	Alueelliset säädökset	57
7.2	Jätelaki	58
7.3	Ympäristönsuojelulaki	60
7.4	Kemikaalilainsäädäntö	61
8	Kemikaalikartoitus	62

9	Jätehuoltosuunnitelma	63
10	Ympäristöohjelma	64
10.1	Ympäristöohjelman tavoitteet.....	65
10.2	Sisäinen viestintä.....	66
10.3	Jätteet ja lajittelu	66
10.4	Vastuulliset hankinnat.....	67
11	Ympäristöpolitiikka	68
12	Pohdinta.....	69
12.1	Ympäristöohjelman mahdollisuudet	69
12.1.1	Sisäinen viestintä.....	69
12.1.2	Jätteet ja lajittelu	70
12.1.3	Vastuulliset hankinnat.....	72
12.2	Työn luotettavuus	73
12.3	Ympäristöjärjestelmän jatkokehitysmahdollisuudet.....	74
	Lähteet.....	79

Liitteet

Liite 1	Ympäristöasioiden kartoituslomake
Liite 2	Ympäristövaikutusten arviointilomake
Liite 3	Ympäristölainsäädäntö
Liite 4	Kemikaaliluettelo
Liite 5	Jätehuoltosuunnitelma

Kuvat, kuviot ja taulukot

Kuva 1	ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän perustana toimiva PDCA-malli
Kuva 2	Huoneistohotelli Lietsu
Kuva 3	Ekokompassi-järjestelmän rakentaminen

Kuvio 1	Vastuullisen liiketoiminnan kolme osa-aluetta
Kuvio 2	Ympäristöjohtamisen osa-alueet

Taulukko 1	Ympäristöystävällisen tuotteen hinnan ja tuottaman hyödyn vaikutuksia yrityksen markkinointitoimenpiteisiin
Taulukko 2	Huoneistohotelli Lietsun merkittävimmät ympäristövaikutukset ympäristöarvioinnissa saatujen pisteiden perusteella
Taulukko 3	Huoneistohotelli Lietsun Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän ympäristöohjelmaan asetetut tavoitteet

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä laaditaan Joensuussa sijaitsevalle Huoneistohotelli Liet-sulle Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä, jolla yritys saavuttaa Ekokompassi-sertifikaatin. Ympäristöjohtamisjärjestelmän ja virallisen sertifikaatin avulla yritys kykenee tehokkaammin ja uskottavammin tuomaan esiin perusarvoihinsa kuuluvan vastuullisuuden ja kestävyiden periaatteet. Ympäristöasioiden huomioiminen, eettisyys ja kestävä kehityksen periaatteiden mukainen yritystoiminta auttaa yritystä saavuttamaan etulyöntiaseman alalla, jolla kilpailu asiakkaiden huomiosta on kovaa.

Yrityksen julkisivu ja selkeä viestintä ovat erittäin tärkeitä ominaisuuksia nykypäivän yritykselle. Hotellialan viitekehyksessä laadukas ympäristöjohtaminen, jota Ekokompassi-sertifiointi ja ympäristöjärjestelmä edustavat, on erittäin tärkeää yritykselle, mutta myös sen eri sidosryhmille. Kestävyiden merkitys vaikuttaa asiakkaiden päätöksenteossa entistä enemmän, ja siten näiden arvojen esiintuominen on kriittisen tärkeää yrityksille. Erityisen tärkeää se on uusille yrityksille niiden yrittäessä tarjota itseään kiinnostavana uutena vaihtoehtona markkinoilla.

Opinnäytetyön kirjallinen osuus koostuu tietoperustasta, jossa tarkastellaan yleisesti ympäristöjohtamista ja -järjestelmiä, PK-yrityksiä, matkailualaa sekä näiden rajapintoja. Myöhemmin tietoperustassa tutkitaan sekä opinnäytetyön lopun pohdintaosiossa tarkastellaan, miten eri osa-alueet toimivat uuden pienen hotellialan PK-yrityksen viitekehyksessä ja miten yritykselle voidaan luoda ympäristöjärjestelmä, joka auttaa yritystä optimoimaan ympäristöasioiden huomioimisen sekä toimimaan vastuullisen yrityskansalaisen tavoin.

Opinnäytetyön toiminnallinen osa koostuu Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän rakentamisesta. Prosessiin kuuluu yrityksen toimintaan liittyvän lainsäädännön ja säädösten tarkistaminen, ympäristövaikutusten tunnistaminen, tunnistettujen ympäristövaikutusten arviointi ja ympäristöohjelman laatiminen sekä yrityksen arvojen mukaisen ympäristöpolitiikan luominen. Ympäristöjärjestelmän laadinta

aloitetaan alkukartoituksella. Valmis Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä tulee toimimaan osana yrityksen päätöksentekoprosessia sekä ohjenuorana kestävien ja ympäristön huomioivien toimintatapojen kehittämisessä.

2 Yrityksen yhteiskunta- ja ympäristövastuu

2.1 Maailmankuva nyt ja ympäristötyön viitekehys

Ihmisten elämänlaatu kohenee huimaa vauhtia ympäri maailmaa monilla mittareilla. Äärimmäinen köyhyys on laskenut 1,9 miljardista ihmisestä vuonna 1990 650 miljoonaan vuonna 2018 (Ortiz-Ospina & Roser 2020). Näälänhätä ja aliravitsemus ovat laskeneet 27 % vuodesta 2000 vuoteen 2017 mennessä (Bernstein, Brown, Foley, von Greber, Hossain, Patterson, Prasai, Sonntag, Towey & Yohannes 2017, 11–14). Maailmassa tuotetaan ruokaa yli kaikkien ihmisten tarpeiden ja maailmassa on jo enemmän ylipainoisia ihmisiä kuin alipainoisia (NCD Risk Factor Collaboration 2016, 1387–1389).

Elämänlaadun parantuminen kuitenkin nojautuu kestäättömiin keinoihin. Liian usein ratkaisu parempaan elämään tulee ympäristön kustannuksella. Talouskasvua ja sen mukanaan tuomaa parempaa elintason parantumista ruokitaan fossiilisilla polttoaineilla ja kasvavalla kuluttamisella, jonka vastuullisuuteen ei kiinnitetä riittävästi huomiota. Selkeimmillään tilanne on juuri maissa, joissa elintaso kohenee vauhdikkaimmin.

Antroposeenin¹ tunnusmerkistöön kuuluu historian luominen ja katsominen ihminen ensin -näkökulmasta. Tämä viitekehys on kasvattanut monta sukupolvea

¹ Ehdotettu vakiintumaton geologisessa ajanlaskussa käytetty termi nykyiselle ajanjaksolle. Antroposeeni on holoseenin jälkeinen epookki, jonka aikana ihmisen vaikutus luontoon on merkittävästi alkanut muuttaa luonnonympäristöä. Ajanjakson katsotaan alkaneen vuonna 1950. (Rafferty 2020.) Ajanjakson alusta on kuitenkin useita eri ehdotuksia 1800–1900-luvun väliltä (Edwards 2015).

unohtamaan oman toimintansa merkittävyyttä. Samaan aikaan elämänlaadun parantuessa ihminen on eriytynyt ja ajautunut kauemmas kaikesta ympäröivästä ja kääntynyt sisäänpäin. Eriytymisen myötä ihmiset monesti ajattelevat ympäristön jonain täysin ihmisistä irrallisena aineettomana ilmiönä, jonka merkittävyydelle ei anneta arvoa ja joka nähdään toisena – ihmisille luonnollinen ympäristö vastaan luonnonympäristö.

Irrottautuminen luonnonympäristöstä ja ihmisen ja luonnon vuorovaikutussuhteiden suoranainen unohtaminen johtaa tilanteeseen, jossa emme muista kantaa vastuutamme ympäristöstämme. Samalla olemme unohtaneet, että hylkäämällä vastuamme ympäristöä kohtaan hylkäämme vastuamme toisiamme kohtaan. Ihmiskeskeinen ja minäkeskeinen näkökulma voi olla myös osa ihmisen matkaa kohti itse toteuttamisen tarpeiden täyttämistä (Maslow 1943, 372). Kapitalismin, teollistumisen ja palkkatyön mukanaan tuoma vieraantuminen itsestä, omasta lajista tai omasta ympäristöstä (Ruotsalainen 2018, 8–11) voi myös tarjota selityksen tälle ilmiölle.

Oli syy nykyisille elintavoillemme mikä tahansa, on ilmeinen tosiasia, että olemme matkalla kohti ekologista kriisiä. Kriisiä, joka tulee koskettamaan jokaista kansakuntaa ja jokaista ihmistä. Alamme jo nähdä sen vaikutuksia, sillä toimistamme seuraavaa maapallon kantokyvyn rakoilua ja ilmastonmuutoksen aiheuttamaa epävakaisuutta. Kuudes sukupuuttoaalto pyyhkii ylitsemme paria hälyttävällä vauhdilla (Alamgir, Crist, Galetti, Laurance, Mahmoud, Newsome, Ripple & Wolf 2017, 1), ja yleistyvät äärimmäiset sääolot näyttävät miksi emme saa unohtaa ympäristöä ja vaikutustamme siihen toiminnassamme. Olemme saaneet muistutuksia aineettomaksi ilmiöksi leimaamamme luonnon merkittävyydestä ja vuorovaikutussuhteemme voimatasapainosta kiihtyvään tahtiin viime vuosina.

Vastareaktionä tämänhetkisellemme sunnalle, on erityisesti viime vuosien aikana ympäristötietoisuus alkanut nostaa päätään ympäri maailmaa ja näyttäyty monen ihmisen teoissa ja toiminnoissa jo arkipäiväisellä tasolla. Opiskelijat ja nuoret koululaiset järjestävät maailmanlaajuisesti valtavia mielenosoituksia osoittaakseen huolestuneisuutensa ilmastonmuutoksesta. Kuluttajia opastetaan

jatkuvasti mukauttamaan kulutustottumuksia ympäristöystävällisempään suuntaan. Yrityksiä ohjataan toimiin lainsäädännön avulla julkishallintojen toimesta, mutta myös kuluttajat vaativat yrityksiltä enemmän tekoja ympäristön hyväksi. Yhdistelmänä markkinaehtoinen paine ja hallinnollinen ohjaus voivat yhdessä ohjata yrityksiä parantamaan niiden ympäristövaikutuksia ja huomioimaan ympäristöasiat yritysten toiminnassa.

Vaadittavien toimenpiteiden aikaansaamisen edessä on kuitenkin merkittävä haaste. Nykyaikainen kapitalismi painottaa kilpailua ja lyhyen aikavälien tuottojen maksimointia. Johdettaessa yrityksiä tiettyjä asioita on vaikeampi kvantifioida kuin toisia ja kaikki näkökohdat eivät aina ole tilastoitavissa. Taloudelliset edut ja kannattavuus saavatkin tässä tilanteessa arvoansa enemmän huomiota. Tämä mahdollistaa tilanteen, jossa voitot näyttävät tärkeämpinä, kuin eettinen ja kestävä toiminta. (Welford 2000, 38–39.) Tämä ristiriita on ongelmallinen.

Ristiriita ympäristön ja talouden välille ei välttämättä näy puhtaasti yksilöiden arvopohjassa. Kyse on makrotason kysymyksestä, lähes maailmanlaajuisen talousjärjestelmän sisäänrakennetusta dilemmasta. Näiden kahden eri näkökulman vastakkainasettelu projisoituu jatkuvasti arkielämässä; valitsemmeko kalliimman ympäristöystävällisen tuotteen, vai halvemman tuotteen. Näin joudumme päivittäin kyseenalaistamaan arvojamme. Tyhjiössä moni valitsisi kestävämmän, ympäristölle ystävällisemmän tuotteen, mutta todellisuudessa taloudellisen säästön merkitys on usein merkittävämpi. Tämä ei johdu yksilön henkilökohtaisista arvoista, vaan rahalle annetusta arvosta yhteiskunnassa. Varallisuus tai sen puute määrittää usein yksilön sijoitusta yhteiskunnallisessa hierarkiassa. Se voi lisätä tai murentaa yksilön itseluottamusta, omantunnonarvoa, rohkeutta lähteä yrittäjäksi tai opiskelemaan korkeakoulututkintoa. Varallisuus määrittää yhteiskuntaluokkaa, joka määrittää usein yksilön habitusta².

² Ihmisen ajatusten, elämäkokemusten, suhtautumis-, havaitsemistapojen ja toimintamallien summa (Bourdieu 1977, 72).

Liiallinen Laissez-faire-ajattelu³, ja sen seurauksena yksilöiden ja yksilöiden henkilökohtaisen varakkuuden merkityksen kasvaminen, voi johtaa tulevaisuudessa kapitalistisen dystopian⁴ syntymiseen. Dystopiaan, jollaisia kaunokirjallisuudessa on kuvattu jo vuosikymmenien ajan. Vastaava tulee välttää, ja tätä varten yrityksiä tulee täyttää yritys vastuunsa kaikki osa-alueet ja valtioiden tulee ohjata yritysten toimintaa lainsäädännön ja ohjeistuksen avulla. On välttämätöntä tunnustaa ja hyväksyä se tosiasia, ettei mikään toimi ole yksin kykeneväinen tarjoamaan riittäviä ratkaisuja edessämme hämöttävään haasteeseen. On tärkeää arvostaa yksilöiden tekemää työtä yhteisen hyvän eteen, mutta inhimillisyyden nimissä tulee välttää painottamasta yksilöiden vastuuta vastatessamme kollektiiviseen haasteeseen.

Vaikka ympäristölle ystävällisempi ja kestävämpi toiminta ei välttämättä takaa kannattavampaa yritystoimintaa tai sen merkitys kuluttajalle ei olisikaan yhtä suuri kuin muut muuttajat kuten hinta ja suorituskyky, ei se vähennä kestävämmän toiminnan itseisarvoa. Se ei vähennä ympäristön eteen tehdyn työn arvoa, ainakaan sen ei pitäisi. Suurien yritysten silmissä ihmiset ja pehmeät arvot muuttuvat luvuiksi. Suurien yritysten silmissä tehostaminen ja taloudellinen tuottavuus ovat primääriset motivaattorit. Yksittäisten ihmisten suurin motivaattori herätä aamulla ei kuitenkaan ole taloudellinen tuottavuus. Ihmiset heräävät ja haluavat tehdä asioita, joista he välittävät, he haluavat tehdä *oikein*. Ihmiset välittävät itsestään ja toisistaan. Kestävä ja ympäristölle ystävällinen toiminta takaa turvan ja tulevaisuuden itselle ja läheisille ihmisille. Siispä on *oikein* kantaa kortensa kekoon ja pitää huolta ympäristöstä.

³ Vapaan markkinatalouden suuntaus, joka vastustaa valtiovallan puuttumista talouselämän toimintoihin (Merriam-Webster 2020).

⁴ Utopian vastakohta, kuvitteellinen painajaismainen paikka; kauhukuva tulevaisuuden yhteiskunnasta (Kielitoimiston sanakirja 2020).

Ympäristöjärjestelmillä ja niiden laajalla käyttöönnotolla osaksi organisaatioiden päätöksentekoprosessia tulee olemaan tulevaisuudessa iso vaikutus yrityskulttuurin muuttamisessa. Moni yritys ei välttämättä vielä näe kauaskantoisten kulojen kerääntymistä tai osaa tarkastella nykyisen kehityskulun sudenkuoppia riittävän kriittisesti. Pohjolan (2003, 27) mukaan huoli ympäristöä suojelevien toimien kuluista ja rajoittavuudesta on yleistä. Ympäristönsuojelun onnistumisia ja sen tarjoamia etuja ei tarkastella riittävän usein. Pelastetun metsän arvoa ei usein nähdä kuin menetettyinä tuottoina. Welford (2000, 37–39) on havainnut, että yrityksen ylin johto ja sen arvot usein määrittävät koko yrityskulttuuria. Kun johto painottaa lyhyen aikavälin suorituskykyä rangaistuksienkin uhalla, siirtyy tämä toimintamalli pakon uhalla myös yrityksen alemmille portaille.

Ympäristöasioissa on alan sisälläkin hieman ristiriitaisia näkemyksiä, onko ympäristöalalla mahdollista löytää talouden ja ympäristön välillä nk. win-win-tilanteita, joissa ympäristö säästyisi ja talous näkisi voittojensa kasvavan (Pohjola 2003, 27). On totta, että ympäristöjärjestelmät voivat tarjota säästöjä energiankulutuksessa ja raaka-aineiden käyttömäärissä, mutta voiko talous kasvaa loputtomasti maailmamme rajallisilla resursseilla. Loputon talouskasvu vaatii lisäarvon tuottamista. Lisäarvo tulee luoda jostain. Tähän asti ratkaisu on ollut polttaa fossiilisia polttoaineita ja käyttää uusiutumattomia energiavaroja kestävämmällä tahdilla. Ihmisten elämänlaatu paranee ympäri maailmaa rajua tahdilla. Se tarkoittaa, että entistä useampi ihminen haluaa lentää ja kuluttaa tuotteita, jotka olivat aiemmin heille tavoittamattomissa. Perustavimmat fysiologiset ja turvallisuuden tarpeet on turvattu tarvittavalla määrin (Maslow 1943, 372), silloin siirrytään hierarkiassa seuraavalle askeleelle.

Kaikella mitä teemme on vaikutus ympäristöön. Joskus vaikutuksia on vaikea nähdä, sillä lopullinen tuote voi olla ympäristön kannalta yhdentekevä, mutta tuotantoprosessi on voinut olla hyvin energiaintensiivinen ja ympäristöä kuluttava. Vaihtoehtoisesti tuotteen tuotantoprosessi on voitu toteuttaa ympäristölle epäystävällisillä menetelmillä tai ongelma voi esiintyä käyttöään loputtua. On lähes mahdotonta löytää tuotteita, joilla ei olisi jonkinlaista negatiivista ympäristövaikutusta, niinpä tärkeää on löytää toimintatapoja ja ratkaisuja, joiden avulla vahingollisia vaikutuksia voidaan vähentää. Pää tavoitteena ei siis ole hävittää

tuotteiden negatiivisia vaikutuksia kokonaan, vaan löytää keinot minimoida ne ja täten saavuttaa tilanne, jossa vaikutukset voidaan korjata muilla tavoin. (Welford 1998, 2.)

2.1.1 Ympäristövastuu

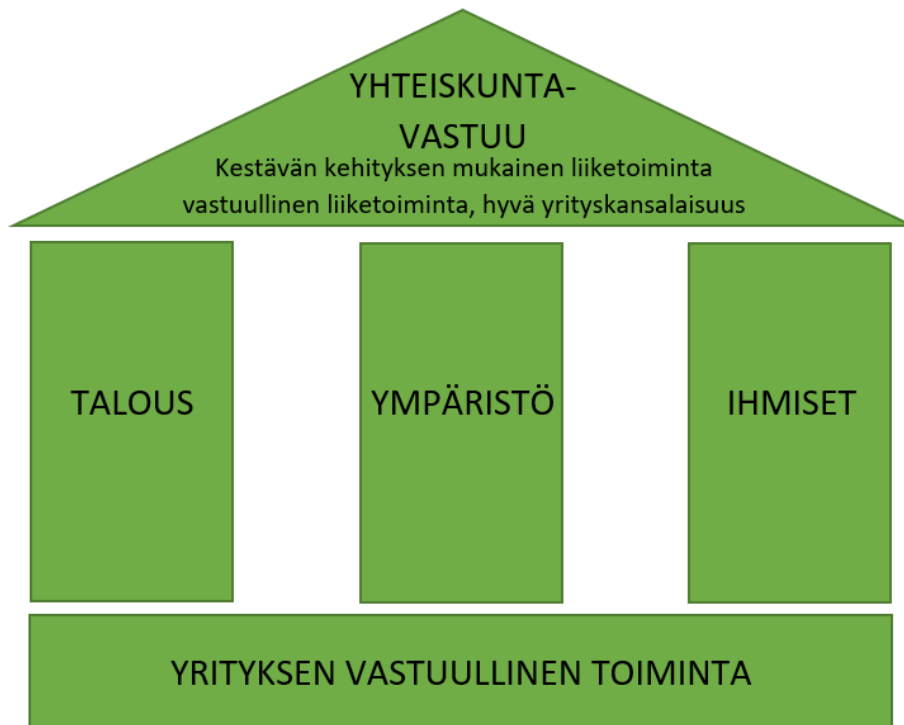
Jokaisella on vastuu ja velvollisuus ympäristöstä. Vastuu velvoittaa ottamaan huomioon ympäristön nykytilan suojelun sekä korjaamaan menneisyydessä aiheutettuja ympäristövahinkoja. (Welford 1998, esipuhe.) Pohjola (2003, 16) tarkoittaa ympäristövastuun tarkoittamaan kaikkien voimassa olevien lakien ja viranomaismääräysten noudattamista, mutta myös ottamaan huomioon muita ympäristönsuojelullisia näkökulmia, kuten esimerkiksi vesien, ilman ja maaperän suojelun, ilmastonmuutoksen torjumisen ja biodiversiteetin säilyttämisen.

Ympäristövastuu jakautuu kaikille – yksilöille, organisaatioille ja instituutioille – kokoluokasta riippumatta. Kuitenkin nyky maailmassa yrityksillä ja erityisesti isoilla yrityksillä on maailmanlaajuisesti paljon valtaa. On siis perusteltua olettaa näiden toimijoiden tekevän aloitteita ympäristöasioiden edistämiseksi, eikä vain jäädä odottamaan kuluttajilta tulevia markkinasignaaleja. (Welford 1998, esipuhe.)

Brundtlandin komitea määritteli kestävän kehityksen käsitteen ensimmäistä kertaa vuonna 1987 (Pohjola 2003, 115). Komitean (World Commission on Environment and Development 1987, 37) mukaan ”kestävä kehitys on kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa.” Ekologisuus, sosiaalisuus ja taloudellisuus määriteltiin kestävän kehityksen kolmeksi avaintermiksi.

Käsitteet nähdään nykypäivänä vastuullisen liiketoiminnan kolmijalkaisena perustana (kuvio 1) (Pohjola 2003, 15). Näiden kolmen ulottuvuuden välillä on merkittävä keskinäinen riippuvuussuhde. Eri ulottuvuuksien vaikutusten tunnistamista, arviointia ja kehittämistä pidetään tärkeänä kestävän kehityksen

periaatteiden mukaan toimiessa. Suomen ympäristöministeriön mukaan kestävä kehitys on jatkuvasti tapahtuvaa ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet kansainvälisesti, alueellisesti sekä paikallisesti. (Harmaala & Jallinoja 2012, 14.)

Kuvio 1. Vastuullisen liiketoiminnan kolme osa-aluetta (Teollisuus ja Työnantajat 2001, Pohjola 2003, 17).

Ympäristövastuu kuuluu taloudellisen vastuun ja sosiaalisen vastuun lisäksi osaksi suurempaa kokonaisuutta, jota kutsutaan usein yritysvastuiksi. Yritysvastuu yleisimmin tarkoittaa erilaisia vapaaehtoisia toimia, joilla yritys toteuttaa yhteiskuntavastuutaan. Myös muita termejä kuten yhteiskuntavastuu, hyvä yrityskansalaisuus tai kestävä kehitys mukainen yritystoiminta käytetään puhuttaessa vastuullisesta yritystoiminnasta. (Harmaala & Jallinoja 2012, 14–16.)

Welfordin (1998, esipuhe) mukaan ympäristövastuun velvoittamina ja sen seurauksena käyttöönotetut ympäristöjohtamisjärjestelmät ja toimintatavat voivat johtaa säästöihin, mutta ne voivat myös johtaa kustannuksien ja tuotteiden hintojen nousuun. Tämä tulee kuitenkin hyväksyä, sillä ympäristön huomioiminen yrityksen toiminnassa on pakollista ympäristövastuun perusteella.

Yrityksen näkökulmasta investoinnit ympäristönsuojeluun ovatkin usein kannattamattomia perinteisin kustannuslaskentamenetelmin, sillä ympäristössä nähdyt muutokset tapahtuvat vasta vuosien kuluessa. Ympäristöinvestoinneissa kyse on usein toiminnan jatkuvuuden varmistamisesta, enemmän kuin tuottojen kasvattamisesta. Nämä investoinnit voikin nähdä kuuluvan tuotannollisiin välttämättömyystekijöihin ja niitä on hyvä katsoa elinkaarikustannusten näkökulmasta – kustannusten minimoimisena, ei tuottojen maksimoimisena. (Linnanen, Boström & Miettinen 1994, 22–23.)

2.1.2 Ympäristöjohtaminen

Laadukas ympäristöasioiden hallinta edellyttää ympäristöjohtamista. Ympäristöjohtamisen tarkoituksena on liittää ympäristönäkökulmat osaksi yritysten päätöksentekoa. (Pohjola 2003, 37) Toisin sanoen käsitettä on helppoin tarkastella sanan muodostavan kahden sanan kautta. Ympäristöjohtamisen tarkoitus on sovittaa yhteen ja koordinoida kaksi usein täysin vastakkaiseksi nähtyä todellisuutta – luonnonympäristö ja yrityksen johtaminen. (Ketola 2004, 120.) Ympäristöjohtaminen käsitteenä nousi suosioon ja määriteltiin 1990-luvulla (Pohjola 2003, 116).

Ympäristöjohtamista käytetään usein yleiskäsitteenä ja se jätetään määrittelemättä, sen määrittelyn vaikeudesta johtuen. Käsitteenä ympäristöjohtamista pidetään jäykkänä, ikään kuin ympäristö olisi johdettavissa, kuten vaikka henkilöstövoimavarat tai riskienhallinta. Se luo mielikuvan antroposentrisestä maailmankuvasta, jossa ympäristö on muokattavissa, manipuloitavissa ja hallittavissa. Ympäristöjohtaminen on moniulotteinen termi, joka usein kuvataan kullekin toimijalle sopivalla tavalla. Kuitenkin yleisesti ympäristöjohtamisen määritelmässä mainitaan ympäristönäkökohtien ja yritystoiminnan yhteensovittaminen. Joskus käsite määritellään ympäristöstrategian näkökohtien kautta tai se liitetään yrityksen pitkän aikavälin tavoitteisiin ja strategioihin.

Myös kestävän kehityksen periaatteet sekä ympäristönsuojelu liitetään ympäristöjohtamiseen korostamaan luonnonympäristön näkökulmaa. (Ketola 2004, 42–44.)

Ympäristöjohtamisen käsite on tapana maalata positiivisessa valossa, ikään kuin käsitteeseen sisältyisi perusolettamus luonnonsuojelusta ja luonnonympäristölle positiivisista vaikutuksista. Ympäristöjohtamista ei kuitenkaan tule eksplisiittisesti rinnastaa ympäristönsuojeluun tai kestävän kehitykseen, sillä sitä se ei ole. Ympäristöjohtamisen lähtökohtana on ensisijaisesti yrityksen omat intressit. Nämä kaksi eri intressiä voivat yhdistyä, kun ympäristöjohtaminen johtaa parantuneeseen ympäristösuorituskykyyn. Ympäristöjohtaminen on käsitteenä hieman harhaanjohtava ja sekava, mutta se antaa ympäristöasioiden hoitamiseksi uskottavan nimen, mikä jo itsessään antaa arvoa ympäristöjohtamiselle.

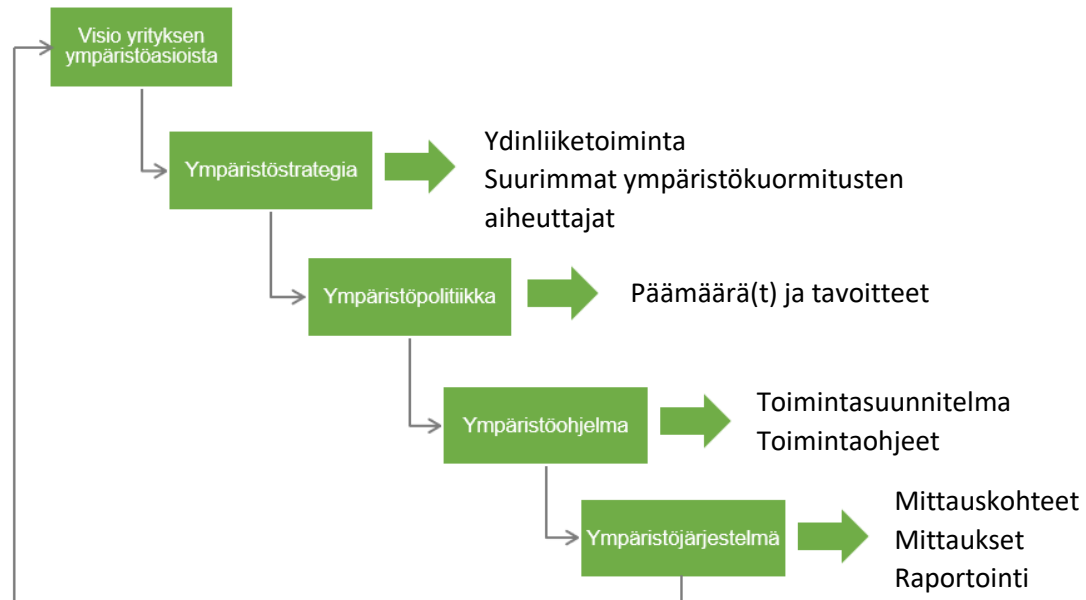
Monet tutkijat tosin ovat kritisoineet yritysten ympäristöjohtamista, sillä se voidaan nähdä vain oikeutuksena jatkaa toimintaa kuten aina. Ympäristöjohtaminen esitellään organisaation tai yrityksen osaksi, mutta se ei tuo muutoksia sen ideologiaan tai käytäntöihin. (Ketola 2004, 44–45.) Pohjolan (2003, 116) mukaan käsitteellä tarkoitetaan organisaation toimintaan liittyvien ympäristöasioiden integroimista yrityksen tuotannolliseen toimintaan, hallintaan ja kehittämiseen. Vaihtoehtoinen ilmaisu ympäristöjohtamiselle voisi olla ympäristöasioiden hoitaminen.

Welford (1998, 24–25) on koostanut yleisesti ympäristöjohtamisesta puhuttaessa esiin nousevat viisi ympäristöjohtamisen strategiaa, jotka voivat tarjota yrityksille kilpailullista etulyöntiasemaa:

1. Erinomaisuus ja markkinoiden johtaja-asema: Tällä tarkoitetaan pyrkimystä parempaan ympäristösuorituskykyyn, kuin laki ja säädökset edellyttävät. Ympäristöjohtaminen nähdään osana hyvän johtamisen kulttuuria.
2. Ympäristöjohtamisen ja ympäristöjärjestelmän sisällyttäminen koko organisaation strategiaan ja johtamiskulttuuriin: Yrityksen tulee antaa ympä-

ristöasioille niiden ansaitsema painoarvo, eikä ajatella niitä vain jälkikäteen. Usein yritysten strategiassa ei oteta ympäristönäkökulmaa huomioon ja näiden kahden näkökulman välillä on ristiriita. Ympäristöjohtaminen tulisi olla mukana kaikessa organisaation päätöksenteossa läpi leikaten jokaisen organisaation tason.

3. Linjaorganisaatio: Ympäristöjohtajuus tulisi ajatella organisaation osana eikä henkilöstövetoisena toimintona. Suoritustason johto ja keskijohto voivat usein heikentää organisaation ympäristöjohtamisen suorituskykyä, sillä he eivät ole vastuussa siitä. Ympäristöasioiden ajaminen ei saa jäädä yksittäisten vastuuhenkilöiden vastuulle. Organisaatiossa kaikilla toimijoilla tulee olla vastuu ympäristöasioiden ajamisesta sen toiminnan varmistamiseksi.
4. Lyhyen ja pitkän aikavälin strategiat: Monet yritykset keskittyvät lyhyen aikavälin tuottoihin jättäen huomiotta pitkän aikavälin hyödyt, kuten työntekijöiden moraalien, julkisen kuvan parantumisen, rangaistusten ja sakkojen välttämisen sekä kompensatiot. Tämän lisäksi voi olla halvempaa tehdä nykyisestä tuotantolinjasta ympäristölle ystävällisempi, vaikka lopulta voisi olla tuottavampaa investoida täysin uuteen tuotantolinjaan. Lopulta pitkän aikavälin ympäristösuunnittelu voi siis tarjota taloudellisia säästöjä.
5. Tehokas kommunikaatio: Kommunikaatiolla on merkittävä rooli hyvän tiedotus- ja suhdetoiminnan ylläpitämisessä sekä se voi tarjota markkinaetua tehokkaalla ympäristöystävällisen yrityskuvan rakentamisella, joka parantaa kuluttajille yrityksestä syntyvää mielikuvaa.

Kuvio 2. Ympäristöjohtamisen osa-alueet (Pohjola 2003, 43).

Yritysten ympäristöjohtaminen sisältää kuviossa 2. esitetyt osa-alueet. Käytännön ympäristöjohtaminen on usein analoginen ympäristöjärjestelmän kanssa, joten tätä samaa jakoa eri osa-alueisiin ilmenee myös ympäristöjärjestelmissä. Myös Welford (1998, 37–38) argumentoi tämän puolesta. Hänen mukaansa ympäristöjärjestelmät ovat yritysten tapa ratkaista ja varmistaa niiden ympäristöjohtajuuden ja ympäristöarvojen toteutuminen. Usein ympäristöjärjestelmien ja ympäristöjohtamisen onnistuminen vaatii yritystä huomioimaan kaikki nämä osa-alueet, sekä koko yrityksen henkilöstön pitää johtoportaasta lähtien olla sitoutunut yrityksen edustamiin arvoihin ja ympäristöasioihin (Pohjola 2003, 37).

Yrityksellä tulee olla pidemmän aikavälin visio ympäristöasioiden kehittämisestä ja liiketoiminnan suhteesta ympäristöön. Visiota tukemaan yritykset luovat ympäristöstrategian. Strategian laatiminen ei ole pakollista, mutta se on erityisen perusteltua, kun ympäristöasioiden tasoa seurataan yrityksessä jatkuvasti. Useat yritykset liittävät ympäristöstrategian osaksi liiketoimintastrategiaansa. Vision ja strategian pohjalta yritys laatii ympäristöpolitiikan, johon kirjataan ympäristöpäämäärät ja -tavoitteet kestävän kehityksen ja jatkuvan parantamisen periaatteiden mukaisesti. Tähän yritys sisällyttää ympäristövastuun tärkeimmät osa-alueet eli yrityksen liiketoiminnan ydintä lähinnä olevat ympäristönäkökohdat. (Pohjola 2003, 43, 53.)

Ympäristöohjelmassa kuvataan yksityiskohtaisemmin käytännön konkreettisten suunnitelmien ja ohjeiden avulla, kuinka aiemmin ympäristöpolitiikassa esitettyihin päämääriin ja tavoitteisiin päästään. Ympäristöjärjestelmä sisältää kaikki ympäristöjohtamisen osa-alueet, sitoo ne yhteen. Ympäristöjärjestelmän tarkoituksena on muodostaa toimintamalli yritykselle pohjautuen yrityksen asettamiin tavoitteisiin ja päämääriin. (Pohjola 2003, 43, 53.)

Laadukkaan ympäristöjohtamisen ja ympäristöasioiden hoidon tason saavuttaminen on yleensä pitkä oppimisprosessi. Pitkän aikavälin visio ja tavoitteet tulee olla asetettuna, jotta yrityksellä on ympäristösuorituskykynsä parantamiseksi suunnitelma. Muutoksen aikaansaaminen vaatii yrityksen johdolta käytännön toimenpiteitä, jotta muutos ei jää vain tyhjiksi mainoslauseiksi. Muutos vaatii usein yritykseltä isoa kulttuurinmuutosta. Kulttuurinmuutos onnistuu todennäköisimmin, kun johto sitoutuu muutokseen. Johdon osoittama esimerkki madaltaa työntekijöiden kynnystä ja valmiutta hyväksyä uudet linjaukset. Käytännössä johdon näyttämä esimerkki, kannustimet ja auditoinnit ovat tehokkaita työkaluja matkalla kulttuurinmuutoksen. Kuitenkin yrityksen kannattaa pohtia mitä työkaluja ja toimintatapoja päätetään käyttää muutoksen eri vaiheissa. Tärkeintä yritykselle on kuitenkin aloittaa käytännön toimet ympäristön hyväksi. (Welford 1997, 103, 126.)

2.1.3 Legitimiteetti ja ympäristöystävällisyys markkinoilla

Nykyisessä toimintaympäristössä yrityksille on toimintaedellytysten säilymiseksi elintärkeää, että niiden toiminta on lainmukaista ja sidosryhmiensä hyväksymää eli legitiimiä. Käsitukset yrityksen legitiimiydestä vaihtelevat ajasta, paikasta ja sidosryhmästä riippuen. Lainsäädännön vaihtuessa voi jokin toimintatapa muuttua nopeastikin epälegitiimiksi. Eri maiden lainsäädännöissä ja eri sidosryhmissä eri toimijoilla voi olla hyvin erilaiset vaatimukset. Jotta yritysten toiminta säilyisi legitiimittinä, joutuvat yritykset usein ottamaan käyttöönsä yleisesti hyväksytyjä ja käytettyjä toimintatapoja, kuten ympäristöjärjestelmiä, ympäristömerkkejä, elinkaarianalyysejä ja säännöllisiä ympäristöraportteja. (Ketola 2004, 73.)

Yritysten toimintatavan legitiimiys on nykyään entistä tärkeämpää, ja se on myös nykyään nopeammin testattavissa. Informaatioyhteiskunnassa läpinäkyvyys ja tiedonvälityksen nopeus ovat muuttaneet erityisesti sidosryhmien ja yritysten välistä vuorovaikutussuhdetta. Sidosryhmien mahdollisuudet saada tietoa yritysten toiminnasta ovat parantuneet. Sidosryhmillä on myös paremmat valmiudet vaikuttaa yritysten toimintaan sekä mahdollisiin havaittuihin epäkohtiin. (Ketola 2004, 101.)

Ympäristöystävällisen tuotteen hinta voi kuitenkin erota markkinoiden vastaavanlaisista tuotteista ympäristöystävällisempien toimintamallien edellyttämien mahdollisten muutosten seurauksena. Linnanen ym. (1994, 24–26) ohjeistaa vertaamaan asiakkaan saamia hyötyjä aiheutuviin kustannuksiin. Ympäristöystävällisyys tarjoaa asiakkaalle jotain, se voi olla asiakkaalle itselleen koitua hyöty tai se voi hyödyttää koko yhteisöä. Tulee myös tarkastella mitä ympäristöystävällisyys maksaa asiakkaalle (taulukko 1).

Taulukko 1. Ympäristöystävällisen tuotteen hinnan ja tuottaman hyödyn vaikutuksia yrityksen markkinointitoimenpiteisiin (Linnanen ym. 1994, 24).

Hinta/hyöty	Hyöty käyttäjille	Hyöty yhteisölle
Alhaisempi tai sama hinta	Perinteiset markkinointikeinot markkinaosuuden kasvattamiseksi	Yhteiskunnallisen vastuun korostaminen, ”hienoa olla vastuuntuntoinen”
Korkeampi hinta	Differointi, kilpailuhaittojen minimointi	Ympäristöystävällisyyden markkinointi, yhteiskunnan säätelyn hyväksikäyttö

Ympäristöystävällisen tuotteen hinnan ollessa alhaisempi kuin markkinoilla jo olevat standardituotteet, tulee sen markkinoinnissa toimia kuten yleensä uuden ja halvemmän tuotteen kanssa. Ympäristöystävällisyys on keino yrityksille erot-

tautua kilpailijoista. Erilaistamiskeinona ympäristöystävällisyyttä voidaan käyttää tehokkaimmin, kun myytävän tuotteen hinta on sama tai alhaisempi. Jos kysyntä markkinoilla ei ole täysin hinnasta riippuvainen, voidaan ympäristöystävällisen tuotteen hinta asettaa samaksi vastaavien tuotteiden kanssa. Tuotteen erilaistavat ominaisuudet tulevat silloin nousemaan ratkaisevina eroina esiin. (Linnanen ym. 1994 24–25.)

Jos tuotteen hinta on korkeampi, tuote tulee asemoida tavalla, joka minimoi korotetun hinnan negatiiviset vaikutukset. Hinnan asettaminen korkeammaksi voi vaatia markkinoiden tarkkaa tuntemista. Kysynnän takaaminen korkeamman hinnan tuotteelle vaatii kuluttajilta ympäristötietoisuutta ja halua maksaa ympäristölle kohdistuneesta edusta. Hintaeron suuruus ja ympäristöystävällisemmän tuotteen suorituskyky ovat useinkin ratkaisevia tekijöitä kuluttajien ostopäätöksissä, vaikka lähtökohtainen, periaatelähtöinen valmius ympäristöystävällisemmän tuotteen ostamisesta olisikin jo olemassa. Hinnoitteluperiaate muuttuu, jos tuotteen ympäristöystävällisyys ja sen tuomat hyödyt kohdistuvat yhteiskuntaan kuluttajan itsensä sijasta. Ympäristöystävällisempää vaihtoehtoa voidaan markkinoida yhteiskunnallisella edulla ja vastuulla. (Linnanen ym. 1994, 24–25.)

Yksikään yritys ei voi harjoittaa kestäväää yritystoimintaa, jos yrityksen toiminta ei ole kannattavaa. Yrityksen tulee siis onnistua sen perinteisissä liiketoiminnallisissa tavoitteissa ja yrittää parhaansa mukaan toimia kestävään kehityksen periaatteiden mukaisesti. Yleinen ajattelutapa on kuvitella ympäristöasioiden hoidon vain aiheuttavan kuluja yritykselle. Se voi olla totta joissain tapauksissa. Näissä tapauksissa onkin kestävyuden kannalta tärkeää, että yritys hyödyntää kestäviä toimintatapojaan markkinoinnissa erottautuakseen muista yrityksistä. Mahdollistaakseen kestävien toimintatapojen hyödyntämisen yrityksen tulee markkinoinnilla välittää selkeä viesti yrityksen eroavuudesta muihin. Merkittävä etu toiminnassa nousee esiin, jos yritys onnistuu erottautumaan kilpailijoistaan ja samalla onnistuu kouluttamaan asiakkaitaan ja muita ihmisiä ympäristöystävällisistä toimintatavoista. (Welford 2000, 109.)

Ns. vihreä markkinointi on tuonut mukanaan ongelmallisia toimijoita, jotka markkinoivat tuotteitaan epärehellisin keinoin ja perättömillä väitteillä. Tämä on johtanut tilanteeseen, jossa asiakkaat eivät välttämättä usko rehellisiäkään toimijoita. Vakuuttaakseen asiakkaat myytävistä tuotteista yritysten tuleekin tuotteiden markkinoinnin lisäksi pyrkiä muovaamaan asiakkaiden mielikuva yrityksestä ympäristövastuulliseksi. (Welford 2000, 109–110.)

Mainonnan rooli on muuttunut myynninedistämisestä kohti informaation välittämistä. Kuluttajat ovat entistä tietoisempia yhteiskunnallisista ja ympäristöllisistä tekijöistä. Kuluttajat haluavat tietää enemmän tuotteen alkuperästä ja tuotantotavoista. (Linnanen ym. 1994, 203–204.) Vihreän markkinoinnin tulee opastaa kuluttajaa käyttämään tuotteita ympäristöystävällisemmällä tavalla. Markkinoinnin on oltava osa laajempaa kampanjaa, jossa liiketoimintaa pyritään ohjaamaan kestävämpään suuntaan. Yrityksen tulee siis erottaa itsensä epärehellisistä toimijoista ja markkinointitaktiikoista. Vihreän markkinoinnin tavoitteena ei ole mainostaa vain yhtä tuotetta, vaan tarkoituksena on edistää ja mainostaa koko yrityksen toimintaa. (Welford 2000, 125–126.)

Yrityksen tuote on ympäristöystävällinen vasta, kun yritys toimii vähemmän ympäristöä kuormittavalla tavalla (Linnanen ym. 1994, 204). Onnistunut ja rehellinen vihreä markkinointi vaatii onnistuakseen yritykseltä enemmän toimia, kuten esimerkiksi ympäristöjärjestelmän laatimista. Viestinnässä ja markkinoinnissa voidaan käyttää apuna myös kolmannen osapuolen tarjoamia ympäristömerkkejä tai vastaavia sertifikaatteja. Vihreä markkinointi eroakin tavanomaisista yksittäisten tuotteiden markkinointitavoista sen kokonaisvaltaisen lähestymistavan takia. (Welford 2000, 125–126.)

2.2 Ympäristöjärjestelmä

Ympäristöjärjestelmät ovat luotu auttamaan yrityksiä ja yhteisöjä hallitsemaan niiden ympäristövaikutuksia. Ympäristöjärjestelmät ovat joustavia, ja täten järjestelmä voidaan toteuttaa lähes kaikenlaisissa organisaatioissa. Järjestelmän tavoitteena on selvittää organisaation jo toteutuneet ympäristövaikutukset ja mahdolliset tulevat ympäristövaikutukset. Näkökulmat tulee ottaa huomioon yrityksen toimintojen osalta sekä sen käyttämien ja valmistamien tuotteiden osalta. Selvityksen jälkeen organisaation toimintatavat suunnitellaan järjestelmällisesti tavoitteena mahdollisimman pienet ympäristöhaitat. Järjestelmään kuuluu myös organisaation työntekijöiden kouluttaminen. Tavoitteena on lisätä ympäristöhaittojen syntymistä ehkäisevää tietotaitoa henkilöstön keskuudessa. Jokainen järjestelmä luodaan soveltumaan yrityksen omiin tarpeisiin. Yksityiskohtaisuus ja laajuus on erilainen jokaiselle toimijalle. (Pesonen, Hämäläinen & Teittinen 2005, 11–12.)

Welfordin (1998, 10) mukaan ympäristöjohtamisjärjestelmän vaatimukset ovat seuraavat:

1. Ympäristöjohtamisjärjestelmän tulee olla kattava. Sen tulee peittää kaikki organisaation toiminnot, eikä aukkoja saa olla. Koko organisaatio tulee olla mukana järjestelmää tehtäessä ja kaikkien tulee tunnustaa roolinsa järjestelmän käyttöönotossa.
2. Kaikkien tulee ymmärtää järjestelmä ja sen menettelytavat. Jos roolit ja velvoitteet eivät ole selkeästi eritelty, niitä ei välttämättä tulla toteuttamaan. Prosessi tulee siis dokumentoida ja ihmiset tulee kouluttaa heidän tehtäviinsä. Järjestelmää tulee tarkkailla, jotta järjestelmän toimivuus varmistetaan.
3. Järjestelmä tulee olla arvioitavissa, ja yrityksen tulee sitoutua jatkuvan parantamisen periaatteeseen toiminnoissaan ja tuotteiden ympäristövaikutuksien vähentämisessä. Jokaisella on rooli ympäristöjohtamisjärjestelmissä, joten osallistuva johtamistapa on yleensä parempi kuin hierarkkinen.

Ympäristöjärjestelmän keskeisenä osana on jatkuvan parantamisen periaate ja ympäristönsuojelun tason jatkuva paraneminen. Järjestelmä ennakoii ja ehkäisee potentiaalisia ympäristöhaittoja ja täten tarjoaa yritykselle taloudellisia hyötyjä. Ympäristövahinkojen korjaaminen on kalliimpaa kuin vahinkoihin varautuminen ja ennakointi. (Pesonen ym. 2005, 13.) Pitkällä aikavälillä on todennäköisempää, että liiketoiminnan tuottoja menetetään vähemmän, jos ympäristöasioita kontrolloidaan hallitusti (Pohjola 2003, 27). Laaja ja laadukas järjestelmä luo turvaa ympäristövahinkoja kohtaan ja ainakin vähentää sattuneiden vahinkojen vakavuutta (Welford 1993, 9).

Ympäristöjärjestelmät voivat auttaa yrityksiä ympäristöasioiden hallinnassa monella eri tapaa; Suojelemalla ja ennaltaehkäisemällä negatiivisilta ympäristövaikutuksilta. Lieventämällä ympäristöolosuhteista syntyviä vaikutuksia yrityksen toimintaan. Auttamalla yritystä noudattamaan sitovia velvoitteita. Parantamalla ympäristönsuojelun laatua. Vaikuttamalla yrityksen eri toimintojen, kuten suunnittelun ja valmistuksen ympäristövaikutuksiin elinkaarinäkökulman mukaisesti. Saavuttamalla taloudellisia ja toiminnallisia hyötyjä hyödyntämällä ympäristön kannalta kannattavia vaihtoehtoja. Auttamalla laadukkaamman ympäristötyön viestinnässä sidosryhmille. (ISO 14001 2015, 5.)

Ympäristöjärjestelmä ja sen ylläpito ei välttämättä itsessään takaa hyvää ympäristönsuojelun tasoa (Pesonen ym. 2005, 12). Yleisin selitys vahingoille on ympäristöjärjestelmässä olevat aukot tai sen kattamattomuus (Welford 1993, 9). Jotta ympäristöjohtamisjärjestelmä toimii parhaimmalla mahdollisella tavalla, tulee koko organisaation olla mukana muutoksessa (Welford 1998, 23). Onnistuneesti rakennettu ympäristöjärjestelmä integroidaan käytännöntasolle ja sen elementit sulautetaan yrityksen sisällä jo olemassa oleviin käytäntöihin. Ympäristöjärjestelmän rakentamiselle tulee varata riittävästi resursseja, jotta taataan laadukas ja kattava järjestelmä. Organisaation sisäisessä viestinnässä on tärkeää painottaa ympäristöjärjestelmän mukanaan tuomia hyötyjä. (Sarkkinen 2006, 124–125.)

Laadukkaat ympäristöjärjestelmät parantavat yrityksen ympäristösuorituskykyä ja lisäävät yrityksen tuottavuutta pitkällä aikavälillä. Ympäristösuorituskyvyllä

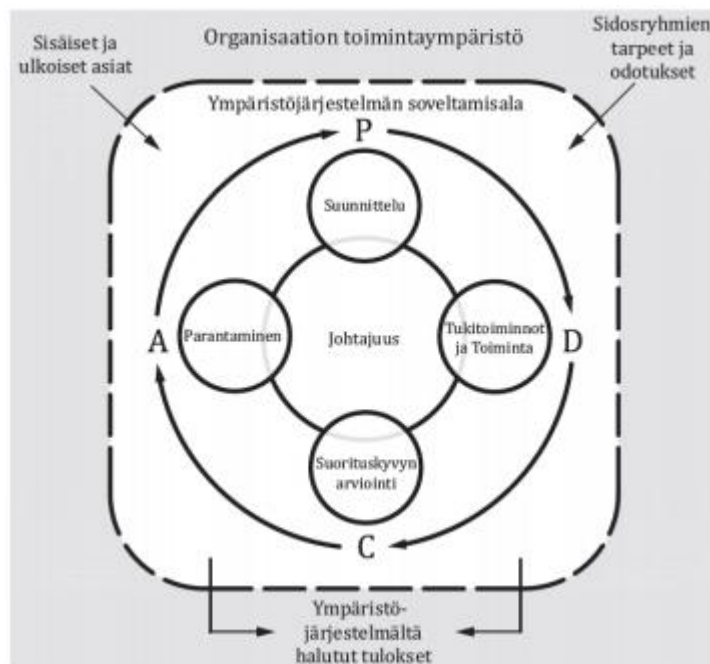
tarkoitetaan yrityksen ympäristöasioiden huomioimisen tasoa suhteessa tuotannolliseen tehokkuuteen. Termiä käytetään usein kuvattaessa yrityksen ympäristöasioiden hoidon tehokkuutta. Ympäristösuorituskykyä tutkittaessa arvioidaan yrityksen aiheuttamia ympäristökuormituksia ja -vaikutuksia kahdelta eri osalta: Yrityksen omien toimintojen ja yrityksen käyttämien raaka-aineiden sekä valmistettavien tuotteiden perusteella. (Pohjola 2003, 25, 44.)

2.2.1 ISO 14001 ja EMAS

ISO 14001 on kansainvälisen standardoimisjärjestö ISO:n (International Organization of Standardization) ympäristöjärjestelmästandardi (Pohjola 2003, 64). Ympäristöjohtamisstandardi julkaistiin alun perin vuonna 1996 (Pesonen ym. 2005, 15). Sen tarkoituksena on antaa ympäristöjärjestelmää koskevat vaatimukset, joiden avulla yritykset voivat tehostaa ympäristösuojelunsa tasoa. Kuitenkaan tarkkoja ympäristönsuojelun tason kriteerejä ei esitetä. (ISO 14001 2015, 8.)

Standardia voidaan soveltaa monille eri toimialoille ja toimijoille. (ISO 14001 2015, 8.) Standardia ja sen eri vaatimuksia ei myöskään ole pakko soveltaa kokonaisuudessaan yrityksen toimintaan. Mutta jos yritys haluaa järjestelmän käyttöönotosta sertifikaatin, tulee sen täyttää kaikki standardin vaatimukset. (Pesonen ym. 2005, 15.)

Ympäristöjärjestelmän perustana on PDCA-malli (kuva 1) (plan, do, check, act – suunnittele, toteuta, arvioi, toimi). Suunnittele tarkoittaa ympäristötavoitteiden asettamista ja prosessien luomista tavoitteiden saavuttamiseksi. Toteutus on prosessien käyttöönottoa suunnitellusti. Arvioi velvoittaa yritystä seuraamaan ja mittaamaan prosesseja ja vertaamaan mitattuja tuloksia tavoitteisiin sekä raportimaan saaduista tuloksista. Toimi edellyttää yritystä ryhtymään jatkuvan parantamisen edellyttämiin toimenpiteisiin. (ISO 14001 2015, 6.) Käytännössä PDCA-malli auttaa yrityksiä luomaan prosessin, jonka avulla saavutetaan jatkuvan parantamisen periaatteen tavoite, joka on jokaisen ympäristöjärjestelmän kulmakivi.

Kuva 1. ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän perustana toimiva PDCA-malli (ISO 14001 2015, 6).

ISO 14001 -standardin jälkeen toinen merkittävä ja suosittu ympäristöjärjestelmä on EMAS (The Eco-Management and Audit Scheme). Järjestelmä perustuu EU:n asetukseen, ja siihen voivat liittyä kaikki EU:n alueella tai ETA-maissa toimivat yritykset. EMAS-järjestelmä mukailee monelta osin ISO 14001 -standardia, mutta ympäristöjärjestelmäosuuden lisäksi se velvoittaa yrityksiltä ympäristöselontekoa. Selontekoa käytetään viestinnän välineenä, jonka avulla yritys kertoo sidosryhmilleen yrityksen ympäristöasioiden hoitamisen tasosta. (Pohjola 2003, 63–64.)

2.2.2 Kevennetyt ympäristöjärjestelmät

Suurimmat ympäristöjärjestelmät ISO 14001 ja EMAS ovat kattavia ja vaativia järjestelmiä, ja niiden rakentaminen voi olla liian kallista tai muuten kuluttavaa yrityksille (Welford 1998, 199–200). Useat yritykset ovatkin päätyneet rakentamaan näihin järjestelmiin nojaavia kevennettyjä ympäristöjärjestelmiä, joissa on näiden suurempien järjestelmien keskeisimmät elementit. Organisaatiolla tai yrityksellä voi tulevaisuudessa tulla tarve sertifioidulle järjestelmälle, ja kevennetyt

ympäristöjärjestelmä rakennetaan siten, että se mahdollistaa järjestelmän täydentämisen standardien mukaiseksi. (Sarkkinen 2006, 122–123.)

Kevennetyt ympäristöjärjestelmät ovat usein joustavia ja räätälöitävissä monenlaisille yrityksille ja toimijoille monille eri aloille. Kevennetyjen ympäristöjärjestelmien ja ympäristöjohtamismallien keskeisimpiin toimintoihin kuuluu organisaation merkittävimpien ympäristövaikutusten tunnistaminen, pitkän aikavälin ympäristöpäämääristä sopiminen, ympäristöohjelman laatiminen seuraavalle toimintavuodelle sekä ohjelman ympäristötoimien toteuttaminen. (Sarkkinen 2006, 122–123.)

Kevennetyn ympäristöjärjestelmän rakentaminen aloitetaan yrityksen merkittävimpien ympäristövaikutusten tunnistamisella ja arvioinnilla. Ympäristövaikutuksia arvioitaessa on tärkeää muistaa kaksi asiaa: yrityksen toiminta voi vaikuttaa ympäristöön suorasti tai epäsuorasti, ja ympäristövaikutukset voivat olla myös positiivisia. Alkuvaiheessa on myös hyvä luoda yleisluontoisena yrityksen ympäristöasioiden ja periaatteiden julistuksena toimiva ympäristöpolitiikka. Ympäristöpolitiikka voidaan myös sisällyttää ympäristöpäämääriin. (Sarkkinen 2006, 123.)

Seuraavassa vaiheessa yritys laatii ympäristöohjelman ympäristötavoitteet ja -toimenpiteet ympäristöpäämäärien saavuttamiseksi. Ympäristöohjelma laaditaan usein seuraavalle toiminta- ja budjettivuodelle. Ympäristöohjelma voidaan laatia esimerkiksi taulukkomuotoon, jolloin toimenpiteet ja niistä vastaavat tahot sekä muut vaadittavat tiedot, kuten aikataulu ja seurantamittarit ovat helposti ja selkeästi nähtävissä. Toimenpiteiden toteuttaminen käytännössä tarkoittaa ympäristönäkökulman liittämistä yrityksen jokapäiväiseen toimintaan. (Sarkkinen 2006, 123–124.)

Tavoitteiden toteutumista seurataan hyödyntäen mm. aiemmin asetettuja mittareita. Seurannan tarkoituksena on varmistaa merkittävien ympäristönäkökohtien hallinta ja tuottaa tietoa tukemaan vuosittaisia arviointeja myös tulevaisuudessa.

Ympäristöohjelman onnistumista ja ympäristöasioiden hoidon tasoa tulee arvioida, sillä se auttaa yritystä jatkuvan parantamisen periaatteiden mukaisesti kehittämään ympäristötyötään eteenpäin. (Sarkkinen 2006, 124.)

2.2.3 Ympäristömerkki

Ympäristömerkkien tarkoitus on erottaa ympäristön kannalta paremmat merkit markkinoiden muista vaihtoehdoista. Ympäristömerkintöjä on monia erilaisia. Ne voivat liittyä tuotteiden, palveluiden ja toimintojen ympäristöystävällisyyteen, sosiaaliseen kestävyYTEEN tai tahdonilmaukseen vastuullisen toiminnan kannattamisesta. Ympäristömerkintä perustuu elinkaariajatteluun, jossa huomioidaan tuotteen koko elinkaari ja sen aikana syntyneet ympäristövaikutukset. Tavoitteena on vähentää tuotteen ympäristövaikutuksia koko elinkaaren ajalta, edistää ympäristöystävällistä tuotekehitystä ja yritystoimintaa sekä nostaa ympäristötietoisuuden tasoa kuluttajavalinnoissa. Esimerkkejä erilaisista ympäristömerkeistä ovat Joutsenmerkki, Green Key, Reilun Kaupan merkki ja Norppa-merkki (Rohweder 2004, 181–185.)

Ympäristömerkit perustuvat ympäristöjärjestelmien tavoin vapaaehtoisuuteen. Molempien käyttöoikeuden myöntää ulkopuolinen osapuoli. Ympäristöjärjestelmien ja ympäristömerkkien keskeinen ero on ympäristöjärjestelmien tavoite yhdistää kestävä kehityksen toimintatavat yrityksen eri osa-alueiden järjestelmälliseen ja jatkuvaan parantamiseen. Ympäristömerkkejä myönnettäessä keskitytään ainoastaan merkintää hakevan tuotteen tai palvelun ympäristövaikutuksiin. Tämän takia kaksi vaihtoehtoa eroaa myös saatavuudessa – järjestelmä on kaikkien yritysten saatavissa, sillä yritykseltä ei vaadita tiettyä jo ennalta olemassa olevaa ympäristön hoidon tasoa.

Ympäristömerkki on saatavissa vain tietyille ennalta määritellyille tuoteryhmille ja niille on ennalta määritellyt tasovaatimukset. Ympäristömerkkien vahvuutena on sen rajoitettu saavutettavuus. Merkinnän saaminen tarkoittaa automaattisesti, että tuote on ympäristön kannalta parempi tuote muihin vastaaviin verrat-

tuna. Ympäristöjärjestelmä taas ei takaa ympäristöön kohdistuneiden kuormitusten vähäisyyttä, sillä ympäristöjärjestelmissä yritys määrittelee itse oman toimintansa tason. Paras ympäristötyön tulos saadaankin yhdistämällä nämä kaksi ratkaisua tukemaan toisiaan. (Rohweder 2004, 192–193.)

2.2.4 Esimerkkejä ympäristöjärjestelmistä

Erilaisia ympäristöjärjestelmiä on maailmanlaajuisesti monia. Osa järjestelmistä on kehitetty yleisesti sopimaan yrityksille, organisaatioille ja toimijoille alasta tai koosta riippumatta, kuten ISO 14001 tai Ekokompassi. Toiset taas voivat olla suunniteltu kohdistumaan kapeammin vain tietynlaisiin toimijoihin kuten Green Office tai Kirkon ympäristödiplomi. Myös järjestelmien vaativuus vaihtelee laajasti. Tässä on esitelty kaksi muuta ympäristöjärjestelmää sekä yksi ympäristömerkki.

WWF Green Office on WWF Suomen ylläpitämä ympäristöjärjestelmämalli, joka on luotu erityisesti toimistojen tarpeisiin. WWF Green Office on luotu 2002 ja järjestelmä on otettu käyttöön 148 organisaatiossa. Ympäristöjärjestelmä painottaa seitsemää teemaa: Johtaminen, Viestintä ja sitouttaminen, Energia ja vesi, Hankinnat, Kierrätys, lajittelu ja siivous, Liikkuminen ja Ruoka. Ympäristöjärjestelmän omaksunut organisaatio voi valita painotuksensa näiden teemojen sisältä ja vaihdella niitä ajoittain. Green Office -sertifikaatin saa onnistuneen auditoinnin jälkeen ja sertifikaatin saannin jälkeen yrityksen tulee raportoida kuluslukunsa kerran vuodessa. (WWF 2020.)

Eco-lighthouse on norjalainen ympäristöjärjestelmä, jonka avulla yritykset ja julkishallinnon toimijat voivat seurata ympäristösuorituskykyään ja osoittaa sosiaalista vastuullisuuttaan. Järjestelmän tavoitteena on kehittää työskentelytapoja kohti ympäristöystävällisyyttä ja työturvallisuutta. Eco-lighthouse tarjoaa eri toimialoille kohdennettuja vaatimuksia. Järjestelmän sertifiointi tapahtuu onnistuneen auditoinnin jälkeen. Järjestelmän ylläpitämiseksi yrityksen tulee raportoida ylläpitäville tahoille vuosittain yrityksen ympäristöraportti. Raporttiin kerätään

yleisen tiedon lisäksi tiedot yrityksen ympäristömittareista. (Eco-lighthouse 2020.)

Green Key on yksi maailman suosituimmista matkailualan ympäristöohjelmista ja -merkeistä. Se on suunniteltu soveltumaan kaikenkokoisille matkailualan yrityksille suurista hotelleista pieniin kahviloihin. Green Key -ohjelmassa sitoudutaan mm. energian- ja vedenkäytön tehostamiseen, ympäristötietoisuuden kasvattamiseen sekä ympäristövaikutusten pienentämiseen. (FEE Suomi 2020.) Ympäristömerkin saavuttaminen vaatii mm. kirjallisen ympäristöpolitiikan, ympäristötavoitteet sekä toimintasuunnitelman. Yritys saa ympäristömerkin sertifikaatin käyttöönsä, kun auditointi on suoritettu hyväksytysti. Sertifiointi on kerrallaan voimassa yhden vuoden. (Green Key 2020.)

2.2.5 Ekokompassi

Ekokompassi on käytännönläheinen kevennetty ympäristöjärjestelmä, joka pohjautuu kansainvälisiin ympäristöjohtamisen standardeihin ja vastaaviin pohjoismaalaisiin kevennettyihin ympäristöjärjestelmiin. Näistä esimerkkeinä ISO 14001, EMAS ja Svensk Miljöbas. Ekokompassi kehitettiin vuosien 2008–2011 aikana pääkaupunkiseudun kuntien yhteishankkeessa. Hankkeen tarkoituksena oli vahvistaa pääkaupunkiseudun PK-yritysten ympäristöasioiden hallintaa ja luoda parempia yhteistyönmalleja kaupunkien ja yritysten välille. (Ekokompassi 2020a.)

Ekokompassin on joustava ja monelle alalle sopiva ympäristöjärjestelmä, sillä se on räätälöitävissä vastaamaan monien alojen erikoistarpeisiin. Ekokompassi perustuu kymmeneen kriteeriin, joiden noudattamiseen yritys, organisaatio tai tapahtuma sitoutuu. Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä keskittyy käytäntöön ja konkreettisiin toimenpiteisiin. Käyttöönoton jälkeen auditoidaan ja hyväksytyt auditoinnin jälkeen yritys saa sertifikaatin. (Ekokompassi 2020b.)

2.3 PK-yritysten ympäristöjohtaminen

PK-yritys on yleisesti käytetty lyhenne pienistä ja keskisuurista yrityksistä. PK-yritykset jaetaan kolmeen kokoluokkaan: mikroyritykset, pienet yritykset ja keskisuuret yritykset. Pk-yrityksiksi EU:ssa lukeutuvat kaikki yritykset, joiden palveluksessa on vähemmän kuin 250 työntekijää, joiden vuosiliikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa ja joiden taseen loppusumma on enintään 43 miljoonaa euroa. Yritys luokitellaan mikroyritykseksi, jos sen palveluksessa on vähemmän kuin 10 työntekijää ja jonka vuosittainen liikevaihto sekä taseen loppusumma ovat enintään 2 miljoonaa euroa. (Direktiivi 2003/361/EY.)

Usein ympäristöjohtamisen taso on riippuvainen yritysten koosta sekä yrityksen arvoista (Ketola 2004, 119). Welford (1998, 199) on havainnut, että PK-yritykset harvoin priorisoivat ympäristöasioita, tai eivät välitä niistä laisinkaan. PK-yritykset saattavat uskoa, ettei niiden ympäristösuorituskyvyllä ole merkitystä eivätkä asiakkaat ole valmiita maksamaan ympäristölle ystävällisistä tuotteista tai palveluista korkeampaa hintaa. Jopa ympäristön kannalta proaktiivisemmat yritykset, jotka haluavat panostaa kestävyYTEEN, kokevat ympäristöjärjestelmät, kuten ISO 14001:n joko liian epäolennaiseksi tai liian kalliiksi.

PK-yritykset eivät usein tiedosta omien toimintojensa ympäristövaikutuksia. Monet toimijat EU-maissa jopa uskovat, ettei heidän yrityksensä toiminnalla ole ympäristövaikutuksia, vaikka tilastot monissa tapauksissa osoittavatkin toisin. Vähäisen ympäristötietoisuuden lisäksi yrityksiltä usein puuttuu toimintaansa koskevan ympäristölainsäädännön- ja määräyksien hallinta. Yrityksillä ei usein myöskään ole kunnollista kapasiteettia reagoida sen toiminnassa syntyviin ympäristövaikutuksiin. (Frey, Iraldo & Testa 2010, 3.)

Rajallisten resurssien takia PK-yrityksien ympäristöjohtaminen on usein toteutettu ad hoc -mallilla, jolloin ympäristöjohtaminen kulminoituu toimitusjohtajaan. Tämä on tyypillistä yrityksissä, kun ympäristöjohtamista ei ole mietitty kokonaisuutena, vaan asioihin puututaan ongelmien ilmetessä. Toimintamallin yleisyys

on ymmärrettävää PK-yrityksien resurssien rajallisuuden vuoksi. Kuitenkin käytännössä ympäristöjohtaminen on tehotonta ja asioita hoidetaan vain, kun toimitusjohtaja kiinnittää niihin huomiota. (Ketola 2004, 128.)

Ympäristöjärjestelmien käyttöönottoa PK-yrityksille helpottaa niiden pieni koko. Näiden yritysten on usein helpompi omaksua uusia toimintamalleja ja organisaation kokoonpano on joustavampi. Ympäristöjärjestelmän laadinta ja käyttöönotto ei välttämättä ole yritykselle niin iso haaste, kuin moni yritys alustavasti epäilee. Yrityksen ei ole välttämättä kannattavaa rakentaa itselleen ISO 14001-standardin kaltaista järjestelmää, vaan järjestelmä on hyvä räätälöidä sen koko huomioon ottaen. (Welford 1998, 200–209.)

Parantunut ympäristöasioiden huomioiminen tarjoaa mahdollisuuden yritykselle erottautua joukosta. Erityisesti pienille vasta markkinoiden rajavyöhykkeillä toimiville yrityksille ympäristöjärjestelmän mukanaan tuoma, parantunut ympäristösuorituskyky tuo etua ja todennäköisesti parantaa markkinoille pääsyä. Tulevaisuudessa yritysten välisen yhteistyön ja palveluiden ulkoistamisen yleistyessä ympäristöjärjestelmät ja laatu- ja ympäristöjärjestelmät ovat tärkeitä, sillä moni yritys vaatii näitä järjestelmiä niiden sidosryhmiinsä kuuluvilta yrityksiltä. (Welford 1998, 200.)

2.3.1 PK-yritykset, matkailuala ja ympäristö

Useassa maassa kaupungistuminen köyhdyttää maaseutuja. Yritykset ja nuoret kouluttautuneet ihmiset muuttavat maaseuduilta pois, mikä johtaa mm. työttömyyden nousuun muuttotappioisilla alueilla. Ilmiö on nähtävissä ympäri maailmaa. Länsimaissa matkailuyritykset on nähty potentiaalisena ratkaisuna maaseutujen köyhtymiselle. Taloudellisen ja sosiaalisen elvyttämisen avaimena toimivat matkailuyritykset ovat työnintensiivisen luonteensa ja kasvupotentiaalinsa vuoksi usein tärkeä osa maaseutualueiden kehittämissuunnitelmia (Briedenhann & Wickens, 2003, 71.). Myös Pohjois-Karjalassa on nähty matkailu yhtenä potentiaalisena kasvumahdollisuutena. Vuosille 2014–2020 laadi-

tussa ohjelmassa tavoiteltiin, että rekisteröityneiden yöpymisten määrä olisi kasvanut 37 % (700 000 yöpymistä). Maakunnan majoituskapasiteetille suunniteltiin 3 %:n vuosikasvua, tai yhteensä 400:n uuden hotellihuoneen lisäystä. Matkailun kokonaisliikevaihdolle tavoiteltiin 49 %:n kokonaiskasvua. (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2014, 6–7.)

Merkittävä osa Euroopassa sijaitsevista maaseutualueilla toimivista matkailualan yrityksistä lukeutuvat PK-yrityksiksi. On tyypillistä, että näillä yrityksillä ei ole paikallaan johtamisjärjestelmiä, jotka antaisivat yrityksen kasvulle rakennetta. Ne ovatkin usein tästä johtuen hajanaisesti johdettuja. (Hall & Mitchell 2005, 3.) Matkailuala ja erityisesti hotelliala on keskimäärin saastuttavaa ja luonnonvaroja kuluttavaa yritystoimintaa. Hotellit kuluttavat yleensä paljon vettä, sähköä ja energiaa. (Chuang, Hsiao, Kuo & Yu 2014, 1.)

Vaikka ympäristöjärjestelmien ja vastuullisen ympäristöjohtamisen taloudellisista hyödyistä kiistellään ajoittain, matkailualalla on viitteitä kestävämmän toimintakulttuurin puolesta (Chuang ym. 2014, 2) (Amazonas, Andrade & Silva 2018, 13–14). Useampien kyselyiden perusteella asiakkaat yleisesti pitivät kestäviä toimintatapoja tärkeinä ja olettivat näitä hotelleilta (Amazonas ym. 2018, 13–14). Olettamusten lisäksi asiakkaat kuitenkin useasta muusta alasta poiketen ovat yleisesti myös valmiita maksamaan enemmän laadukkaammasta ympäristön huomioimisesta. Valmiutta on lisännyt kasvanut ympäristötietoisuus. Omistajien halu kehittää organisaatioiden ympäristösuorituskykyä ympäristöjohtamisjärjestelmien avulla on myös yleistä. Vastuullisesti toimivan hotellin valinta on kuluttajille hyvä tapa tasapainottaa kuluttamisen ja ympäristönsuojelun välillä. (Chuang ym. 2014, 2.)

Ympäristötietoisten asiakkaiden valitessa hotellia, on hotellin ympäristöasioiden hoidon tasolla väliä, lisäksi asiakkaat myös palaavat keskiarvoa useammin ympäristöasiensa vastuullisemmin hoitaviin hotelleihin. Asiakkaiden arvomaailman ja kulutusvalintojen välillä on nähtävissä selkeä yhteys, ympäristötietoiset ihmiset muokkaavat kulutustottumuksiaan ympäristölle ystävällisempään suuntaan. Nämä ihmiset ovat valmiita maksamaan korkeampaa hintaa vastuullisuudesta sekä osoittavat eräänlaista lojaaliutta hotellia kohtaan. Hotellien kannattaa siis

markkinoida ympäristöystävällisyyttään sekä sen tarjoamaa positiivista mielikuvaa. Kestäviä toimintatapoja kannattaa tuoda esiin myös hotellin asiakkaille esitteiden tai muun viestinnän kautta. (Azam, Rashid & Zainol 2019, 19–24.)

2.3.2 Huoneistohotelli Lietsu

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii huoneistohotelli Lietsu, joka aloitti majoitustoimintansa Joensuussa 1.12.2019. Lietsu tarjoaa huoneistomajoitusta Joensuun ydinkeskustassa. Huoneistohotellissa on 31 kpl 1–4 hengen yksiöitä sekä vuokrattavat neuvottelu- ja saunatilat. Jokaisessa huoneistossa on pieni kodinkoneilla varustettu keittiö, nettiyhteys ja pyykinpesukoneella varustettu kylpyhuone. Huoneistojen varustelutasolla mahdollistetaan myös pidempiaikainen yöpyminen. Huoneistohotelli sijaitsee 1955 rakennetun kiinteistön kahdessa ylimmässä kerroksessa (kuva 2). (Liiketoimintasuunnitelma – Huoneistohotelli Lietsu 2019, 1–3.)

Kuva 2. Huoneistohotelli Lietsu sijaitsee kiinteistön kahdessa ylimmässä kerroksessa (Kuva: Tuukka Mäkelä).

Lietsun arvoja ovat vieraanvaraisuus, paikallisuus, omaleimaisuus ja vastuullisuus (Lietsu 2020). Hotellin huoneistot on sisustettu korostaen paikallisuutta, karjalaisuuden ominaispiirteitä. Jokainen huoneisto on ainutlaatuinen ja toimii

näyteikkunana karjalaiseen osaamiseen, tuotteisiin, luontoon, kulttuuriin ja osaamiseen. Yöpymisen lisäksi asiakkaille tarjotaan lisäpalveluna karjalainen aamupala, joka koostuu mm. lähialueella tuotetuista tuotteista ja painottaa sekin paikallisuutta. Yritys haluaa korostaa paikallisuutta myös asiakaskohtaamisissaan, Lietsu haluaa tarjota kodinomaisen ja ystävällisen ilmapiirin. Asiakkaille halutaan luoda yksilöllistä ja vieraanvaraista, kuuntelevaa palvelua. (Liiketoimintasuunnitelma – Huoneistohotelli Lietsu 2019, 1–3.) Yrityksen ovat perustaneet Maria Saastamoinen sekä Helena Puhakka-Tarvainen, jotka toimivat yrityksessä titteleillä *piämäntä* sekä *piänaine* (Lietsu 2020).

Yrityksen arvoja pyritään tuomaan asiakkaille esiin toiminnan kautta. Vastuullisuus ja kestävyys on tärkeää, ja se näkyy yrityksen käytännöissä monella tapaa. Jokaisessa huoneistossa on kolme eri jätetastia eri jätelajeille ja selkeät ohjeet oikeaoppiseen kierrätykseen. Energiankulutusta on pyritty vähentämään ajastamalla hotellin käytävän valaistus sekä pitämällä viilennyslaitteet talvisin poissa käytöstä. Vedenkulutusta on pyritty kontrolloimaan ohjeistamalla asiakkaita käyttämään tiskikoneiden lyhyempiä pesuohjelmia. Kaikki huoneistohotellin pesuaineet on pyritty valitsemaan tuotteiden ympäristöystävällisyyden perusteella. Kertakäyttöisten tavaroiden kulutusta on pyritty vähentämään mm. uudelleentäytettävillä saippuatelineillä. Hotelleista tuttuja kertakäyttöisiä saippuapakkauksia tai hammasharjoja ei ole vaan ne on korvattu hotellin aulasta erikseen saatavilla hammasharja- ja hygienia- tuotepakkauksilla, jotka on pakattu kartonkipakkauksiin muovin minimoimiseksi. (Puhakka-Tarvainen 2020.)

Lietsu allekirjoitti Joensuun kaupungin ilmastositoumuksen 2.9.2019 ja ryhtyi osaksi Joensuun kaupungin ilmastokumppanuusverkostoa. Ilmastokumppanuusverkoston tavoitteena on kaupungin elinkeinoelämän ja yritysten kilpailukyvyn vahvistaminen sekä toimijoiden välisen yhteistyön kehittäminen. Verkosto edistää kestävästä yritystoimintaa ja kannustaa yrityksiä kehittämään toimintansa ympäristöystävällisyyttä. (Climate Joensuu 2020.) Joensuu pyrkii hiilineutraaliksi kaupungiksi vuoteen 2025 mennessä ja ilmastokumppanuusverkosto on osa tätä pyrkimystä (Joensuu 2020). Kumppanuusverkostossa jokainen kump-

pani allekirjoittaa sitoumuksen. Sitoumus koostuu yrityksen itsensä määrittelemistä tavoitteista ja toimenpiteistä hiilijalanjäljen vähentämiseksi. (Climate Jonesu 2020.)

2.3.3 Sustainable Travel Finland

Sustainable Travel Finland on Business Finlandin aloittama ohjelma. Tarkoituksena on tarjota yrityksille ja matkailukohteille työkalupakki, joka auttaa yrityksiä omaksumaan kestäviä toimintatapoja entistä paremmin. Ohjelmaan voivat hakea Suomessa sijaitsevat matkailuyritykset ja -kohteet ja se on pilotointivaiheessa. Sustainable Travel Finland -merkin saaneet yritykset saavat Business Finlandilta mm. lisänäkyvyyttä ja markkinointitukea. Ohjelman läpikäyminen tapahtuu seitsemän askeleen kehittämisspölkuna. (Business Finland 2020.)

3 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

3.1 Tavoitteet ja kehittämistehtävät

Tutkimuksen tavoitteena on saavuttaa Ekokompassi-sertifikaatti, ja rakentaa Lietsu Palvelut Oy:lle ympäristöjärjestelmä noudattamalla Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän rakennetta. Tavoitteena on tunnistaa ja arvioida yrityksen toiminnan merkittävät ympäristövaikutukset ja suunnitella pitkän aikavälin ympäristötavoitteita tavalla, joka yhdistää ympäristövaikutusten tehokkaan vähentämisen ja käytännöllisen toteuttamisen.

Ekokompassi-ympäristöjärjestelmässä on 10 kriteeriä, jotka yrityksen tulee täyttää saadakseen Ekokompassi-sertifikaatin. Nämä kriteerit jakautuvat opinnäytetyössä kehittämistehtäviksi seuraavasti:

1. Ympäristöasioiden nykytila kartoitetaan ja merkittävimmät ympäristövaikutukset pyritään tunnistamaan sekä niiden merkittävyyttä arvioidaan.

2. Yritystä koskevat ympäristölainsäädännöt ja -määräykset selvitetään.
3. Yritykselle laaditaan oma ympäristöpolitiikka, jossa yritys sitoutuu vähentämään toiminnastaan seuraavia ympäristövaikutuksia jatkuvan parantamisen periaatteiden mukaisesti.
4. Luodaan jätehuoltosuunnitelma ja varmistetaan jätehuoltosuunnitelman toimivan jättesäädösten mukaisesti.
5. Syntyvistä vaarallisista jätteistä laaditaan kirjanpito ja varmistetaan niiden asianmukaiset varastointi- ja käsittelytavat.
6. Käytettävät kemikaalit luetteloidaan ja varastoidaan kemikaalilainsäädännön mukaisesti. Varmistetaan, että kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteet sijoitetaan henkilöstön saataville ja että henkilöstö on opastettu kemikaalien turvalliseen käyttöön.
7. Yritykselle laaditaan ympäristöohjelma, joka sisältää tavoitteet ja toimenpiteet ympäristövaikutusten vähentämiseksi. Ympäristöohjelmaan kirjaataan tavoitteita yrityksen toiminnasta syntyviin merkittävimpiin ympäristövaikutuksiin perustuen.

3.2 Aiheen rajaus

Ympäristöjärjestelmää varten ei yrityksen toiminnasta rajata mitään osa-alueita pois, vaan yrityksen koko toiminta otetaan järjestelmässä huomioon. Kehittämissä tehtävissä pääpaino on pääasiallisesti hotelliyksikön toiminnoissa ja kulutusvirroissa. Työssä tarkastellaan mm. jätevirtoja, niiden suuruutta ja kierrätyksen tehokkuutta sekä mm. energiatehokkuutta ja ruokahävikkiä. Työssä selvitetään yrityksen ulkopuolelta tulevat sitovat vaatimukset ja määräykset ympäristöasioiden osalta, jotta varmistetaan toiminnan olevan laillista. Työssä huomioidaan myös esteettömyyden ja turvallisuuden näkökulmat niiltä osin, kuin ne liittyvät ympäristöjärjestelmään.

Opinnäytetyö on kehittämisprojekti ja luonteeltaan toiminnallinen. Sen tuloksena yritykselle syntyy käyttökelpoinen ympäristöjärjestelmä. Järjestelmä perustuu Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän rakenteeseen. Se sisältää konkreettisia ta-

voitteita ja seurantaohjeita, joiden avulla voidaan vähentää ympäristövaikutuksia ja täten parantaa yrityksen ympäristösuorituskykyä. Yritys haluaa painottaa kestävyyttä ja valmis järjestelmä vahvistaa yrityksen arvojen viestinnän uskottavuutta. Se edustaa yrityksen toimintatapojen vastuullisuutta ja auttaa tuomaan tätä näkökulmaa esiin viestinnässään asiakkaille ja yrityksille – sidosryhmänsä sisällä ja sen ulkopuolella.

Yritys on vasta aloittanut toimintansa, joten alkukartoitusta ja seurantaan varten käytettävää numeerista tietoa ei ole saatavilla kuin muutamalta kuukaudelta. Aineistossa joudutaan ajoittain tukeutumaan numeeristen tietojen lisäksi arvioihin. Tilastoitujen arvojen vähäisyys voi vaikeuttaa tarkkojen raja-arvojen ja ympäristötavoitteiden asettamista, mutta seurantamittariston luomista voi helpottaa ettei yrityksellä ole entuudestaan toimintatapoja joista yritys joutuisi oppimaan pois.

4 Aineisto ja toteutus

4.1 Aineiston hankinta

Opinnäytetyön aineisto yrityksen toiminnasta hankitaan käyttämällä olemassa olevia, eri lähteistä saatavilla olevia tietoja, suorittamalla katselmuksia paikan päällä sekä haastattelemalla yrityksen henkilöstöä. Yrityksellä on omavalvontasuunnitelma elintarvikkeiden osalta, mitä hyödynnetään tietojen keräämisessä. Toteutettavan tehtävän onnistumisen kannalta on tärkeää taustoittaa ja luoda kuva viitekehyksestä, jonka sisällä työ tullaan suorittamaan. Tätä varten työhön luodaan lähdekirjallisuutta apuna käyttäen tietopohja. Tämän lisäksi työtä varten kerätään tietoa yrityksen sidosryhmiltä ja yrityksen omista tietokannoista. Sillä työn tarkoituksena on saavuttaa Ekokompassi-sertifikaatti, tulee työ mukauttaa saavuttamaan Ekokompassin vaatimat kriteerit.

Ekokompassin oman materiaalin lisäksi työssä apuna on käytetty monipuolisesti alan kirjallisuutta, kansainvälisiä tutkimuksia, järjestöjen ja yritysten tuottamaa

tietoa. Tavoitteena on tuoda esille monipuolisesti kotimaisia ja ulkomaalaisia näkemyksiä ympäristöjohtamisen ja ympäristöjärjestelmien tutkimusalalta. Ekokompassia verrataan myös muihin vastaavan kokoluokan pohjoismaalaisiin ympäristöjärjestelmiin sekä sitä yleisemmin käytössä oleviin järjestelmiin.

Opinnäytetyö on kehittämistehtävä, joka yhdistelee kvalitatiivisia eli laadullisia menetelmiä ja kvantitatiivisia, eli määrällisiä menetelmiä. Kvalitatiivinen tutkimus usein rinnastetaan aineistolähtöisyyteen ja kvantitatiivinen tutkimus teorialähtöisyyteen. Tämä on yksinkertaistus ja nämä kaksi eri tutkimusotetta eivät ole toistensa kilpailijoita. Usein molemmissa tutkimisotteissa on elementtejä toisesta, ja tarvittaessa niitä voidaan käyttää samassa tutkimuksessa. (Puusniekka & Saarinen-Kauppinen 2006, 5–6.) Sillä ympäristöjärjestelmät eivät ole samanlaisia ja voivat erota yrityksen välillä toisistaan, on kannattavaa käyttää myös kvalitatiivisia menetelmiä ympäristöjärjestelmää laadittaessa.

Numeerista tietoa kerätään mm. jätemääristä ja sähkönkulutuksesta edustajan kirjanpidon ja sidosryhmiltä saatavan tiedon avulla. Numeerisen tiedon tarkoituksena on tukea ympäristöjärjestelmän rakentamista ja myöhemmin auttaa seuraamaan ympäristötavoitteiden saavuttamista.

4.2 Ekokompassin rakentaminen

Ekokompassin rakentaminen aloitetaan alkukartoituksella. Alkukartoituksella selvitetään yrityksen nykytilanne. Alkukartoitusta käytetään apuna tunnistettaessa yrityksen merkittävät ympäristövaikutukset sekä suunniteltaessa tulevia toimenpiteitä ja tavoitteita. Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän rakentamisvaiheeseen kuuluu kolme neuvotapaamista Ekokompassi-neuvojan kanssa. Tapaamisten on tarkoitus jäsentää ja auttaa ympäristöjärjestelmän rakentamisessa. Alkukartoituslomake käydään läpi Ekokompassin edustajan ensimmäisessä neuvotapaamisessa. Tämän lisäksi tapaamisella tehdään projektisuunnitelma Ekokompassin rakentamisesta sekä määritetään yrityksen avainhenkilöt. Vähintään yhden avainhenkilön tulee osallistua Ekokompassi-

koulutukseen. Tämän jälkeen myös yrityksen muut työntekijät koulutetaan yrityksen sisäisesti. (Ekokompassi 2020c.)

Alkukartoituksen pohjalta yritys yhdessä Ekokompassi-neuvojan kanssa käy läpi ympäristövaikutuksia. Ympäristövaikutukset ja organisaation mahdollisuudet vaikuttaa näihin pyritään arvioimaan. Tämän jälkeen ympäristöohjelmaan kirjataan tavoitteet ja toimenpiteet, joiden avulla ympäristökuormitusta tullaan vähentämään. Ympäristöohjelmaan kirjataan myös yrityksen ympäristöpolitiikka, sekä tarvittaessa liitteet toimintaa koskevista laeista, jätehuoltosuunnitelma, vaarallisen jätteen kirjanpito ja kemikaaliluettelo. Lisäksi valitaan tunnusluvut, joiden avulla kyetään seuraamaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. (Ekokompassi 2020c.)

Ekokompassi-järjestelmän rakentaminen ja ylläpito yrityksessä

Kuva 3. Ekokompassi-järjestelmän rakentaminen (Ekokompassi 2020c).

Yrityksen tulee toteuttaa valmista ympäristöohjelmaansa vähintään puoli vuotta ennen auditointia. Tämän ajanjakson aikana yrityksessä toteutetaan ohjelmassa kirjattuja toimenpiteitä. Ennen auditointia yritys raportoi ympäristöohjelmansa edistymisestä ensimmäistä kertaa. Läpäistyn auditoinnin jälkeen yritykselle myönnetään Ekokompassi-logon käyttöoikeus. Auditointi järjestetään uudelleen aina kolmen vuoden välein. Auditointien välisinä vuosina yritys raportoi työn etenemisestä ja ympäristöohjelmaa tulee päivittää. (Ekokompassi 2020c.)

4.3 Työn toteutus

Työn toteutuksessa noudatettiin Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän rakennetta (kuva 3) sovitettuna opinnäytetyöprosessiin. Työ aloitettiin laatimalla viitekehiksenä toimiva tietoperusta toteutettavalle ympäristöjärjestelmälle. Ekokompassin kriteerien pohjalta laadittiin opinnäytetyölle kehittämistehtävät, joiden avulla työ jäsentyi luontevasti pienempiin osiin. Työn luonnetta, tutkimusmenetelmiä ja aineiston hankintamenetelmiä pohdittiin, ja tämän pohjalta luotiin suunnitelma työn toteutuksesta. Opinnäytetyön toiminnallinen vaihe sisälsi aiemmin mainittujen kehittämistehtävien toteutukset. Työn toiminnallinen osuus toteutettiin Ekokompassin rakenteen mukaisesti sen kriteereihin perustuen.

Eri kehittämistehtävät ja niihin sovellettavat menetelmät sekä niissä hyödynnettävät aineistot eriteltiin seuraavasti:

Alkukartoituksen tarkoituksena on ympäristöasioiden nykytilan kartoitus ja ympäristövaikutusten tunnistaminen. Ekokompassin rakentamista varten suoritettavassa alkukartoituksessa hyödynnettiin Ekokompassin tarjoamaa alkukartoitus-lomaketta. Aineistona käytettiin alkukartoituksen ja tapaamisten yhteydessä suoritettua katselmointia yhdessä toiminnanharjoittajan kanssa. Lisäksi yrityksen omaa kirjanpitoa hyödynnettiin tiettyjen ympäristötunnuslukujen kirjaamisessa.

Ympäristövaikutusten arviointi toteutettiin menetelmänä Ekokompassin ympäristövaikutusten arviointilomake. Aineistona olivat yrityksen pelastussuunnitelma, keskustelu yrittäjän kanssa sekä kohdehavainnot mm. katselmointien yhteydessä. Pääasiallisesti ympäristövaikutusten arviointi toteutettiin yhdessä yrittäjän kanssa. Eri ympäristövaikutusten pisteytys toteutettiin arvioimalla ympäristövaikutusten merkittävyyttä ja yrityksen vaikuttamismahdollisuutta suhteutettuna yrityksen muihin ympäristövaikutuksiin.

Toimintaan vaikuttavat säädökset kartoitettiin. Yritystä koskevat ympäristölainsäädännöt ja -määräykset selvitettiin ja listattiin Ekokompassin ympäristölainsäädäntö-lomakkeelle. Aineistona kansalliset lait ja asetukset, alueelliset määräykset sekä EU:n asetukset. Lakilistalle kerättiin velvoittava laki, lain pykälä tai artikla sekä sen velvoitteet. Yrityksen toimintaan liittyviin velvoitteisiin vastattiin lomakkeella kertomalla, miten yritys täyttää nämä vaatimukset.

Jätehuoltosuunnitelma laadittiin vastaamaan Ekokompassin vaatimuksia. Jätehuoltosuunnitelmaan kirjattiin syntyvien jätejakeiden lisäksi vaaralliset jätteet ja niiden perustiedot. Menetelmänä jätehuoltosuunnitelmassa käytettiin Ekokompassin jätehuoltosuunnitelmalomaketta. Aineistona käytettiin katselmoiteja, neuvotteluja yrittäjien kanssa ja yhteydenpitoa kiinteistöhuoltoyhtiön kanssa. Jätehuoltosuunnitelmaan kirjattiin syntyvien jätteiden lisäksi mm. jäteastioiden määrä, koko ja tyhjennysväli.

Kemikaalikartoituksessa kaikki yrityksen tiloissa säilytettävät ja yrityksen toiminoissa käytettävät kemikaalit kartoitetaan. Listalle kirjattiin kemikaalien käyttötarkoitus, säilötty määrä ja käyttöturvallisuustiedotteen olennaisimmat osat. Kartoituksessa hyödynnettiin menetelmänä Ekokompassin kemikaaliluettelo-lomaketta. Aineistona olivat katselmointi ja yhteydenpito toiminnanharjoittajan kanssa sekä käytettyjen kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteet. Puuttuvat käyttöturvallisuustiedotteet kerättiin tuotteiden toimittajilta tai valmistajilta.

Havainnointia voidaan käyttää itsenäisesti tai esimerkiksi haastattelujen lisänä (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2009, 59). Havainnointia käytettiin usean

kehittämistehtävän toteutuksessa. Tässä opinnäytetyössä katselmuksien aikana tapahtuvaa havainnointia käytettiin tukemaan opinnäytetyön muita menetelmiä, pääasiallisesti yhteydenpitoa ja kirjanpidon avulla saatua tietoa. Havainnoinnin aikana saatiin välitöntä ja suoraa informaatiota yrityksen ja yksilöiden toimintatavoista niiden luontaisessa ympäristössä.

Havainnointi voidaan jakaa osallistuvaan ja ei-osallistuvaan havainnointiin. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkijalla on aktiivinen rooli toiminnassa, ja vastavuoroisesti jälkimmäisessä tutkija jättäytyy taustalle havainnoimaan. Tämän lisäksi havainnointia voidaan suorittaa strukturoidusti tai strukturoimattomana havainnointina. Ensimmäisessä menetelmässä on jo valmiiksi tiedossa, mitä tietoa halutaan. Strukturoimatonta havainnointia käytetään silloin, kun halutaan tietoa mahdollisimman laajasti ilman suurta vaadittua ennakkotietoa. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2009, 59–60.)

5 Alkukartoitus

Jokaisen yrityksen tulee tunnistaa oman toimintansa ympäristövaikutukset. Yrityksen toimintojen, tuotteiden tai palveluiden osia, joista aiheutuu tai voi aiheutua ympäristömuutoksia kutsutaan ympäristönäkökohdiksi. Usein ympäristömuutoksia tutkittaessa huomioidaan vain negatiiviset ympäristövaikutukset, mutta muutokset voivat olla myös positiivisia. Ympäristövaikutuksella tarkoitetaan jonkin ympäristönäkökohdan seurauksena ympäristössä tapahtuvaa muutosta. Yksi ympäristönäkökohta voi johtaa useisiin ympäristövaikutuksiin. (Pesonen ym. 2005, 20, 174.)

Alkukartoituksen tarkoituksena oli selvittää ympäristöasioiden huomioimisen ja ympäristövaikutusten lähtötaso. Kartoitus selvittää mitä ympäristövaikutuksia toiminnasta seuraa, mitä yrityksen sisällä on jo tehty ympäristöasioiden eteen ja mitkä asiat kaipaavat vielä parantamista. Alkukartoituksessa on hyvä hyödyntää kaikkea jo olemassa olevaa tietoa. Vaikka kaikki ympäristöjärjestelmät eivät

erikseen edellyttä alkukartoitusta, vaativat nekin ympäristöjärjestelmää omaksuvaa yritystä määrittelemään yrityksen toiminnan ympäristöasioiden hoidon nykytason. (Pesonen ym. 2005, 41–42.)

5.1 Yritys ja toiminnan kuvaus

Huoneistohotelli Lietsun toiminnasta tehtiin alkukartoitus (liite 1). Ekokompassin ohjeiden mukaan alkukartoitus tulee tehdä ennen varsinaisen Ekokompassi-järjestelmän rakentamisen aloitusta. Siinä saatujen tietojen pohjalta voidaan tunnistaa tärkeimmät ympäristövaikutukset sekä parhaimmat mahdollisuudet jatko- toimille ja -kehitykselle. Muut Ekokompassin vaiheet kuten ympäristönäkökohtien tunnistaminen ja ympäristötavoitteiden luominen pohjautuu juuri alkukartoituksen tietoihin. Alkutilanteen selvittämisen jälkeen voidaan ympäristöohjelman avulla puuttua huomionarvoisiin ympäristövaikutuksiin ja -asioihin.

Alkukartoitus aloitettiin yrityksen perustietojen kirjaamisella. Perustietoihin kirjattiin mm. yrityksen toimiala, sen osoitetiedot, yrityksen liikevaihto (lomakkeeseen kirjattiin yrityksen tavoite liikevaihto, sillä yritys on auennut vasta joulukuussa 2019), henkilöstön määrä (5 henkilöä) ja sosiaalisen median kanavat. Yrityksestä nimettiin yhteyshenkilö, joka vastaa Ekokompassiin liittyvien asioiden hoitamisesta. Kartoituksen yhteydessä yrityksen toiminnasta kirjattiin lyhyt kuvaus; Yritys tarjoaa karjalaishenkistä majoitusta aamiaisella Joensuun keskustassa Yrityksen tärkeimpiin asiakasryhmiin kuuluvat kotimaan ja ulkomaan matkailijat ja liikematkustajat. Yrityksellä ei toistaiseksi vielä ole käytössään mitään verifioitua johtamisjärjestelmää. Lakisääteiset omavalvonta- ja pelastussuunnitelmat on luotu. Yritystoiminta ei vaadi ympäristölupaa. Rakennettava ympäristöjärjestelmä sisältäisi koko organisaation toiminnan. Alkukartoituksessa kartoitettiin myös yrityksen toimitiloja. Hotellitoiminta tapahtuu juuri remontoituissa toimitiloissa. Hotellihuoneita on 31 kappaletta, pinta-alaltaan 20-29m². Yrityksen toimitilat sijaitsevat vuokrakiinteistössä ja vuokrattavan tilan kokonaispinta-ala on n. 900m². Jokaisessa huoneistossa on keittiö ja pyykinpesumahdollisuus.

Alkukartoituksessa selvitettiin yrityksen lähtötasoa ympäristöasioiden hoidon parantamiseen myös motivaation ja jo entuudestaan tiedostettujen riskien osalta. Ympäristöasiat ovat saaneet merkittävästi huomiota yrityksen toiminnassa. Vastuullisuus on yrityksen yksi perusarvoista ja yritys haluaa parantaa ympäristösuorituskykyään. Ympäristöasioiden hoitamiseen ei ole entuudestaan minkäänlaista ympäristöjärjestelmää eikä ympäristöriskejä erikseen kartoitettu, mutta riskejä pyrittiin huomioimaan remontin sekä toiminnan aloittamisen aikana. Mm. remontin aikana pyrittiin valitsemaan ympäristölle ystävällisimmät ratkaisut ja sisutuksessa on käytetty mahdollisimman paljon vanhoja käytettyjä ja kierrätettyjä huonekaluja ja astioita. Yritys suosii lähiruokaa ja paikallisten yritysten tuotteita ja palveluita. Kaikki yrityksen käytettynä hankkima irtaimisto on puhdistettu mikrobiturvallisuuden varmistamiseksi joko mekaanisesti tai otsonoimalla. Yritykselle on tehty esteettömyyskartoitus, jossa riskejä on käsitelty tietyltä osa-alueelta. Yritys on myös allekirjoittanut ilmastokumppanuussopimuksen Joensuun kaupungin kanssa.

Ympäristöjärjestelmän luominen asetettiin yrityksen tavoitteeksi jo varhaisessa vaiheessa. Yritys haluaa kertoa ympäristöystävällisistä ratkaisuista proaktiivisesti osana markkinointiviestintäänsä. Tietyt asiakasryhmät arvostavat ympäristömerkkejä ja -sertifikaatteja, joten yritys uskoo hyötyvänsä Ekokompassin käyttöönotosta, lisäksi Ekokompassi hyväksytään Visit Finlandin Sustainable Travel Finland -sertifioinnin osaksi. Ympäristöjärjestelmän rakentaminen on suunniteltu tapahtuvan kevään 2020 aikana ja auditointi tulisi tapahtumaan saman vuoden lopulla tai vuoden 2021 alussa.

5.2 Ympäristönäkökohdat

Alkukartoituksessa kartoitettiin yrityksen toiminnasta syntyviä mahdollisia ympäristövaikutuksia tarkemmin eri osa-alueita kartoittaen. Alkukartoituslomakkeen eri osa-alueet käsitelivät yrityksen jätevirtoja, energiatehokkuutta ja uusiutuvaa energiaa, yrityksen hankintoja, materiaalitehokkuutta, logistiikkaa, viestintää ja yhteistyökumppaneiden sitouttamista. Näiden lisäksi alkukartoituksen lopuksi kirjattiin yrityksen ympäristötunnuslukuja.

5.2.1 Jätteet ja kierrätys

Yrityksen toiminnoissa syntyy biojätettä, poltettavaa jätettä, pahvia, metallia, muovia, lasia, palautuspulloja ja -tölkkejä ja vaarallista jätettä. Vaarallista jätettä syntyy yrityksen yleisissä toiminnoissa, mutta vain harvoin ja kokonaismäärät pysyvät vähäisinä. Jätevirtojen suuruutta on vaikea arvioida. Eri jätejakeiden määrät vaihtelevat ja määrien seuraaminen on hankalaa. Yritys toimii kiinteistössä, jossa on yhteisesti järjestetty jätehuolto. Yritys käyttää samoja jäteastioita kiinteistössä toimivien useiden muiden toimijoiden kanssa. Pääasiallisesti jätevirrat yrityksen omista toiminnoista ovat kuitenkin pieniä. Asiakkaita kannustetaan oikeaoppiseen kierrättämiseen opastamalla ja ohjeistamalla. Jokaisessa huoneessa on eri jätteille omat astiat ja huoneistoissa on opastavaa materiaalia kierrätykseen liittyen huonekansioissa sekä tarroina jäteastioissa. Ns. lautashävikki on toiminnan aikana ollut pientä, ja asiakkaat yleisesti käyttäytyvät siististi. Toiminnanharjoittaja arvelee yrityksen tilojen kodinomaisen tunnelman vaikuttavan asiakkaiden käytösmalleihin.

5.2.2 Lämmitys, sähkö ja vesi

Kiinteistö, jossa yritys toimii, on vanha rakennus. Energiaa kuluu eniten keittiön lämpökoneissa, saunassa ja lämmityksessä sekä viilennyksessä. Kiinteistö kuuluu kaukolämpöverkkoon ja lämmityskulut sisältyvät vuokraan. Lämmityskulujen ja lämmitykseen kuluvan energian määrää on vaikea arvioida. Lämmitystä säädelään patterikohtaisilla termostaateilla. Yritys pyrkii pitämään sisätilojen lämmön kohtuullisena. Kiinteistön lämmöntalteenotosta ei ole tietoa alkukartoituksen hetkellä.

Yrityksen käyttämä sähkö on tuulisähköä. Yrityksen on mahdollista seurata sen energiankulutusta reaaliaikaisesti sähköntarjoajan oman työkalun kautta. Hotellin tilat on varustettu remontissa uusituilla valaisimilla, ja käytössä on vain led-lamppuja. Valaistuksen tarve ei ole erityisen suurta ja yleisten tilojen valaistusta on pyritty optimoimaan asentamalla käytäville ja wc-tiloihin ajastimet ja liikkeen-

tunnistimet. Hotellin huoneistoissa on oma koneellinen ilmanvaihto, joka on asiakkaiden itsensä säädettävissä. Ilmanvaihdon sulakkeet ovat pois päältä talvi-aikaan.

Vettä kuluu eniten asiakkaiden peseytymisessä, saunassa sekä keittiössä. Yritystä laskutetaan vedestä laskurin mukaan, joten veden kulutuksen tarkka seuranta on vaikeaa. Kulutusta on pyritty rajoittamaan valitsemalla remontissa hana- ja vesikalusteet niiden vähäisen vedenkulutuksen mukaisesti aina kun se oli mahdollista. Remontissa huoneistoihin hankittiin uudet kodinkoneet. Niissäkin painotettiin ympäristöystävällisyyttä ja vedenkäytöllistä tehokkuutta. Asiakkaiden vedenkäyttöä pyritään minimoimaan suosittamalla kodinkoneiden ympäristöystävällisten ohjelmien käyttöä.

5.2.3 Hankinnat, materiaalitehokkuus ja liikkuminen

Toiminnan keskeisimmät hankinnat ovat elintarvike- ja päivittäiskulutustavaroita ja liinavaatehuollon toteutus vuokratekstiileillä. Mahdollisuuksien mukaan yritys on pyrkinyt huomioimaan ympäristönäkökulman hankintoja tehdessään. Ruokahävikkiä vähentämällä yritys pystyisi vähentämään ylimääräisten hankintojen määrää. Elintarvikkeissa ja päivittäistavaroissa yritys suosii lähiruokaa ja paikallisia toimittajia. Myös alihankintana ostettujen kerroshuollon, siivouksen liinavaatevuokrauksen sekä it-palveluiden hankinnassa on otettu huomioon ympäristöasioiden hoidon taso kyseisissä yrityksissä.

Materiaaleista jätemäärää ja hävikin määrää on seurattu sekä vuokratekstiilien laatua on tarkkailtu. Materiaalitehokkuutta on pyritty parantamaan vähentämällä pilaantuvien tuotteiden tilausmääriä. Yrityksen toiminnassa ei synny uusiokäytettävää materiaalia eikä siten materiaalien käyttöä ole mahdollista juurikaan tehostaa. Yritys kuitenkin myy ylijääneitä leivonnaisia ResQ-sovelluksen kautta. Suuri osa yrityksen irtaimistosta on käytettyjä, mm. yli 60 tuolia, muita huonekaluja ja sisusteita, yli 1 500 kierrätysastiaa ja aterimia sekä aamiaiskeittiön kodinkoneet.

Kemikaaleja, kuten pesuaineita ja puhdistusaineita käytetään siivouksessa, kerroshuollon osana ja tiskauksessa. Kemikaalien hankinnassa on kiinnitetty huomiota niiden tarpeellisuuteen, ympäristömerkintöihin ja pyritty haitallisten aineiden minimointiin. Kemikaaleja ei käsitellä paljoa, ja käsiteltäessä noudatetaan kemikaalien annosteluohjeita. Tiskikoneen pesuaine annostellaan automaattisesti annostelijan kautta. Kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteet ovat esillä ja kemikaalien oikeaoppinen käyttö varmistetaan esimiehen opastuksella. Siivouskerroshuoltopalveluiden alihankkijat vastaavat omista kemikaaleistaan.

Tavarakuljetukset koostuvat elintarvikehuollosta ja liinavaatevuokrauksesta. Näiden lisäksi satunnaisia henkilökuljetuksia ja nämä tulevat mahdollisesti kasvamaan matkailupalveluiden lisääntyessä. Yrityksellä on kaksi polkupyörää, joita asiakkaat voivat lainata. Polkupyörillä kannustetaan asiakkaita välttämään turhaa yksityisautoilua. Hotellin keskeinen sijainti Joensuun keskustassa mahdollistaa saapumisen ja liikkumisen julkisia kulkuvälineitä hyödyntäen. Juna-asemalle ja bussipysäkeille on vain satojen metrien matka. Omalle henkilökunnalle hotelli tarjoaa ilmaisen parkkipaikan, mikä edistää yksityisautoilua. Suurin osa henkilökunnasta kuitenkin asuu keskustassa, eikä täten kulje töihin autolla. Sijainti kaupungissa vähentää työpäivän sisäistä auton käyttötarvetta, sillä kiireelliset käynnit mm. kaupassa voidaan toteuttaa kävellen. Etätyömahdollisuutta henkilökunnalla ei ole työn luonteen puolesta, mutta omistajat tekevät ajoittain etätöitä. Työhön ei henkilökunnalla kuulu myöskään matkustamista. Omistajat tekevät muutamia työmatkoja vuodessa.

5.2.4 Viestintä ja yhteistyökumppanit

Vastuullisuus on jo entuudestaan osa yrityksen viestintää ja markkinointia. Yritys haluaa painottaa ja erottautua ympäristöasioiden vastuullisen hoidon avulla. Markkinatutkimusta ei ole toteutettu erikseen yrityksen toimesta. Matkailualalla kestävyys ja vihreät arvot ovat nouseva trendi. Vastuullisuus ja ympäristöasiat tuodaan tällä hetkellä esiin yrityksen nettisivuilla. Asiakkaita opastetaan ympäristöystävällisiin toimintatapoihin hotellin tiloissa osana normaalia hotelliohjeis-

tusta huonekansioissa sekä infotarroina mm. roska-astioissa. Yhteistyökumppaneita yritys kannustaa ympäristötyöhön tuomalla omat arvonsa selkeästi esiin ja viestimällä omista periaatteistaan avoimesti. Yhteistyökumppaneiden valinnoissa on käytetty yritysten ympäristöasioiden hoidon taso ja vastuullisuus. Lietsu on mukana Joensuun kaupungin Ilmastokumppanuus -hankkeessa.

5.2.5 Ympäristötunnusluvut

Ympäristötunnuslukuihin pyritään tiivistämään pääasiallisesti yrityksen ympäristövaikutusten kannalta merkittävimpien ympäristönäkökohtien merkittävimmät tunnusluvut. Tunnuslukuja seuraamalla yritys voi löytää keinoja kehittää omia prosessejaan tehostamalla toimintojaan ja vähentämällä ympäristövaikutuksiaan. Yritys on ollut toiminnassa vain lyhyen aikaa eikä sillä ole vielä juurikaan seuranta yrityksen omista ympäristötunnusluvuista. Usein käytettyjä tunnuslukuja on haastava tarkastella yrityksen kannalta, sillä yrityksen osuutta koko kiinteistön luvuista on hankala erottaa.

Yritys sijaitsee kiinteistössä, jossa lämmönkulutus jakautuu kaikkien samassa kiinteistössä sijaitsevien toimijoiden kesken. On siis haastavaa saada tarkkaa lukua yrityksen lämmönkulutuksesta. Myös yrityksen vedenkulutus laskutetaan Motivan oman laskurin mukaan, jolloin vedenkulutuksesta ei ole saatavilla tarkkaa tietoa. Sähkönkulutuksesta yrityksellä on saatavissa tarkat tiedot, sillä sähkö laskutetaan vain heiltä. Yrityksen sähkönkulutus olivat kolme ensimmäistä kuukautta seuraavat: joulukuu 2019 2100 kWh, tammikuu 2020 2376 kWh ja helmikuu 2020 1908 kWh. Yrityksen vuosiarvio vedenkulutukselle on n. 400 m³, ja sähkönkulutukselle 60 MWh.

6 Ympäristövaikutusten arviointi

Alkukartoituksessa tapahtuneen ympäristönäkökohtien määrittämisen ja tunnistamisen jälkeen yrityksen tulee arvioida niihin liittyvät ympäristövaikutukset. Arvioinnin tarkoituksena on löytää ympäristönäkökohdista ne, joista seuraa merkittävimmät ympäristövaikutukset. Arviointi helpottaa yrityksen työtä tuomalla esiin kohteet, joihin on tehokkainta kohdistaa ympäristövaikutuksia vähentävät ja ehkäisevät toimenpiteet. Eri ympäristövaikutuksen merkitys voi olla eri yrityksille erilainen esimerkiksi ympäristövaikutuksen aiheuttavan jätteen kokonaisuuden mukaan. Ympäristövaikutusten arvioinnissa on tarkoituksena arvioida yrityksen omien toimintojen, ja toimintojen laajuuden, perusteella ympäristönäkökohtien ympäristövaikutusten tärkeyttä. Arvioinnissa ei pidä verrata yrityksen toimintaa muiden yritysten toimintaan. (Pesonen ym. 2005 21–24.)

Ympäristövaikutusten arviointi (liite 2) toteutettiin pienryhmässä yhdessä yrityksen *Piänaisen* kanssa. Arvioinnissa käytettiin viisiportaista arviointiasteikkoa (1–5), jossa pienin numeroarvo (1) tarkoitti pienintä tai olematonta vaikutusta ja suurin arvo (5) erittäin suurta vaikutusta. Ympäristövaikutuksia tarkasteltiin jokaisen toiminnon osalta merkittävyyden ja vaikuttavuuden näkökulmista erikseen. Merkittävyyden arvioinnissa otettiin huomioon toiminnon ympäristövaikutus, lakisääteisyys, taloudellinen vaikutus, tärkeys asiakkaille, sidosryhmille ja henkilöstölle. Merkittävyyttä arvioitaessa pyrittiin yksittäisen ympäristönäkökohdan merkittävyys suhteuttamaan yrityksen muihin ympäristönäkökohtiin. Vaikuttavuutta arvioitiin jo toteutettujen toimenpiteiden, mutta myös mahdollisten uusien vaikuttamismahdollisuuksien kautta. Vaikuttavuudessa huomioitiin myös yrityksen suorat sekä välilliset ympäristövaikutukset.

Lisäksi yrityksen toiminnot jaettiin kolmeen eri toimintoon: keittiö, majoitus ja kiinteistö. Jokainen arvioitava ympäristönäkökohta jaettiin yrityksen omien eri toimintojen kesken, jotta vaikutuksia voitiin tarkastella tarkemmin yksittäisistä. Ympäristönäkökohdissa jakoa ei suoritettu, jos se ei ollut tarkoituksenmukaista.

Keittiö-toimintoon sisällytettiin kaikki yrityksen omaan ruuan valmistukseen liittyvät toiminnot. Majoituksessa tarkasteltiin asiakastiloja, asiakkaiden käyttäytymistä ja saunatiloja tarkoittaen esimerkiksi huoneistoja ja asiakkaiden käyttäytymismalleja ja niiden vaikuttavuutta sekä merkittävyyttä. Kiinteistö ja kerroshuolto sisältää yhteistyökumppaneiden hoitaman kerroshuollon, jätehuollon ja kiinteistön vaikutukset. Jako toteutettiin, sillä yrityksen eri toimintojen välillä oli luontevasti muodostettavissa mielekkäät jakolinjat.

6.1 Jätteet ja lajittelu

Suurin osa yrityksen jätteistä syntyy keittiössä ja asiakkaiden jäljiltä huoneistoista. Keittiössä syntyy kokonaismääriin suhteutettuna merkittävä määrä biojätettä. Syntyvä biojäte ja muut jätejakeet kuitenkin kierrätetään mahdollisimman tarkasti kiinteistön omien jäteastioiden tarjoamien mahdollisuuksien mukaan. Asiakastiloissa syntyvällä jätteellä on myös suuri merkittävyys yrityksen jäteasioiden hoidossa. Asiakkaiden itsenäistä lajittelua kannustetaan ja ohjataan huoneistojen ohjeissa sekä mahdollistamalla kierrätys sijoittamalla jokaiseen huoneeseen useampi jäteastia eri jätejakeille. Yrityksen vaikuttamismahdollisuudet asiakaskäyttäytymiseen ovat kuitenkin rajalliset ohjeistamisen lisäksi. Suurimmat vaikuttamismahdollisuudet ovat keittiön toiminnoissa, sillä siellä yritys kykenee tehokkaimmin vaikuttamaan lajittelun tarkkuuteen ja onnistumiseen.

6.2 Energiatehokkuus ja uusiutuva energia

Energia on yksi tärkeimmistä ympäristönäkökohdista yritykselle. Hotellina yrityksen toiminta perustuu käytännössä vuokrattavalle tilalle, jolloin yrityksellä tulee olemaan suuret lämmityskulut sen suuren huoneistoalan myötä. Lämmityskulujen lisäksi sähkönkulutus voi olla suurta, sillä parhaimmillaan asiakkaita voi olla paljon. Kaikissa huoneissa on keittiö ja siten saman päivän aikana moni ihminen voi käyttää sähköä kuluttavia kodinkoneita samaan aikaan. Näiden lisäksi joka huoneistossa oleva ilmastointi tulee kuluttamaan paljon sähköä. Tämän takia uusiutuvilla energiamuodoilla tuotettu sähkö on erittäin merkittävä ja vaikuttava

ympäristönäkökohta. Yrityksen kuluttama sähkö on tuotettu uusiutuvilla luonnonvaroilla ja lämmönlähteenä on kaukolämpö. Lämmityksestä vastaa kiinteistön omistaja.

Sähkönkulutuksen optimointi on tärkeää yritykselle, sillä vaikka usein yritys ei voi vaikuttaa miten paljon asiakkaat käyttävät sähkölaitteita ja valaistusta, yritys voi vaikuttaa asiakkaiden käyttäytymiseen mahdollistamisen ja tarjottujen laitteiden kautta. Sähkönkulutusta onkin pyritty minimoimaan esimerkiksi ajastamalla käytävien valaistuksen, valitsemalla ja ohjaamalla huoneistossa käytettävän valaistuksen tehokkaasti sekä valitsemalla sähkölaitteet niiden energiatehokkuuden mukaan. Keittiö kuluttaa merkittävän määrän sähköä ja sen merkittävyys suhteessa yrityksen muihin toimiin on suurta. Koska keittiön tulee joka tapauksessa suorittaa vaaditut ruoanvalmistustoimet, ei vaikuttamismahdollisuudet sähkönkulutukseen ole suuret.

Pisteytyksessä isoimpia pisteitä annettiin energian hankinnalle, majoituksen valaistukselle, majoituksen ilmastoinnille ja keittiön sekä majoituksen sähkölaitteille. Ilmastointi on merkittävä osa kesällä syntyvää sähkönkulutusta. Korkealla käyttöasteella huonekohtaisista ilmastointilaitteista voi samaan aikaan olla päällä kymmeniä. Sähkönkulutuksen näkökulmasta tämä voi nostaa kulutusta merkittävästi. Yrityksen kannalta haasteeksi nousee vaikuttamismahdollisuudet ilmastointiin liittyen. Kuitenkin talvisin ilmastointi on poissa asiakkaiden käytöstä ja sulake on pois päältä. Huonekohtainen ilmanvaihto pidetään myös pienimmällä huoneissa, jotka eivät ole käytössä kyseisellä hetkellä.

Lämpimän veden kulutuksen merkitys ja vaikutus keittiössä ja majoituksessa arvioitiin korkeaksi. Keittiössä vedenkulutus on suurta ruoanvalmistuksen ja tiskikoneen takia. Asiaan on kiinnitetty huomiota ja vedenkulutusta on pyritty optimoimaan välttämällä tiskikoneen pyörittämistä puolityhjänä. Asiakastilojen ja saunan vedenkulutus on myös merkittävää, mutta vaikuttamismahdollisuudet asiakaskäyttäytymiseen ovat rajalliset. Asiakkaita ohjeistetaan käyttämään vedenkulutukseltaan vähäisempiä ohjelmia tiski- ja pyykinpesukoneessa. Tämän lisäksi vesikalusteita on valittu niiden pienemmän virtaaman mukaan, jolloin vedenkulutusta pystytään rajoittamaan. Vedenkulutusta on pyritty vähentämään

myös ohjeistamalla kerroshuoltoa ja yrityksen omia työntekijöitä tiskaamaan asiakkaiden jättämät astiat käsin, jos astioita on vain muutama.

6.3 Vastuulliset hankinnat

Ympäristöasioiden huomioiminen hankinnoissa on ollut yritykselle tärkeää koko toiminnan ajan. Ympäristöystävällisyyttä pyrittiin painottamaan valittaessa huoneisiin sijoitettavia kodinkoneita remontin yhteydessä. Yritys ei itse toteuttanut kiinteistön tiloissa toteutettua remonttia, joten tämän takia kaikkeen ei voitu vaikuttaa. Yrityksellä ei myöskään ole päätäntävaltaa, miten asiakkaat lopulta käyttävät huoneistoissa olevia kodinkoneita, mutta yritys voi rajoittaa energiankuluusta valitsemalla ympäristöystävälliset kodinkoneet.

Vastuullisuus hankinnoissa näkyy selvästi hotellin irtaimistossa. Hotellin lähes koko irtaimisto on ostettu käytettynä. Käytetyt ja kierrätetyt huonekalut ja muu irtaimisto, on puhdistettu mekaanisesti tai otsonoimalla ja kaasuttamalla. Toimien avulla taattiin mikrobiturvallisuus. Irtaimiston lisäksi keittiön laitteisto on ostettu käytettynä. Vastuullisuus näkyy yrityksen hankinnoissa ja siihen yrityksellä onkin ollut hyvät vaikuttamismahdollisuudet. Valitessa yhteistyökumppaneita ovat vaikuttamismahdollisuudet hieman kaventuneetkin, sillä liinavaatevuokrausta varten ei yrityksellä ollut monia vaihtoehtoja. Vastaavasti kerroshuolto on pystytty järjestämään vastuulliselta toimijalta. Tärkein osa-alue hankintojen näkökulmasta merkittävyydeltään ja vaikutusmahdollisuuksiltaan on majoitukseen liittyvät hankinnat.

6.4 Materiaalitehokkuus

Yrityksen raaka-aineiden käyttö painottuu keittiön toimiin. Keittiön raaka-aineiden käytön tehokkuus määrittääkin yrityksen materiaalitehokkuutta lähes yksinomaan. Yritys tilaa omat raaka-aineensa itse ja varastoi ne itse, jolloin kyky vaikuttaa ja parantaa toimintaa on täysin yrityksen omissa käsissä pois lukien yksittäisten raaka-aineiden saatavuudet eri vuodenaikoina. Yritys onkin pyrkinyt

optimoimaan varastoitavien ruoka-aineiden määrät ja vähentämään hävikkiä tilaamalla pienempiä määriä vanhentuvia tuotteita. Yritys pyrkii tilaamaan paikallisia tuotteita ja ruoka-aineita, jotta vältetään kuljetuksen ympäristövaikutuksia. Materiaalitehokkuutta on pyritty parantamaan mm. myymällä ylijääneet leivonnaiset ResQ -sovelluksen kautta.

Kemikaalien käyttö on pyritty optimoimaan keittiön toiminnassa samalla tavalla kuten vedenkulutuskin. Pääasiassa kemikaaleja kuluu tiskikoneen käytössä. Kemikaalien tehokkaan käytön varmistamiseksi tiskikonetta pyritään pyörittämään korkealla täyttöasteella. Asiakkaiden kemikaalien materiaalitehokas käyttö on pyritty takaamaan sijoittamalla jokaiseen huoneistoon vain pienet määrät kemikaaleja kerralla. Tiskikonetabletteja on kerrallaan yhdessä huoneistossa vain kolme ja pesuaineita on pienet pullo.

6.5 Logistiikka ja liikkuminen

Yrityksen toimintaan ei kuulu juurikaan kuljetuksia tai kuljetuspalveluiden tarjontaa, joten niiden ympäristövaikutukset eivät ole merkittäviä. Liinavaatevuokrauksen järjestäminen vaatii liinavaatteiden kuljettamista toiseen kaupunkiin, mutta tällä hetkellä vaihtoehtoista ratkaisumallia ei ole tiedossa. Työmatkojen merkitys on pieni, sillä työntekijät asuvat pääosin kaupunkialueella eikä täten työmatkojen synnyttämät ympäristövaikutukset ole merkittäviä. Pitkiä työmatkoja ei yrityksen toiminnassa juurikaan ole.

Asiakkaiden liikkuminen on vaikutuksiltaan suurin yksittäinen arvioitava liikkumisen osa-alue. Yrityksen vaikuttamismahdollisuudet asiakkaiden valitsemiin kulkutapoihin ovat rajalliset, mutta kertomalla julkisten kulkuvälineiden läheisyydestä ja helpeä saavutettavuudesta voidaan asiakkaita kannustaa käyttämään julkisen liikenteen palveluita. Asiakkaita kannustetaan kestävään liikkumiseen myös saapumisen jälkeen, sillä yrityksellä on polkupyöriä vuokrattavaksi asiakkaille.

6.6 Viestintä ja vaikuttaminen

Ympäristötietoisuuden lisääminen viestinnällisin keinoin on tärkeä ja merkittävä tapa, jolla yrityksen omia arvoja kyetään tuomaan esiin. Omaan mainontaan ja viestintään kyetään myös vaikuttamaan enemmän kuin moniin muihin osa-alueisiin. Viestinnän ja tietoisuuden kasvattaminen kannustaa asiakkaita ja sidosryhmiä toimimaan ympäristöystävällisemmin. Ympäristötietoisuuden käyttäminen markkinoinnissa auttaa yritystä erottautumaan hyvänä vaihtoehtona ympäristötietoisille matkailijoille. Tehokas viestintä myös kertoo yrityksen arvoista, joka voi näkyä asiakkaiden ympäristötietoisempina käyttäytymismalleina heidän yöpyessään hotellin tiloissa.

Tärkeäksi nähtiin myös yrityksen henkilökunnan kouluttautuneisuus tai tietoisuus ympäristöasioiden kestävästä hoidosta. Työntekijöiden vastuu ja mahdollisuus vaikuttaa yrityksen omien toimintojen ympäristövaikutuksiin on suuri. Työntekijöiden vastuulla on toteuttaa ja noudattaa yrityksen ympäristöystävällisiä toimintatapoja. Työntekijöiden sitouttaminen mm. koulutuksien ja infotilaisuuksien avulla on merkittävä ja suhteellisten vaikutusmahdollisuuksien perusteella oivallinen keino tehostaa yrityksen ympäristöasioiden vastuullista hoitoa.

6.7 Yhteistyökumppaneiden sitouttaminen

Keittiön raaka-ainetilauksissa painotetaan kestävyyttä ja paikallisuutta. Yritys voi itse valita yhteistyökumppaninsa ja huomioi ympäristöasiat valitessaan ravintomittajaan. Keittiön kuluttamien elintarvikkeiden osuus on merkittävä koko yrityksen kuluttamista raaka-aineista ja siksi keittiön osuus arvioitiin korkeaksi. Myös kerroshuollon merkitys ja vaikuttamismahdollisuudet arvioitiin melko korkeaksi. Liinavaatevuokrauksen, tai kiinteistön omistajan vastuulla olevien yhteistyökumppaneiden valintaan yritys ei voi vaikuttaa, mutta kerroshuoltoa valittaessa yritys pystyi valitsemaan palveluntarjoajan. Valintaa tehdessä huomioitiin yrityksen ympäristötietoisuus.

6.8 Merkittävimmät ympäristönäkökohdat

Merkittävimmät ympäristönäkökohdat (vähintään kahdeksan pistettä) keittiön näkökulmasta olivat jätteiden syntyminen, sähkönkulutus, materiaalitehokkuus ja yhteistyökumppaneiden valinta. Merkittävimmät ympäristönäkökohdat (vähintään kahdeksan pistettä) majoituksen näkökulmasta olivat valaistuksen ja ilmastoinnin sähkönkulutus ja hankintojen vastuullisuus. Merkittävimmät ympäristönäkökohdat (seitsemän pistettä) kerroshuollon näkökulmasta olivat lämmityksen energiankulutus, hankintojen vastuullisuus ja yhteistyökumppaneiden valinta. Kaikkia ympäristönäkökulmia ei jaoteltu näiden kolmen eri osa-alueen välille ja näistä näkökulmista korkeimmat yhteispisteet saivat energiatuotantomuotojen valinta, asiakas- ja yhteistyökumppaniviestintä ja yrityksen oman henkilöstön kouluttaminen.

Taulukko 2. Huoneistohotelli Lietsun merkittävimmät ympäristövaikutukset ympäristöarvioinnissa saatujen pisteiden perusteella.

Ympäristönäkökohta	Yrityksen osa-alue	Yhteispistemäärä
Vastuulliset hankinnat	Majoitus	9
Materiaalitehokkuus	Keittiö	9
Viestintä ja vaikuttaminen asiakkaille ja sidosryhmille	Koko toiminta	9
Jätteet ja lajittelu	Keittiö	8
Energian hankinta	Koko toiminta	8
Valaistus	Majoitus	8
Ilmastointi	Majoitus	8
Sähkölaitteet	Keittiö	8
Yhteistyökumppaneiden sitouttaminen	Keittiö	8

Korkeimmat yhteispisteet ympäristövaikutusten arvioinnissa on listattu taulukossa 2. Taulukkoon on sisällytetty kaikki ympäristönäkökohdat, jotka saivat yhteensä kahdeksan tai yhdeksän pistettä. Arvioinnissa nousi esiin yhteensä yhdeksän ympäristönäkökohtaa, joiden yhteispistemääräksi tuli kahdeksan tai enemmän. Yrityksen arvioitavista osa-alueista yksikään ympäristönäkökohta ei

saanut kerroshuollon näkökulmasta kahdeksaa tai suurempaa pistemäärää. Keittiön näkökulmasta arvioinnissa nousi esiin yhtensä neljä eri ympäristönäkökohtaa.

7 Toimintaan vaikuttavat säädökset

Omaan toimintaan liittyvän ympäristölainsäädännön tunteminen sekä noudattaminen on ympäristöhallinnan perusasioita. Lainsäädäntö asettaa yrityksen toiminnalle raamit ja vähimmäistason. Riippumatta siitä haluaako yritys luoda itselleen ympäristöjärjestelmän, tulee toimintaa koskevasta ja rajoittavasta lainsäädännöstä olla tietoinen. Ympäristöjärjestelmissä korostetaan lainsäädännön merkittävyyttä, sillä lakien ja säädösten noudattaminen on yrityksen toiminnalle perustavanlaatuinen kysymys. Yrityksiä voi velvoittaa myös toimintaan liittyvät luvat tai tuotettuihin tuotteisiin liittyvät luvat. Näiden lisäksi Suomessa toimivia yrityksiä sitovat myös kansainväliset luvat sekä EU:n asettamat säädökset. Ympäristöjärjestelmän rakentaneelle yritykselle lainsäädännön noudattaminen ei riitä, vaan ympäristösuojelun tasoa tulee parantaa jatkuvan parantamisen periaatteiden mukaisesti. (Pesonen ym. 2005, 27–28.)

Velvoittavia lakeja, säädöksiä ja määräyksiä on useita, yritystä koskevat Joensuun kaupungin ympäristösuojelumääräykset, Joensuun alueellisen jätelautakunnan jätehuoltomääräykset ja useat kansalliset lait sekä säädökset. EU:n asetuksista CLP-asetus (1272/2008) ja REACH-asetus (1907/2006) asettavat vaatimuksia yrityksen toiminnalle. Lakisääteiset vaatimukset on listattu yhdessä Ympäristölainsäädäntö-lomakkeessa (liite 3). Lomakkeeseen on sisällytetty vain kyseistä yritystä koskevat lainkohdat. Lainkohdat on pyritty merkitsemään mahdollisimman tarkasti, jotta lainsäädännön kehittymisen seuraaminen olisi helpompaa tulevaisuudessa. Yrityksellä on Matkailu- ja ravintolapalveluiden MaRary:n kanssa luotu omavalvontasuunnitelma, jossa kyseisen aihealueen lakisääteiset vaatimukset on käyty läpi.

7.1 Alueelliset säädökset

Jätehuoltomääräykset on kunnallinen määräyskokoelma, joka ohjaa paikallisen jätehuollon järjestämistä ja jätelain (646/2011) toimeenpanoa. Tavoitteena on estää jätteestä tai jätehuollosta aiheutuvat haitat ja vaarat terveydelle ja ympäristölle. Jätehuoltomääräykset antaa kunnan jätehuoltoviranomainen, joka on Joensuun alueellinen jätelautakunta. Jätehuoltomääräykset ovat tärkeitä jätehuollon käytännön toimeenpanossa. (Joensuun alueellinen jätelautakunta 2015, 3.)

Jätehuoltomääräykset velvoittavat kiinteistöä liittymään jätehuoltojärjestelmään, ja kiinteistöllä tulee olla omat kiinteistökohtaiset jäteastiat. Kiinteistön liittymisestä järjestettyyn jätehuoltoon vastaa kiinteistön omistaja. Kiinteistökohtaiseen jätteenkuljetukseen soveltumattomista jätteistä tulee jätteiden haltijan vastata itse. Jätehuoltomääräyksissä määritellään, mitkä jätteet tulee lajitella erikseen kiinteistöittäin. Lajittelu tulee myös tehdä oikeaoppisesti, eikä jäteastiaan saa laittaa muuta kuin siihen tarkoitettua jätettä. (Joensuun alueellinen jätelautakunta 2015, 16–25.)

Yritys on vuokralla kiinteistössä, joten jätehuollon järjestäminen ei ole yrityksen itsensä vastuulla. Yritys lajittelee toiminnassaan syntyneet jätteet määräyksien mukaisesti erikseen lajiteltaviin jätteisiin. Huoneistoissa asiakkaille on osoitettu kolme jäteastiaa sekä isot pahviroskat, ja palautettavat pullot on ohjeistettu jättämään keittiön tasolle kerroshuoltoa varten. Huoneistojen jäteastiat on värikoodattu jäteastioiden ohjetarrojen kanssa, jotta lajittelu tehtäisiin mahdollisimman helpoksi asiakkaille. Keittiö tuottaa asiakkaiden lisäksi eniten jätettä. Jakeista merkittävin on biojäte.

Yrityksen tulee noudattaa myös Joensuun kaupungin ympäristösuojelumääräyksiä. Ympäristösuojelumääräykset on luotu ympäristösuojelulain (527/2014) täytäntöön panemiseksi Joensuun kaupungin alueella. Tavoitteena on ehkäistä ympäristön pilaantumista ympäristösuojelulain mukaisesti paikalliset olosuhteet huomioiden. (Joensuun kaupunki 2015, 1.) Sillä yrityksen toiminta

on ympäristön kuormittavuuden kannalta kevyttä, ei ympäristönsuojelumääräykset juurikaan kosketa yritystä. Määräykset velvoittavat yritystä huoltamaan ja säätämään sen tiloissa sijaitsevat ilmanvaihtolaitteistot, niin että niistä ei aiheudu haittaa terveydelle tai yleiselle viihtyvyydelle (Joensuun kaupunki 2015, 8).

7.2 Jätelaki

Jätelaki (646/2011) ehkäisee jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa ihmisen terveydelle ja ympäristölle. Jätelain tarkoituksena on vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta sekä edistää luonnonvarojen kestävästä käyttöä. Kyseisessä laissa jätteellä tarkoitetaan ainetta tai esinettä, jonka aineen tai esineen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä. Jätteen sijasta aine tai esine luokitellaan sivutuotteeksi muun muassa, jos sen jatkokäytöstä on varmuus tai sitä voidaan käyttää sellaisenaan. (Jätelaki 646/2011, luku 1.)

Jätelaki velvoittaa yritystä noudattamaan toiminnassaan jätteiden osalta etusijajärjestystä, joka tarkoittaa yrityksen vastuuta pyrkiä ensin vähentämään syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta. Tämän jälkeen, jos jätettä vielä syntyy, tulee yrityksen valmistella syntynyt jäte uudelleenkäyttöä varten tai toissijaisesti kierrätettävä se. Kierrättämisen ollessa mahdotonta tulee jäte hyödyntää energiana. Yrityksen tulee olla tietoinen sen tuottamasta jätteestä, sen laadusta ja mahdollisista ympäristö- ja terveysvaikutuksista. Yrityksen tulee myös olla tietoinen, miten yrityksen jätehuolto on järjestetty sekä onko yrityksen mahdollista kehittää toimintojaan, jotta tuotetun jätteen määrä ja haitallisuus vähenisivät. Eri jätelajit tulee pitää erillään toisistaan. (Jätelaki 646/2011, luku 2.)

Jätteiden haltijan tai vaihtoehtoisesti kiinteistön haltijan tulee järjestää jätehuolto luvallisen jätehuoltotoimijan kautta (Jätelaki 646/2011, luku 4). Yritystä koskettaa myös roskaamiskiello ja siivoamisvelvollisuus. Ympäristöön ei saa jättää jätettä tai jätteeksi luettavissa olevaa esinettä tai ainetta, joka voi aiheuttaa epäsiisteyttä, viihtyisyyden vähentymistä, loukkaantumisen vaaraa tai muuta haittaa. Roskaajalla on ensisijainen siivoamisvelvollisuus, mutta tilanteessa,

jossa roskaajaa ei saada selville, siirtyy yrityksen tiloissa tapahtuneen roskaamisen siivoamisvelvollisuus yritykselle. (Jätelaki 646/2011, luku 8.)

Valtioneuvoston asetus jätteistä (179/2012) on annettu jätelain (646/2011) nojalla ja tarkentaa jätelaissa säädettyjä pykäläiä. Asetuksen (179/2012) mukaan yrityksen on tarpeen tullen pakattava ja merkittävä jätteet siten, ettei jätteen kuljettamisesta tai säilyttämisestä aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle ja jätteelle tulee voida järjestää sen laadun mukainen käsittely. Jäteastiat tulee jätteen vastaanottoaikalla sijoittaa siten, että niille on esteetön pääsy. Jäteastioita tulee olla riittävä määrä ja niiden tulee soveltua kerättäville jätelajeille. Jäteastiat tulee merkitä selvästi ja jäteastioiden käytön sekä tyhjennyksen tulee olla turvallista. Jäteastiat tulee tyhjentää riittävän usein, jotta astian kansi voidaan aina sulkea. (Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012 luku 2.)

Jos yrityksen toiminnassa syntyy vaarallista jätettä, tulee jätteistä pitää kirjaa jäteluettelon avulla. Vaarallinen jäte tulee pakata tiiviisti ja pakkauksen tulee olla uudelleen suljettava ja sen on kestettävä tavanomaista käyttöä. Pakkauksen materiaali ei saa reagoida vaarallisen jätteen kanssa. Vaaralliset jätteet tulee pitää erillään toisistaan ja jätteitä sisältävät pakkaukset tulee merkitä tarpeellisilla tiedoilla, kuten jätteen haltija, jätteen nimi ja turvallisuuden sekä jätehuollon järjestämisen kannalta tarvittavat tiedot. (Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012 luvut 1, 2, 3 ja liite 4.)

Yritys pyrkii noudattamaan etusijaperiaatetta ja pyrkii kierrättämään toiminnassa syntyneet jätelajit mahdollisimman tarkasti. Yritys ei itse vastaa kiinteistön jätehuollosta, joten kaikki jätehuollon järjestämiseen liittyvät säädökset eivät ole suoraan yritystä velvoittavia, mutta voivat välillisesti koskettaa myös yrityksen toimintaa. Yritys pitää vaaralliset jätteet erillään toisistaan ja säilyttää niitä yrityksen omissa lukituissa tiloissa.

7.3 Ympäristönsuojelulaki

Ympäristönsuojelulain tarkoituksena on ehkäistä ympäristön pilaantumista, ehkäistä ja vähentää päästöjä ympäristöön ja torjua ympäristövahinkoja. Ympäristönsuojelulaki edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja jätteiden määrän vähentämistä. Sen tarkoituksena on myös turvata terveellinen ja viihtyisä monimuotoinen ympäristö sekä torjua ilmastonmuutosta. Lakia sovelletaan toimintaan, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista. Lisäksi lakia sovelletaan toimintaan, jossa syntyy jätettä. (Ympäristönsuojelulaki 527/2014, luku 1.) Ympäristönsuojelulain mukaan toiminnanharjoittajalla on selvilläolovelvollisuus. Yrityksen tulee olla tietoinen sen toiminnan ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja pyrkiä vähentämään yrityksen toiminnasta syntyviä haitallisia vaikutuksia. Yrityksen tulee noudattaa lainmukaista varovaisuus- ja huolellisuusperiaatetta ja yrityksen tulee vahingon sattuessa ryhtyä viipymättä torjuntatoimenpiteisiin. (Ympäristönsuojelulaki 527/2014, luvut 2, 14.)

Yrityksen toiminta ei ole teollista eikä toiminnassa käytetä merkittäviä määriä kemikaaleja tai muita ympäristölle vaarallisia aineita. Hotellitoiminta on ympäristön pilaantumisen näkökulmasta melko riskitöntä, kuitenkin yrityksen tulee seurata sen omia ympäristövaikutuksia. Kemikaalien pääsy viemäriin tulee estää ja jätteiden määrää on hyvä pyrkiä vähentämään. Yritys sijaitsee kunnallistekniikan toimintasäteellä, joten vesihuollon sekä jätehuollon on järjestävät asianmukaiset toimijat. Yrityksen lakivelvoitteet jäävät siis kevyehköiksi ja painottuvat seurantaan. Toiminnassa tulee kuitenkin noudattaa yleistä varovaisuutta ja huolellisuutta.

7.4 Kemikaalilainsäädäntö

Jos yrityksen toimintaan kuuluu vaaralliseksi luokiteltavien kemikaalien käsitteilyä tai varastointia, tulee yrityksen olla tietoinen tietyistä kansallisista laeista ja säädöksistä sekä EU:n asetuksista. Kemikaalilain tarkoituksena on terveyden ja ympäristön suojeleminen kemikaalien aiheuttamilta vaaroilta ja haitoilta (Kemikaalilaki 599/2013, luku 1). Kemikaalilain 599/2013 lisäksi yrityksen toimintaa koskettaa kolme valtioneuvoston antamaa säädöstä sekä CLP-asetus (EY N:o 1272/2008) ja REACH-asetus (EY N:o 1907/2006).

Kemikaalilaki (599/2013) velvoittaa yritystä olemaan riittävän selvillä käytettävien kemikaalien terveys- ja ympäristövaikutuksista. Terveys- ja ympäristöhaittojen välttämiseksi yrityksen tulee noudattaa riittävää huolellisuutta ja varovaisuutta ottaen huomioon kemikaalin määrän ja vaarallisuuden. Yrityksen tulee, kohtuullisten mahdollisuuksien mukaan käyttää kemikaaleja, joista aiheutuu vähiten haittaa.

Valtioneuvoston asetus kemiallisista tekijöistä työssä (715/2001) suojaa työntekijöitä työssä esiintyvien kemiallisten tekijöiden aiheuttamilta vaaroilta ja haitoilta. Säädöstä sovelletaan työhön, jossa esiintyy vaarallisia kemikaaleja tai saattaa esiintyä vaarallisia kemikaaleja. Säädöksen mukaan työntekijöillä tulee olla vaarojen ja riskien tunnistamiseksi riittävät tiedot työssä käytettävistä kemikaaleista, niiden ominaisuuksista ja vaarallisuudesta. Käytettävien kemikaalien päälyysmerkintöjen ja varoitusmerkkien tulee olla asianmukaiset. Työpaikalla käytettävien kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteet tulee olla ajan tasalla ja kaikkien työntekijöiden saatavilla. Yrityksen on tunnistettava ja arvioitava kemikaaleista työntekijöitä kohtaan aiheutuvia riskejä ja vaaroja. (Valtioneuvoston asetus kemiallisista tekijöistä työssä 715/2001, 1–9§, 16§.) Yrityksessä on pyrittävä turvaamaan työntekijöiden työolosuhteet välttämällä työntekijöiden tarvetta käsitellä kemikaaleja. Kemikaalit säilytetään niille kuuluvissa astioissa ja vaara-merkinnät ovat näkyvillä.

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (855/2012, luku 2) velvoittaa yritystä pitämään vaarallisten kemikaalien säilytysmäärät mahdollisimman pieninä. Yrityksen toiminnassa vaarallisten jätteiden määrät ovat hyvin pieniä, ja ne säilytetään erillään toisistaan. Valtioneuvoston päätös otsonikerrosta heikentävistä aineista (262/1998) säättää tiettyjen aineiden käyttörajoituksista mm. lämmönsiirtoaineina. Yritys on ulkoistanut kiinteistössä sijaitsevien kylmälaitteiden ja ilmastointilaitteiden huollon. Huolloista vastaavan yrityksen tulee ottaa päätös huomioon varmistaakseen toimintansa asianmukaisuuden.

CLP-asetuksen noudattaminen edellyttää yritykseltä kemikaalien säilöntää kestävässä ja turvallisissa astioissa, joissa on kemikaalin tunnistamisen kannalta tarpeelliset tiedot, kuten varoitusmerkinnät ja käyttöohjeet. Astian tulee olla valmistettu siten, että sen sisältö ei pääse vuotamaan pakkauksesta. (CLP-asetus, EY N:o 1272/2008, 17–23, Artikla 35) REACH-asetus velvoittaa aineen tai seoksen toimitusketjujen toimijoita jakamaan aineen tai seoksen vaarallisista ominaisuuksista saatua uutta tietoa toimitusketjussa taaksepäin edelliselle toimijalle tai jakelijalle. Samoin toimijan tulee ilmoittaa myös käyttöturvallisuustiedotteen muista puutteellisista tiedoista. (REACH-asetus, EY N:o 1907/2006, Artikla 34.) Asetuksen mukaan työnantajan on taattava työntekijöille ja heidän edustajilensa mahdollisuus saada käyttöturvallisuustiedotteet heidän käyttämistään aineista tai seoksista (REACH-asetus, EY N:o 1907/2006, Artikla 35).

8 Kemikaalikartoitus

Yrityksen käyttämät kemikaalit kartoitettiin, ja ne koostettiin yhdelle listalle (liite 4). Kemikaaliluettelossa on listattu käytetyn kemikaalin nimi, mahdolliset varoitusmerkinnät, H-lausekkeet, aineen käyttötarkoitus, käyttöturvatiedotteen päivämäärä ja arvio kemikaalin vuotuisesta käyttö- tai varastointimäärästä. Kartoituksen yhteydessä käytettävien vaarallisten kemikaalien käyttöturvatiedotteet kerättiin ja ne koostettiin yhteen paikkaan. Käyttöturvatiedotteet sijoitettiin siten, että ne ovat tarvittaessa työntekijöiden saatavilla.

Pääasiassa käytettävät kemikaalit koostuvat siivousaineista, joita yritys käyttää keittiön ja aula- sekä käytävätilojensa yleisen siisteyden ylläpitämiseen. Keittiön tiskikoneen pesuaineet ovat suurimmat yksittäiset kemikaaliastiat ja näiden kemikaalien kulutus on suurin yksittäinen kemikaalikulutus yrityksen toiminnassa. Poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa yritys toteuttaa kerroshuoltonsa itse, kuluu enemmän yleispuhdistusaineita. Jokaisessa huoneistossa säilytetään pieniä määriä pyykinpesunestettä ja muutama konetiskiainetabletti asiakaskäyttöä varten. Kemikaaleja ei säilytetä alkuperäispakkauksissa huoneistoissa. Näissä astioissa, joissa säilytetään vaarallisia kemikaaleja, on kuitenkin kemikaalien oikeat vaaramerkinnät.

Yrityksen omat kemikaalit pidetään lukituissa varastotiloissa ja huoneistoissa sijaitsevia kemikaaleja lukuun ottamatta kemikaalit säilötään niiden alkuperäispakkauksissa. Käytetyt kemikaalit eivät ole kovin voimakkaita, mutta toiminnassa on pyritty suosimaan kemikaaleja, jotka olisivat ympäristöystävällisiä, ja joissa ei olisi vaaramerkintöjä. Yrityksen omien kemikaalien lisäksi yrityksen tiloissa säilötään myös kerroshuollosta vastaavan yhteistyökumppanin kemikaalit. Yhteistyökumppanin kemikaalit on varastoitu lukitussa varastotilassa muiden yhteistyökumppanin työvälineiden kanssa.

9 Jätehuoltosuunnitelma

Yritykselle laadittiin oma jätehuoltosuunnitelma (liite 5). Suunnitelmaan kirjattiin kiinteistöllä suunnitelman kirjaamisen hetkellä sijaitsevat jäteastiat, niiden tyhjennysvälit sekä yrityksen arvioidut jätemäärät hotellin täyttöasteen ollessa 50 %. Suunnitelmaan kirjattiin myös huomiot tai mahdolliset kehityskohteet sekä jätteiden kuljetuksesta vastaava yritys tai kohde johon jätteet viedään, jos kuljetuksesta vastataan itse. Lomakkeeseen kirjattiin erikseen myös yrityksen toiminnassa syntyvät vaaralliset jätteet kuten sähkö- ja elektroniikkaromu (SER) ja paristot ja akut.

Yritys toimii kiinteistössä, jossa toimii muitakin yrityksiä, ja kiinteistön haltija vastaa jätehuollon järjestämisestä. Yritys ei siis itse vastaa jätehuoltoyhtiön hankinnasta tai voi yksin vaikuttaa tyhjennysväleihin. Suunnitelman tarkoituksena tässä tapauksessa on tarjota yrityksen arvioi syntyvistä jätemääristä tämän dokumentin muodossa. Arvioiden perusteella kiinteistön omistajan on helpompi optimoida jäteastioiden tyhjennysväli.

Hotellin toiminnassa syntyy useita eri jätejakeita. Kiinteistöllä on jäteastiat seuraaville jätejakeille: energiajäte, biojäte, paperi, kartonki, muovi, metalli ja lasi. Yrityksen toiminnassa syntyy kaikkia yllä mainittuja jätejakeita, mutta määrät vaihtelevat toisiinsa verrattuna paljon. Eniten syntyy energiajätettä, muovia ja kartonkia. Jättemäärät vaihtelevat paljon hotellin täyttöasteen mukaan sekä kierrätysuhde on riippuvainen asiakaskäyttäytymisestä. Yritys pyrkii kannustamaan kierrätykseen opastamalla ja ohjeistamalla asiakkaita sekä tarjoamalla jokaiseen huoneeseen useamman jäteastian. Merkittävä määrä yrityksessä syntyvästä jätteestä on biojätettä. Sitä syntyy mm. aamiaisen yhteydessä keittiössä. Lisäksi majoitustoiminnassa syntyy merkittävä määrä panttipulloja ja tölkejä. Nämä yritys toimittaa läheisen ruokakaupan palautusautomaattiin. Vaaralliseksi jätteeksi luokiteltavia jätejakeita syntyy vain satunnaisesti. Ne kerätään yrityksen omiin toimistotiloihin, joissa ne pidetään erillään toisista vaarallisista jätteistä. Vaaralliset jätteet toimitetaan asianmukaisesti niitä kerääville luvanomaaville toimijoille.

10 Ympäristöohjelma

Ympäristöohjelmien luominen ja toteuttaminen on avainasemassa ympäristöjärjestelmien menestyksessä laadinnassa (Pesonen ym. 2005, 53). Ekokompassin rakentamiseen kuuluu ympäristöohjelman laadinta. Ympäristöohjelmaan kirjataan yrityksen ympäristötavoitteet ja toimenpiteet näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Ympäristötavoitteita asetettaessa tarkastellaan mitkä ympäristönäkökohdat nostettiin esiin ympäristövaikutusten arvioinnissa. Ympäristöohjelma koostuu ympäristötavoitteiden lisäksi toimenpiteistä ja

ympäristöpolitiikasta. Asetettujen tavoitteiden kannattaa olla helposti seurattavia lukuja. Ympäristöohjelma on määrä päivittää vuosittain ja uudet tavoitteet tulee asettaa uudelleen vähintään kolmen vuoden välein. Jo saavutettujen tavoitteiden taso tulee pyrkiä ylläpitämään, vaikka tavoite olisikin jo poistettu ympäristöohjelmasta. Tavoitteille tulee määrittää toimenpiteet, aikataulu vastuuhenkilö sekä tunnusluku. (Ekokompassi 2020d, 27–31.)

10.1 Ympäristöohjelman tavoitteet

Yrityksen ympäristöohjelman ympäristötavoitteiksi valikoitui seuraavat kolme kohtaa (taulukko 3): yrityksen keittiön toiminnassa syntyvän biojätteen määrän vähentäminen, oman henkilökunnan laaja perehdyttäminen ja sitouttaminen yrityksen arvoihin ja vastuullisuuden painottaminen hankinnoissa. Tavoitteet valittiin ympäristövaikutusten arvioinnissa saatujen pistemäärien avulla, mutta lopullinen päätös tapahtui vaikuttamismahdollisuuksien arvioinnin perusteella yhdessä yrityksen ympäristövastaavan ja Ekokompassi-asiantuntijan kanssa. Kaksi kolmesta tavoitteesta on johdettu ympäristövaikutusten arviointilomakkeen (taulukko 2) korkeimmin pisteytetyistä ympäristönäkökohdista.

Taulukko 3. Huoneistohotelli Lietsun Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän ympäristöohjelmaan asetetut tavoitteet

Osa-alue	Tavoite
Jätteet ja lajittelu	Keittiössä syntyvän vuosittaisen biojätteen vähentäminen 5 % suhteessa asiakasmäärään
Sisäinen viestintä	Henkilökunnan sitouttaminen kestäviin toimenpiteisiin ja ympäristötietoisuuden kasvattaminen
Vastuulliset hankinnat	Vastuullisuuden järjestelmällinen huomiointi hankinnoissa

10.2 Sisäinen viestintä

Sisäinen ympäristöviestintä ei saisi jäädä ulospäinsuunnatun viestinnän varjoon. Yrityksen sisäisen ympäristöviestinnän tulee olla osa yrityksen normaalia henkilöstölle suunnattua viestintää. Sisäisessä viestinnässä voidaan hyödyntää ulospäin suunnatun ympäristöviestinnän materiaaleja täydennettynä lisätiedoilla esimerkiksi yrityksen investoinneista tai uusista toimenpiteistä ympäristösuorituskyvyn parantamiseksi. Henkilökunnan tulee saada päivitettyä tietoa yrityksen ympäristöasioista useammin kuin yrityksen sidosryhmien ja asiakkaiden. Ympäristöasioista on hyvä tiedottaa säännöllisesti kokousten ja palaverien yhteydessä tietoiskujen muodossa muutaman kerran vuodessa. Henkilökunnan sitouttaminen ja perehdyttäminen on usein yrityksen paras tapa parantaa sen ympäristösuorituskykyä. Säännöllinen tiedottaminen ja viestintä takaavat hyvät käytännöt ja hyvät käytännöt ylläpitävät ympäristöasioiden vastuullista hoitamista (Pohjola 2003, 201–202.)

Yrityksen ympäristöohjelman ensimmäiseksi tavoitteeksi valittiin yrityksen henkilöstön kouluttaminen ja perehdyttäminen ympäristöystävällisempien työtapojen puolesta. Ympäristöä eri tavoin kuormittavia työtapoja pyritään korvaamaan energiaa säästävillä ja materiaalitehokkailla toiminnoilla. Tavoitteen tarkoituksena on sitouttaa yrityksen henkilökunta ympäristötyöhön entistä tiiviimmin. Tavoitteeseen kuuluu myös koulutettujen toimintatapojen ylläpitäminen kahdesti vuodessa. Ylläpito voidaan toteuttaa palaverien tai koulutusten muodossa. Yrityksen sisäisten kriteerien ylläpito on tärkeä osa tavoitetta parantaa henkilöstön sitoutuneisuutta. Lisäksi yrityksen tulee asettaa työntekijöiden saataville lisätietoa kestävästä ja vastuullisista toimintatavoista, ympäristötyön tasosta ja rakennetusta ympäristöjärjestelmästä.

10.3 Jätteet ja lajittelu

Yrityksen toiminnassa tavoitellaan vuosittaisen syntyvän biojätteen määrälle 5 %:n vähennystä. Biojätettä syntyy pääosin yrityksen omien toimintojen kautta vain keittiöstä. Biojätteen määrää ei ole toistaiseksi seurattu, joten yrityksen on

ensin määrä luoda seurantamekanismi. Yrityksen tavoite on vähentää syntyvän biojätteen määrää suhteutettuna asiakasmäärään. Biojätteen ja johdannaisesti ruokahävikin pienentämisellä on suoria tai epäsuoria vaikutuksia yrityksen muihin toimintoihin. Biojätteen vähentäminen merkitsee raaka-aineiden tehokkaampaa käyttöä ja vähentää raaka-aineiden kulutusta. Seurantamittariston luominen on tärkeä osa kyseisen tavoitteen saavuttamista.

Mittariston luomisen ensiaskel tulee olla mitattavien asioiden määrittely. Määrittelyn jälkeen voidaan luoda mittaussuunnitelmat ja sopivat mittarit. Mittaamiskäytänteistä on sovittava, esimerkiksi kuka mittaa tai milloin mitataan. Mittaamisen tulee kuitenkin olla säännöllistä. Käytettävien mittareiden tulee olla johdonmukaisia, käytännöllisiä ja sopivia mitattavalle asialle. Raaka-aineiden käytön seurannassa käytetään usein ostotilastoja. Raaka-ainekäyttö usein kuvaa parhaiten toiminnan tehokkuutta, mutta haasteena voi olla eri tuotteiden eri yksiköt. Jätteiden seurannassa käytetään usein jätemääriä jätelajeittain, jätteiden määrän vertailua ostettuihin raaka-ainemääriin tai syntyneiden jätteiden kierrätysastetta. (Pesonen ym. 2005, 32–35.)

10.4 Vastuulliset hankinnat

Ympäristöohjelman kolmas tavoite on nostaa vastuullisuuden periaate yhdeksi kriteeriksi uusien hankintojen tehtäessä. Vastuullisuuden periaatteet tulee todistettavasti järjestelmällisesti ottaa huomioon jokaista uutta hankintaa tehtäessä. Yrityksen hankinnoissa on pyritty noudattamaan vastuullisuutta tähän asti, mutta yrityksellä ei ole ollut toimintaan järjestelmällisyyttä. Tavoitteella halutaan saavuttaa tilanne, jossa yrityksen hankinnat seulotaan ja käydään järjestelmällisesti läpi. Vastuullisuus ei ole ainoa kriteeri hankintojen tehtäessä, mutta sen näkökulman huomioiminen on tärkeää.

11 Ympäristöpolitiikka

Ympäristöpolitiikka on yrityksen julkinen kannanotto, jonka avulla yritys viestittää omaa sitoutumistaan ympäristötyöhön ja ympäristövaikutusten vähentämiseen (Ekokompassi 2020d, 28). Ympäristöpolitiikka asettaa yrityksen ympäristötoiminnan periaatteet ja kertoo mihin yritys kiinnittää huomioita ympäristöasioissa. Ympäristöpolitiikan tulee olla kaikkien halukkaiden saatavilla ja siitä tulee tiedottaa erityisesti yrityksen omia työntekijöitä. Yrityksen tulee ajoittain tarkistaa ja mahdollisesti muuttaa sen ympäristöpolitiikkaa. (Pesonen ym. 2005, 45–47.)

Yritykselle luotiin ympäristöjärjestelmän rakentamisen yhteydessä ympäristöpolitiikka. Luodussa ympäristöpolitiikassa esitellään lyhyesti yrityksen arvomaailma, sitoutuneisuus ympäristöjärjestelmän lähtökohtiin ja perustaviin periaatteisiin kuten jatkuvan parantamisen periaatteeseen. Lopuksi ympäristöpolitiikassa esitetään käytännön toimia, joihin yritys on sitoutunut parantaakseen ympäristöasioiden tason hoitoa.

”Huoneistohotelli Lietsussa perusarvoihimme kuuluu kestävyys ja ympäristöasioiden kestävä hallinta. Lietsussa haluamme toimia vastuullisena majoitusvaihtoehtona ja tarjota asiakkaillemme positiivisia kokemuksia Pohjois-Karjalan sydämessä sijaitsevan Joensuun keskustassa.

Haluamme toimia arvojemme mukaisesti ja siksi sitoudumme ympäristövaikutuksien vähentämiseen jatkuvan parantamisen periaatteiden mukaisesti. Yrityksemme panostaa vastuullisiin valintoihin, kestäviin toimintatapoihin ja paikallisuuteen. Seuraavien vuosien aikana pyrimme vähentämään ruokahävikin määrää, opastamaan henkilöstöämme ja asiakkaitamme materiaali- ja energia- viisaammiksi ja painottamaan vastuullisuutta tulevissa hankinnoissamme.”

12 Pohdinta

12.1 Ympäristöohjelman mahdollisuudet

Ympäristöohjelmalle on asetettu tavoitteet. Asetettuihin tavoitteisiin ei voi kuitenkaan päästä ilman toimenpiteitä. Yritys on vapaa valitsemaan itse parhaiten sen omaan toimintaan sopivat toimenpiteet, sillä yritys itse tuntee omaan toimintaansa parhaiten sopivat ratkaisut. Kuitenkin kaikille tavoitteille olisi mieleistä asettaa selvät toimenpiteet ja aikataulu sekä yrityksen sisällä olisi hyvä jakaa ja osoittaa toimenpiteiden vastuualue yrityksen toimijoiden kesken. Seuraavaksi on esitetty joitain ehdotuksia toimenpiteistä ja mittareista, joita yritys voi hyödyntää saavuttaakseen ympäristöohjelmassa esitetyt tavoitteet.

12.1.1 Sisäinen viestintä

Rakennettavan ympäristöjärjestelmän kriteereihin kuuluu yrityksen työntekijöiden ohjeistus ympäristöasioiden huomioimisesta. On kuitenkin perusteltua nostaa aihe vielä ympäristöohjelmassa huomioitavaksi kehityskohteeksi yrityksen sisällä. On perusteltua todeta, että yrityksen työntekijöiden asenteet ja toimintatavat vaikuttavat merkittävästi ympäristöjärjestelmän käyttöönoton onnistumiseen. Yritys ei voi vaikuttaa asiakkaiden käyttäytymismalleihin suoraan, joten oman henkilökunnan sitouttamisella voidaan löytää paras vaikuttamisen ja merkittävyyden summa. Henkilökunnan sitouttaminen ympäristötyöhön voi välillisesti vaikuttaa myös asiakaskäyttämiseen, sillä henkilökunta on usein vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa. Henkilökunta voi esimerkiksi ohjata asiakkaita käyttämään julkisia kulkuvälineitä tai tarjota yrityksen vuokrattavia polkupyöriä asukkaille.

Ympäristötietoisuuden lisääminen henkilökunnan keskuudessa voidaan toteuttaa esimerkiksi tietyin väliajoin suoritettavilla koulutuksilla, tai tietoisuilla kokosten yhteydessä. Ympäristöjärjestelmästä ja kestäväyydestä tiedottaminen

voidaan toteuttaa yrityksen sisäiseen tiedonvälitykseen tarkoitettussa verkkopalvelussa. Yritys on jo kasannut tarvittavaa tietoa yrityksen eri toiminnoista samaan kaikkien saatavilla olevaan sijaintiin, joten tämä sijainti olisi hyvä myös uusille tiedoille kestävydestä ja ympäristöjärjestelmästä.

Palveluun voidaan kasata omat osiot ympäristöjärjestelmälle sekä muille yrityksen näkökulmasta tärkeille ympäristötyöhön liittyville aiheille kuten kestävyydelle tai vastuullisuudelle. Henkilökunnan sitouttamista voidaan parantaa esimerkiksi velvoittamalla kaikki lukemaan palveluun kasatut tiedot. Seuranta voidaan toteuttaa listalla tai muulla kirjanpidolla, johon jokaisen työntekijän pitää merkitä lukeneensa kyseiset dokumentit. Henkilökunnan parantunut ympäristötietoisuus voi auttaa yritystä viestimään ympäristöasioiden tärkeydestä myös asiakkaille. Sisäistä viestintää ja sen tuomaa kokemusta voidaan myöhemmin hyödyntää asiakasviestinnässä hotellin tiloissa, mutta myös ulospäin osoitettussa markkinoinnissa ja sidosryhmäviestinnässä.

12.1.2 Jätteet ja lajittelu

Yritys on aloittanut toimintansa vasta muutamia kuukausia ennen tämän tutkimuksen toteuttamista. On siis perusteltua todeta, että yritys on vielä opetteluvaiheessa monissa toiminnoissa. Keittiön raaka-ainetehokkuus ja syntyvän biojätteen määrä on yksi aihealue, jossa tämä opetteluvaihe näkyy selvästi. Yrityksen toiminnan yhteensovittaminen asiakkaiden kulutusvalintoihin ja asiakaskäyttäytymiseen on merkittävä näkökohta, jonka avulla yritys kykenee vähentämään syntyvän biojätteen määrää. Vaikka ympäristöohjelmassa yritys tavoittelee asiakasmäärään suhteutetun syntyvän biojätteen määrän vähentämistä 5 %, on yrityksen toiminnassa kyse samoin hävikin pienentämisestä kuin raaka-ainetilausten optimoinnista. Tilanteessa molemmat vaikuttavat molempiin ja on mahdollista argumentoida, että yrityksen olisi määrä asettaa tavoitteeksi raaka-ainetehokkuuden parantaminen syntyvän biojätteen sijasta.

Kuitenkin lopulta kyse on yrityksen näkökulmasta ja toiminnoista johtuen samasta asiasta. Kulutusta on mahdollista vähentää siis kokemuksen karttuessa

ennakoimalla kulutuksen määriä. Tämä on mahdollista esimerkiksi pitämällä kirjaa eri raaka-aineiden kulutuksesta. Raaka-aineiden kulutuksen seurannan toteuttaminen yhdessä jätteiden seurannan kanssa toisi varman pohjan keittiön raaka-ainehankinnoille ja jäteseurannalle. Olisi hyvä, että seurannassa ja uusien tuotteiden hankinnassa olisi vastuhenkilö, joka osaisi arvioida tarvittavien raaka-aineiden määrää. Ennakointi hankinoissa on erityisen tärkeää nopeasti vanhenevien tuotteiden kanssa. Yritykselle ei koidu merkittävää taloudellista haittaa, jos kuiva-aineita tilataan liikaa ja ne istuvat komerossa ennakoitua pidempää. Yritykselle taas koituu taloudellista haittaa, jos käyttämättömät raaka-aineet joutuvat biojätteeseen vanhentumisen takia.

Jotta yritys kykenee saavuttamaan asetetun tavoitteen, tulee yrityksen asettaa seurantamittarit ja seurantamekanismit. Sillä yrityksen merkittävin biojätteen lähde on keittiö ja yrityksen biojäteastia sijaitsee keittiössä, on syntyvän biojätteen seuranta ehkä helpointa toteuttaa mittaamalla syntyvän biojätteen määrä punnitsemalla biojätteen määrä säännöllisesti. Seurantamittaristo voi olla hyvin yksinkertainen, mahdollisesti lappu jääkaapin ovesa, johon tulokset kirjataan. Tuloksien kirjaus voidaan tehdä päivittäin tai viikoittain, riippuen yritykselle sopivasta aikavälistä. Tulokset tulee kirjata myöhemmin jätteen määrää seuraavaan tietokantaan. Tarkoitus on järjestää ja toteuttaa seuranta mahdollisimman käytännöllisesti, jotta toiminta saadaan osaksi yrityksen toimintoja mahdollisimman vähällä ylimääräisellä työllä.

Seuranta voidaan tukea osallistamalla yrityksen asiakaskuntaa kyselyiden muodossa. Kyselyssä voidaan tiedustella tulevien asiakkaiden toiveita ja mielipiteitä liittyen yrityksen tarjoamiin aamupalavaihtoehtoihin. Kyselyiden avulla yritys saisi suoraa tietoa suoraan asiakkailta heidän toiveistaan. Vastausten perusteella yritys voisi tehokkaammin ennakoida ruoka-aineiden kulutuksen määriä. Kyselyiden toteuttaminen ja aktiivinen keskusteleva asenne voi kehittää yrityksen mielikuvaa asiakkaiden silmissä osallistavana asiakkaista välittävänä yrityksenä.

12.1.3 Vastuulliset hankinnat

Yrityksen tulevia investointeja on ympäristöohjelman mukaan määrä tutkia kestävyyden ja ympäristövaikutusten näkökulmasta. Yritys voi toteuttaa tämän monella tapaa. Yrityksen koon ja käytettävissä olevien resurssien näkökulmasta on viisainta luoda dokumentti, johon yritys listaa kriteerit tai kysymykset, joihin se haluaa vastaukset. Dokumentin tarkoituksena olisi varmistaa vastuullisuuden painottaminen ja käytännössä ennen hankintoja yritys käy läpi dokumentille kirjatut kysymykset järjestelmällisesti. Vastuullisen ja ympäristövaikutusten eroja tuotteiden tai palvelujen välillä voi olla haastavaa havaita. On syytä tutkia onko tuotteilla tai toimijoilla ympäristömerkkejä tai olemassa olevia ympäristöjärjestelmiä. Voidaan myös katsoa yrityksen muuta julkista viestintää. Lisäksi yrityksen voi selvittää miten ja missä yritys toimii tai tuottaa tuotteitaan. Vastaava dokumentti on hyvä käytännön esimerkki ympäristöjärjestelmän sitomisesta osaksi koko yritystä ja sen muuta päätöksentekoprosessia.

Hankintoja tehtäessä tulee suhteuttaa käytännöllisyys ja periaatteet tilanteen mukaan. Sillä yritys tulee tekemään niin pieniä kuin suuriakin hankintoja, voi yritykselle luoda eri tilanteisiin sopivia erillisiä toimintamalleja. Pieniä raaka-ainehankintoja varten voidaan esimerkiksi kehittää vain yksittäinen muistisääntö tai lausahdus. Suurempien hankintojen ollessa kyseessä voi olla perusteltua käyttää vastuullisuuden arviointiin laajempia arviointimenetelmiä. Vastuullisuuden arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi arvottamalla vastuullisuuden eri näkökulmia hankinnassa tai pisteyttää vastuullisuus matriisin avulla. Vastuullisuuden huomioimista voidaan seurata myös yrityksen toiminnan näkökulmasta pisteyttämällä yrityksen kaikki hankinnat yksitellen, jolloin yrityksen vastuullisten hankintojen onnistumista voidaan arvioida pisteiden avulla.

Samaa käyttötarkoitusta varten tarkoitetuilla tuotteilla voi olla suuria eroja tuotteiden ympäristövaikutusten suhteen. Markkinoilla pärjätäkseen tulee ympäristöä säästävien tuotteiden saada etu myönteisistä ominaisuuksistaan. Vastuullisuuden edellyttämisellä ostaja painostaa tuottajaa kehittämään toimintaansa. Se myös kasvattaa näiden ekotehokkaampien tuotteiden kysyntää, joka on yksi tärkeimmistä keinoista edistää ympäristöä säästävien tuotteiden kehitystä ja

yleistymistä. Ekotehokkuus merkitsee tuotteesta saatavan hyödyn ja sen haitallisen ympäristövaikutuksen suhdetta. (Sarkkinen 2006, 142–143.)

Sarkkinen (2006, 155–156) erottaa tuotteiden ekologisen kestävyuden kahteen päälinjaan:

1. Tuotteen ympäristövaikutuksia kuvataan ympäristöominaisuuksien avulla, joille on mahdollista määrittää lukuarvo tai paremmuusjärjestys. Ympäristöominaisuuksia voivat olla esimerkiksi henkilöauton polttoainekulutus tai jääkaapin energiatehokkuusluokka. Tarjousten vertailuperusteina voidaan näille ominaisuuksille antaa pisteitä tuotteiden paremmuuden mukaan.
2. Tuotteiden ominaisuuksia verrataan ominaisuuksille annettuihin ennakotasoihin. Tuotteet joko täyttävät kriteerit tai eivät täytä. Monet ympäristömerkit perustuvat tähän lähestymistapaan.

Ympäristöpolitiikka on yrityksen merkittävin yksittäinen ulospäin näkyvä ympäristötyöhön liittyvä kannanotto. On siis tärkeää, että ympäristöpolitiikka kuvaa tosiasiallisesti juuri kyseisen yrityksen perusarvoja ja käytäntöjä. Tämä on tärkeää ulkopuolisten toimijoiden lisäksi yritykselle itselleen ja sen työntekijöille. Kannanotto ilmaisee yrityksen halua ja panosta ympäristön eteen tehtävästä työstä. Jotta lausunto toimii tehokkaimmin, olisi ympäristöpolitiikan hyvä olla myös yrityksen itsensä näköinen. Jos yritys tulee käyttämään ympäristöpolitiikkaa viestinnässään kuten monet muutkin yritykset, voi ympäristöpolitiikkaa muovata muistuttamaan yrityksen muuta ulkoista viestintää. Tavoitteena voisi olla kyky tunnistaa yritys ympäristöpolitiikan takaa pelkästään ympäristöpolitiikan kieliasun ja sisällön perusteella, myös jos yrityksen nimi olisi piilotettuna.

12.2 Työn luotettavuus

Koko opinnäytetyöprosessin ajan työtä viitoitti tavoite johdonmukaisen ja asianmukaisen kokonaisuuden luomisesta. Opinnäytetyöprosessin aikana pyrittiin

noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä ja toteuttamaan opinnäytetyö oikeaoppisesti säädöksen ja sääntöjen mukaisesti. Työssä pyrittiin valitsemaan hyväksytyjä ja oikeaksi todistettuja lähteitä sekä vertaisarvioituja tutkimuksia. Tietoperustan ja koko työn lähdekirjallisuutta valittaessa on tavoiteltu laaja-alaista kattavuutta ja uskottavuutta priorisoiden. Toteutettua tutkimusta on pyritty kehystämään monipuolisen ja rikkaan lähdekirjallisuuden avulla, joka tukee työtä sekä sen tuloksia. Laajan lähdekirjallisuuden ja näkökulman tarkoituksena on tarjota lukijalle mahdollisuus tutkia toteutettua työtä koko ympäristöjohtamisen viitekehysten kautta. Tarkoituksena on tarjota vaihtoehtoja ja tarkastella, ajoittain myös kriittisesti, tämän työn seurauksena syntyneitä ympäristöjärjestelmää, ympäristöjärjestelmiä yleisesti ja alan toimintamalleja.

Opinnäytetyön tehtävänä oli vastata sen asettamiin kehittämistehtäviin, ja työn voidaan todeta vastaavan asetettuja vaatimuksia. Ekokompassi-asiantuntija on seurannut työn edistymistä, ja toiminnallisen osuuden eri työvaiheita on käyty asiantuntijan kanssa läpi. On perusteltua olettaa, että yritys tulee täyttämään Ekokompassi-sertifikaattiin vaaditut kriteerit, niiltä osin kuin tämä opinnäytetyö niihin on puuttunut. Ympäristöjärjestelmää on kuitenkin mahdollista parantaa ja tarkentaa. Sitä on mahdollista myös laajentaa eri toimin, joista joitain mainitaan myös tämän työn pohdintaosiossa.

12.3 Ympäristöjärjestelmän jatkokehitysmahdollisuudet

Ympäristöasioiden hoito ja ympäristöjohtamisen taso ovat olleet korkealla yrityksessä koko sen toiminnan ajan. Yritys on halunnut toteuttaa arvojaan selkeästi. Kuitenkin ympäristöjärjestelmän puuttuessa on yrityksen ympäristöjohtaminen toteutettu, kuten usein PK-yrityksissä, ad hoc -mallilla. Mallille tyypillisesti, myös tässä yrityksessä ympäristöasioihin on kiinnitetty huomiota, kun ne ovat nousseet esiin. Ympäristöjärjestelmä tuo rakennetta ympäristöjohtamiseen, ja järjestelmällisyyteen pyrittiin keskittymään myös ympäristöohjelmaa luodessa. Vaikka järjestelmä tuo lisää vastuuta yrityksen ympäristövastaavalle, voi järjestelmä myös helpottaa ympäristöasioista vastaamista tarjoamalla valmiit toimintatavat ja -mallit ympäristöasioiden hoitoon.

Ekokompassi on sopivan kokoinen ja hyvä ensiaskel ympäristöasioiden järjestelmällisessä huomioimisessa yritysten toiminnassa. Kuitenkin jatkuvan parantamisen periaatteen mukaisesti ei ole syytä olettaa kehitystyön olevan loppu yrityksen ympäristötyössä tai ympäristöjärjestelmän rakenteessa ja toteutuksessa. Yritys on järjestelmää luodessaan sitoutunut jatkuvan parantamiseen ja ympäristöpolitiikassaan sen ilmaissut julkisesti. Ympäristöohjelmassa se ohjaa tavoitteiden asettamista ja menetelmiä. Ympäristöjärjestelmän toteuttamisessa parantamisen kohteita voivat olla esimerkiksi julkisen raportoinnin käyttöönotto kuten joissain muissa ympäristöjärjestelmissä. Ottaen huomioon yrityksen koon, voi raportointi alkaa vaikka vain kevyenä lyhyenä katsauksena ympäristötunnuslukuihin, tai pienenä tiedotteena viimeisen vuoden ympäristöön liittyvistä toimituksista – dokumenttina ympäristötyön onnistumisista. Raportointi voidaan toteuttaa monella tapaa, ja raportoinnin toteutuksessa voidaan tulevaisuudessa mahdollisesti hyödyntää henkilökunnan parantunutta ympäristötietoutta.

Ympäristöraportoinnilla yritys viestittää vastuullisuudestaan. PK-yritysten suhde lähiympäristöön on tiivis etenkin pienemmällä paikkakunnilla, jossa asiakkaat ja työntekijät tulevat läheltä. Yrityksen maine lähiyhteisössä on siis tärkeä perustelu yrityksen vastuullisuudelle, tai sen seuraus. Vastuullisuus on tärkeää myös yritysten välisessä yhteistyössä ja useat yritykset vaativat yhteistyökumppaneiltaan tai alihankkijoiltaan vastuullisuutta ja sen tarkempaa raportointia. Raportoinnin haasteena voi olla niukat resurssit. Ei ole kuitenkaan olemassa oikeaa ratkaisua, ja yritykset saavat itse päättää haluavatko panostaa raportointiin ja missä muodoissa se toteutetaan. (Sarkkinen 2006, 139.)

Toinen potentiaalinen kehityskohde ja mahdollinen lisäys yrityksen ympäristöjärjestelmään voi olla riskianalyysin suorittaminen tai riskienhallinnan sisällyttäminen jossain muodossa. Ympäristöjärjestelmiä ei tule ajatella vain ympäristönsuojelun tai ympäristön näkökulmasta. Ympäristöjärjestelmät toimivat parhaiten sulautettuina osaksi yrityksen päätöksentekoprosessia. Riskianalyysi tai riskienhallintatyökalujen omaksuminen voi auttaa yritystä sovittamaan ympäristöjärjestelmä osaksi organisaation luonnollisia hallinnollisia toimintoja.

Riskienhallintaprosessilla on selkeät vaiheet. Työ aloitetaan ulkoisten ja sisäisten taustatietojen määrittelyllä ja riskien tunnistamisella ja arvioinnilla. Kun riskit on tunnistettu, mietitään miten vahingoilta voidaan välttyä tai miten seurauksia voidaan vähentää. Kuitenkaan aina vahinkoja ei voida välttää, joten on tärkeää varautua vahinkojen varalta. Viimeisenä yrityksen tulee seurata tilannetta aktiivisesti ja oppia vahingoista. (Suomen Riskienhallintayhdistys 2020.)

Riskienhallintaprosessi muistuttaa monella tapaa ympäristövaikutusten arviointia ja muita ympäristöjärjestelmän rakentamiseen vaadittavia toimenpiteitä. Yrityksellä on siis jo kokemusta monista riskienhallintaan hyödynnettävissä olevista menetelmistä. Riskianalyysi voitaisiin sisällyttää ympäristöjärjestelmän osaksi tehostamaan ympäristöriskien tunnistamista. Nykyisessä järjestelmässä ei ole erikseen omaa riskianalyysia tai työkalua riskien tunnistamiseksi. Kuitenkin tehokkain ratkaisu yritykselle voisi olla ottaa mahdollisessa riskikartoituksessa ja -analyysissä huomioon koko yrityksen toiminta. Tämä on perusteltua myös ympäristöjohtamisen näkökulmasta, jossa ympäristöjärjestelmä nähdään koko liiketoimintaa tehostavana ratkaisuna.

Riskienhallinnan ja raportoinnin lisäksi yrityksen ympäristöjärjestelmän ja kokonaistoiminnan vahvistamiseksi voitaisiin toteuttaa sidosryhmäanalyysi. Sidoryhmäanalyysillä yritys määrittelee sen asiakkaat, yhteistyökumppanit ja muut yrityksen toimintaan vaikuttavat tahot. Asiakas on usein yrityksille niiden merkittävin sidosryhmä. Näin on erityisesti palvelualoilla, joilla alihankintaketjut ja tuotantoketjut eivät ole yhtä mittavia ja pitkiä verrattuna teollisuuden aloihin. Sidoryhmäanalyysit tulee tehdä tarkasti, sillä sidosryhmillä on iso vastuu yrityksen ympäristövastuun näkökulmasta.

Sidosryhmäanalyysissä voidaan sidosryhmät ja yhteistyökumppanit sijoittaa sidoryhmäkartalle, jotta toimijoiden väliset vuorovaikutussuhteet erottuvat selkeästi. Sidoryhmäanalyysit ovat tyypillisiä isoissa yrityksissä. (Pohjola 2003, 90–91.) Vaikka sidoryhmäanalyysit ovat tyypillisiä isoille yrityksille, voivat myös pienemmät yritykset hyötyä niistä. Sidoryhmäanalyysin laadintaa pienelle yritykselle helpottaa sen koko, koska sidosryhmien ja yhteistyökumppaneiden

määrä ei ole ehtinyt kasvaa kovin suureksi. Tällöin sidosryhmäanalyysin laatiminen voi olla mahdollista myös vähäisillä resursseilla.

Ekokompassi-sertifikaatti ja -logo tulevat auttamaan yritystä asemoimaan itsensä kestäväenä ja ympäristövastuullisena vaihtoehtona Joensuun keskustassa. Kuluttajat ohjaavat tottumuksiaan todistetusti jo nyt kestävyuden mukaan. Ympäristön merkityksen kasvaessa yrityksiä tulee omaksua kestävämpiä toimintamalleja. Erityisesti hotellien valinnassa vastuullisuus näkyy selvästi. Tämän työn tietoperustaan on kerätty monia keinoja, joista yritykset voivat löytää markkinaetuja ympäristöjohtamisen ja -järjestelmien kautta. Näistä löytyy varmasti toimintamalleja, joiden avulla Lietsu pystyy hyötymään Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän käyttöönotosta.

Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä auttaa luomaan kokonaiskuvan yrityksen ympäristövaikutuksista. Järjestelmä tarjoaa tukirangan, jonka avulla yrityksen toimintaan liittyviä ympäristövaikutuksia voidaan seurata tarkemmin ja kootusti. Myös yrityksen toimintaan liittyvää lainsäädäntöä ja säädöksiä on helpompi seurata, kun ne ovat koottu yhteen. Näin yrityksen on helpompi päivittää omia tietojiaan tulevina vuosina. Ympäristöjärjestelmä voi tulevaisuudessa tarjota mahdollisuuden katsoa kehitystä taaksepäin. Yritys voi siis seurata omien toimintatapojensa kehittymistä ympäristönäkökohdista, mikä voi entisestään kannustaa jatkamaan kehittämistä.

Vihreä markkinointi eroaa tavanomaisesta markkinoinnista sen tuotokeskeisyyden korvautuessa yrityksen arvoilla. Ympäristöjärjestelmän avulla yritys on aloittanut ympäristöasioiden järjestelmällisen huomioimisen yrityksen toiminnassa ja aloittanut tien kohti vihreän yrityksen mielikuvaa. Jatkokehitysmahdollisuutena yritykselle olisi mahdollista suunnitella vihreän markkinoinnin lähtökohtiin perustuva markkinointisuunnitelma. Yritys voisi hyödyntää mm. aiemmin mainittua ympäristöraportointia eräänlaisena informaation levittämisen kautta tapahtuvana markkinointina.

Opinnäytetyön toimeksiantajalla on jo tiedossa seuraava opinnäytetyö, jonka aiheena on Sustainable Travel Finland -merkki. Merkin saavuttaminen vaatii jonkin ympäristöjärjestelmän olemassaoloa. Vaatimukset täyttäviä ympäristöjärjestelmiä on muutamia ja Ekokompassi on yksi hyväksyttävistä vaihtoehtoista. Yritys haluaa kehittää kestävyys- ja vastuulliseen liiketoimintaan perustuvaa imagoaan. Kuten tämän opinnäytetyön tietoperustassakin on todettu, tuovat ympäristömerkit ja sertifikaatit uskottavuutta yrityksen arvoille. On perusteltua uskoa, että yritys tulee hyötymään nyt laadittavasta ympäristöjärjestelmästä sekä myöhemmin tavoiteltavasta Sustainable Travel Finland -merkistä.

Lähteet

- Alamgir, M., Crist, E., Galetti, M., Laurance, W. F., Mahmoud, M.I., Newsome, T.M., Ripple, W.J. & Wolf, C. 2017. World Scientists' Warning to Humanity: A Second Notice. *BioScience*, Volume 67, Issue 12, 1026–1028.
- Amazonas, I., Andrade M. & Silva, R. 2018. Environmental Management in Hotels: Sustainable Technologies and Practices Applied in Hotels. *Ambiente & Sociedade*, Vol. 21, 2018.
- Azam, N., Rashid, B. & Zainol, N. 2019. The Influence of Environmental Awareness and Customer Perceived Value on Tourist Revisit Intention: a Study on Green Resorts in Malaysia.
- Bernstein, J., Brown, T., Foley, C., von Greber, K., Hossain, N., Patterson, F., Prasai, N., Sonntag, A., Towey, O. & Yohannes, Y. 2017. 2017 Global Hunger Index: The inequalities of hunger. Washington, D.C.; Bonn; and Dublin: International Food Policy Research Institute, Welthungerhilfe, and Concern Worldwide.
- Bourdieu, P. 1977. *Outline of a Theory of Practice*. New York: Cambridge University Press.
- Briedenhann, J. & Wickens, E. 2003. Tourism routes as a tool for the economic development of rural areas—vibrant hope or impossible dream?. *Teoksessa Tourism Management*, Volume 25, Issue 1. Buckinghamshire Chilterns University College, 71–79.
- Business Finland. <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/matkailun-edistaminen/vastuullisuus/sustainable-travel-finland/>. 10.4.2020.
- Chuang, C., Hsiao, T., Kuo, N. & Yu, S. 2014. Establishing attributes of an environmental management system for green hotel evaluation. *International Journal of Hospitality Management* 36. 197–208.
- Climate Joensuu. Ilmastokumppanuus. <https://climatejoensuu.fi/ilmastokumppanuus>. 9.3.2020.
- CLP-asetus, EY N:o 1272/2008.
- Direktiivi 2003/361/EY. Komission suositus mikroyritysten sekä pienten ja keski-suurten yritysten määritelmästä.
- Eco-lighthouse. 2020. The certification scheme. <https://eco-lighthouse.org/certification-scheme/>. 15.4.2020.
- Edwards, L. 2015. What Is the Anthropocene?. *Eos*. <https://eos.org/opinions/what-is-the-anthropocene>. 18.4.2020.
- Ekokompassi. 2020a. Tausta. https://ekokompassi.fi/mika-ekokompassi__trashed/tausta/. 20.2.2020.
- Ekokompassi. 2020b. Ekokompassi lyhyesti. https://ekokompassi.fi/mika-ekokompassi__trashed/ekokompassi-lyhyesti/. 20.2.2020.
- Ekokompassi. 2020c. Ekokompassin rakentaminen. <https://ekokompassi.fi/palvelut/rakentaminen-ja-yllapito/>. 20.2.2020.
- Ekokompassi. 2020d. Ekokompassi käsikirja.
- FEE Suomi. Green Key. <https://feesuomi.fi/greenkey/>. 9.3.2020.
- Frey, M., Iraldo, F. & Testa, F. 2010. Environmental Management System and SMEs: EU Experience, Barriers and Perspectives.

- Green Key. Hae Mukaan. <http://greenkey.fi/haku-ohjeet/>. 9.3.2020.
- Hall, D. & Mitchell, M. 2005. Rural Tourism as Sustainable Business: Key Themes and Issues. Teoksessa Hall, D., Kirkpatrick, I. & Mitchell, M. (toim.). Aspects of Tourism 26. Rural Tourism and Sustainable Business. Channel View Publications, 3–12.
- Harmaala, M. & Jallinoja, N. 2012. Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Joensuu. Hiilineutraali Joensuu 2025. <https://www.joensuu.fi/hiilineutraali-joensuu-2025>. 2.3.2020.
- Joensuun alueellinen jätelautakunta. 2015. Jätehuoltomääräykset. Joensuun kaupunki. 2015. Joensuun kaupungin ympäristönsuojelumääräykset. Jätelaki 646/2011.
- Kemikaalilaki 599/2013.
- Ketola, T. 2004. Ympäristöjohtaminen - Päämäärät, käytännöt ja arviointi. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja.
- Kielitoimiston sanakirja. 2020. Dystopia. Kotimaisten kielten keskus. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/dystopia>. 15.4.2020.
- Lietsu Boutique Aparthotel. 2019. Lietsun tarina. <https://www.lietsuhotel.fi/lietsun-tarina/>. 13.2.2020.
- Lietsu Palvelut Oy. 2019. Liiketoimintasuunnitelma – Huoneistohotelli Lietsu.
- Linnanen, L., Boström, T. & Miettinen, P. 1994. Ympäristöjohtaminen – Elinkaarirajattelu yrityksen toiminnassa. Helsinki: WSOY.
- Maslow, A.H. 1943. A Theory of Human Motivation. Psychological Review, 50.
- Merriam-Webster. 2020. Laissez-faire. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/laissez-faire>. 19.4.2020.
- NCD Risk Factor Collaboration. 2016. Trends in adult body-mass index in 200 countries from 1975 to 2014: a pooled analysis of 1698 population-based measurement studies with 19.2 million participants. The Lancet vol 387. 1377–1396.
- Ortiz-Ospina, E. & Roser, M. 2020. Global Extreme Poverty. <https://ourworldindata.org/extreme-poverty>. 12.3.2020.
- Pesonen, H.-L., Hämäläinen, K. & Teittinen, O. 2005. Ympäristöjärjestelmän rakentaminen. Helsinki: Talentum.
- Pohjois-Karjalan maakuntaliitto. 2014. Pohjois-Karjalan matkailun teema- ja toimenpideohjelma 2014–2020.
- Pohjola, T. 2003. Johda ympäristöasioita tehokkaasti. Helsinki: Talentum.
- Puhakka-Tarvainen, H. Piänaine. Lietsu Palvelut Oy. Suullinen tiedonanto. 17.1.2020.
- Puusniikka, A. & Saaranen-Kauppinen, A. 2006. KvaliMOTV – menetelmäope-
tuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto: Tampere.
- Rafferty, J. 2020. Anthropocene Epoch. Encyclopædia Britannica. <https://www.britannica.com/science/Anthropocene-Epoch>. 18.4.2020.
- REACH-asetus, EY N:o 1907/2006.
- Rohweder, L. 2004. Yritysvastuu –kestävää kehitystä organisaatiossa. Porvoo: WSOY
- Ruotsalainen, S. 2018. Vieraantunut ja luovutettu työ marxilaisen näkemyksen mukaan. Helsinki: Demokraattinen Sivistysliitto.
- Sarkkinen, S. 2006. Ympäristövastuu työpaikalla. Helsinki: Edita.
- Suomen Riskienhallintayhdistys. 2020. Riskienhallintaprosessi. <https://pk-rh.fi/riskienhallintaprosessi.html>. 20.4.2020.

- Suomen Standardisoimisliitto SFS. 2015. Ympäristöjärjestelmät. Vaatimukset ja niiden soveltamisohjeita ISO 14001.
- Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012.
- Valtioneuvoston asetus kemiallisista tekijöistä työssä 715/2001.
- Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 855/2012.
- Valtioneuvoston päätös otsonikerrosta heikentävistä aineista 262/1998.
- Welford, R. 1997. Corporate Environmental management 2, Culture and organisations. Lontoo: Earthscan Publications Ltd.
- Welford, R. 1998. Corporate Environmental management 1, Systems and strategies. Lontoo: Earthscan Publications Ltd.
- Welford, R. 2000. Corporate Environmental Management 3, Towards Sustainable Development. Lontoo: Earthscan Publications Ltd.
- World Commission on Environment and Development. 1987. Our Common Future.
- WWF. Mikä Green Office? <https://wwf.fi/greenoffice/mika-green-office/>. 9.3.2020.
- Ympäristönsuojelulaki 527/2014.

Ympäristöasioiden alkukartoituslomake

ALKUKARTOITUKSEEN OSALLISTUJAT: Helena Puhakka-Tarvainen, Tuukka Mäkelä

PVM: 2.3.2020

ORGANISAATION TIEDOT

Nimi	Lietsu Palvelut Oy /Huoneistohotelli Lietsu
Y-tunnus	2973714-5
Kotipaikka	Joensuu
Toimiala	Hotelli
Toimipaikkojen sijainti ja lukumäärä <i>Voit lisätä myös suoran linkin toimipaikkalistaukseen.</i>	Rantakatu 26, 80100 Joensuu, 4.-5. kerros (1 toimipaikka)
Liikevaihto	Tavoiteliikevaihto XXXXXXXXXX
Henkilöstön määrä	5
Linkki verkkosivuille ja mahdolliset sosiaalisen median kanavat	www.lietsuhotel.fi Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn: @lietsuhotel

YHTEYSHENKILÖN TIEDOT

Nimi: Helena Puhakka-Tarvainen	Puhelin: 050 541 7289 (vastaanotto 045 7520 500)
Osoite: Rantakatu 26, 80100 Joensuu	Sähköposti: helena@lietsuhotel.fi (info@lietsuhotel.fi)

TAPAHTUMAN TIEDOT (koskee vain tapahtumia)

Tapahtuman nimi	
Tapahtuma-aika	
Tapahtumapaikka	
Odotettu kävijämäärä	

TOIMINNAN KUVAUS

Lyhyt kuvaus organisaationne toiminnasta ja tuottamistanne palveluista. • Voitte lisätä mukaan organisaatiokaavion • Onko organisaatiollanne käytössä johtamis-, laatu- tai turvallisuusjärjestelmä? Mikä / mitkä?	Huoneistohotelli Lietsu tarjoaa karjalaishenkistä majoitusta aamiaisella sekä kokous- ja matkailupalveluita Joensuun ydinkeskustassa joulukuussa 2019 remontoituissa toimitiloissa. Hotellissa on 31 uniikkia huoneistoa, joissa jokaisessa on keittiö sekä pyykinpesumahdollisuus. Aamiainen, iltapala sekä kokoustarjonnat koostuvat lähituottajien sekä oman keittiön tuotteista ja raaka-aineista. Yrityksen kaksi pääasiallista omistajaa työskentelevät yrityksen johtotehtävissä sekä päivittäisen toiminnan pyörittämisessä. Lisäksi yrityksellä on kolme täysipäiväistä työntekijää, joiden tehtäviin kuuluu vastaanotto sekä keittiötehtävät, sekä kolme osa-aikaista aamiaispulaista. Kerroshuolto ja siivous on pääosin ulkoistettu. Toistaiseksi ei ole käytössä mitään virallista tai auditoitua johtamisjärjestelmää, mutta toiminnalle on laadittu lakisääteiset omavalvonta- ja pelastussuunnitelmat (joulukuussa 2019).
Mitkä ovat organisaationne tärkeimmät asiakasryhmät? <i>Esim. yritykset, julkishallinto, yksityishenkilöt</i>	Tärkeimpiin asiakasryhmiin kuuluvat liikematkustajat, perheen kanssa matkustava ja lemmikin kanssa matkustavat sekä kotimaasta että ulkomaalta.
Onko organisaatiollanne ympäristöluvan varaista toimintaa? Mikäli on, liittäkää ympäristölupahakemus tämän dokumentin liitteeksi.	Organisaatiolla ei ole ympäristöluvan varaista toimintaa.
Mikä on ympäristöjärjestelmän laajuus organisaatiossanne? <i>Koko organisaatio / vain tietyt toiminnot</i>	Koko organisaatio
Kuvaus toimitiloista • Sijaitseeko toimitilanne omassa vai vuokrakiinteistössä? • Minkä tyyppisiä toimitilat ovat (toimisto, varasto, teollisuuskiinteistö ym.) • Kokonaisarvio toimitilajenne suuruudesta [m²] [m³]?	Toimitilat sijaitsevat vuokrakiinteistössä, entisen postitalon kahdessa ylimmässä kerroksessa. Tilat on täysin remontoitu hotellin käyttöön vuonna 2019. 31 hotellihuoneistoa, pinta-ala n. 20-29 m². Lisäksi kiinteistössä on aamiais- ja keittiötilat, n. 70m² ja sauna- ja neuvottelutilat n.40m², siivous-, huolto- ja varastotiloja on yhteensä 5 kpl, kooltaan n. 5-10m². Vuokrattavien tilojen yhteispinta-ala on noin 900m².

Millä tavalla ympäristöasiat ovat aikaisemmin olleet organisaatiossanne esillä? • johtaminen ja tavoitteet • asiakkaiden toiveet tai vaatimukset • lainsäädäntö, valvonta ja tarvittavat luvat	Vastuullisuus on yksi yrityksen kantavista arvoista ja ympäristöasiat on otettu huomioon toimitilojen remontissa ja sisustamisessa niin hyvin kuin mahdollista budjetin ja saatavuuden reuna-ehdojen puitteissa (second hand -huonekalujen ja sisusteiden hyödyntäminen, paikallisten yritysten tuotteet ja palvelut, lähiraaka-aineet). Tietyille asiakassegmenteille ympäristöarvoilla on suuri merkitys ja ympäristöohjelman tekeminen on asetettu yrityksen tavoitteeksi jo varhaisessa vaiheessa. Kesällä 2019 on tehty ilmastokumppanuussopimus Joensuun kaupungin kanssa. Hotellin omavalvonta- ja pelastussuunnitelmat ottavat kantaa myös ympäristöasioihin ja riskeihin.
Oletteko kartoittaneet toiminnassanne aiheutuvia riskejä ympäristöön? Mitä riskejä olette tunnistanneet? Onko toiminnassanne ollut poikkeustilanteita, jotka voisivat vaikuttaa ympäristöön? Mitä niistä on opittu? Onko teillä ohjeita erilaisten poikkeustilanteiden varalle?	Ympäristöriskejä ei ole kartoitettu kirjallisesti mutta asioita on harkittu osana remonttia ja toiminnan aloitusta. Omavalvonta- ja pelastussuunnitelmassa on tehty niihin liittyvää riskienkartoitusta. Esteettömyyskartoitus tehty opinnäytetyönä. Pelastussuunnitelma. Omavalvontasuunnitelma sisältää mm. ohjeistuksen ruokamyrkytyspäilyjen varalle sekä ohjeistuksen jätehuollon oikeaoppiseen toteuttamiseen. Helmikuussa 2020 on laadittu ohjeistus koronavirustartuntojen ehkäisemiseksi. Kierrätyskalusteet ja irtaimisto on mikrobiturvallisuuden takaamiseksi puhdistettu perusteellisesti joko mekaanisesti tai otso-noimalla + kaasuttamalla (XHOME-menetelmä).
Mikä motivoi organisaatiotanne kehittämään ympäristöasioiden hallintaa? Missä ympäristöasioissa haluatte erityisesti kehittyä?	Ympäristöasioiden kestävä hallinta kuuluu yrityksen perusarvoihin. Yleisesti laadukas ympäristöasioiden hallinta ja hyvä ympäristösuorituskyky.
Miten ja miksi haluatte lähteä kehittämään ekokompssia?	Ekokompassi vaikuttaa sopivan ketterältä mutta kattavalta työkalulta pienen hotellin ympäristöjärjestelmäksi. Lisäksi se hyväksytään Visit Finlandin Sustainable Travel Finland -sertifikaatin osaksi.
Miten ympäristöasioiden hallinta liittyy strategiaanne ja arvoihinne? Mitkä ovat tarpeenne ja toiveenne ympäristöjärjestelmän suhteen?	Vastuullisuus on Lietsun yksi neljästä perusarvosta.
Onko asiakkailtanne tai sidosryhmiltänne tullut kysymyksiä tai toiveita liittyen ympäristöasioidenne hallintaan?	Jonkin verran tulee kyselyjä, mutta haluamme myös kertoa ympäristöystävällisistä ratkaisuistamme proaktiivisesti sekä osana markkinointiviestintää. Tietyt asiakasryhmät myös vaativat virallisia ympäristösertifikaatteja /ympäristöohjelman noudattamista.
Nimeä ympäristötyönne kannalta keskeiset henkilöt organisaatiossanne, joiden olisi hyvä osallistua ympäristöjärjestelmän rakentamiseen. <i>Esim. kiinteistönhoito, viestintä</i>	Koko henkilöstö + ulkoistettu kerroshuolto/siivous. Vuokranantajan kanssa on keskusteltu ympäristöystävällisistä ratkaisuista osana remonttia.

Mitkä ovat toiveenne Ekokompas-sijärjestelmän rakentamisen ja auditoinnin aikataulusta?	Perusta järjestelmälle luodaan kevään 2020 aikana, auditointi loppuvuonna 2020 /alkuvuonna 2021.		
A) JÄTTEET JA LAJITTELU			
Missä toiminnoissa ja mitä jätettä syntyy eniten?	Biojätettä syntyy päivittäin keittiöstä. Poltettavaa jätettä, pahvia, metallia, muovia, lasia ja palautuspulloja ja -tölkkejä sekä ongelmajätettä syntyy myös yrityksen yleisistä toiminnoista. Jätevirtojen suuruutta on vielä vaikea arvioida.		
Seuraatteko lajittelun onnistumista ja jätehuollon kustannuksia?	Jätehuollon kustannukset kuuluvat vuokranantajalle. Tyhjennysvälejä ja täyttöastetta seurataan. Lajittelun onnistumista seurataan arjessa mm. kerroshuollon yhteydessä.		
Miten voisitte vähentää syntyvän jätteen määrää tai tehostaa lajittelua?	Asiakkaita ohjeistamalla. Optimoimalla pakkauskokoja.		
Sisältyvätkö jätehuoltokulut vuokraan tai vastikkeeseen?	kyllä ☒ / ei ☐		
Syntyykö toiminnassa vaarallista jätettä?	kyllä ☒ / ei ☐		
B) ENERGIATEHOKKUUS JA UUSIUTUVA ENERGIA			
Missä toiminnoissa energiaa kuluu eniten?	Keittiön lämpökoneet, sauna ja lämmitys- ja viilennys		
Miten seuraatte sähkön, lämmön ja veden kulutusta ja kustannuksia?	Sähkönkulutus on kuukausilaskutuksella (kulutusta mahdollista seurata reaaliaikaisesti Oma PKS-työkalulla), vedenkulutus perustuu Motivan laskuriin (ei omaa vesimittaria) ja kaukolämpö kuuluu vuokraan.		
Miten voisitte tehostaa energiankäyttöä?	Ohjeistamalla asiakkaita optimoimaan energiankulutusta.		
Sisältyvätkö seuraavat kulut vuokraan tai vastikkeeseen?	Sähkö: kyllä ☐ / ei ☒	Lämmitys: kyllä ☒ / ei ☐	Vesi: kyllä ☐ / ei ☒
Sähkö			
Onko käytössänne uusiutuvaa sähköä? Onko sähkö Ekoenergia-merkittyä?	Käytössä on PKS Priima plus, vihreä tuulisähkö		
Miten ilmanvaihto on hoidettu kiinteistöissänne, koneellinen/painovoimainen?	Koneellinen huoneistokohtainen ilmanvaihto, myös viilennys on huoneistokohtainen. Säädettävissä ja sulake pois päältä talviaikana.		

Kuinka iso osuus valaistuksesta on hoidettu energiansäästö / LED-lampuilla? Onko valaistustarve normaalia suurempaa tai onko teillä paljon ulkovalaistusta? Millä keinolla olette pyrkineet vähentämään valaistuksen tarvetta?	100% Led-lamput Ei omaa ulkovalaistusta ja ei suurta valaistustarvetta. Käytävissä ja wc-tiloissa valaistus varustettu liiketunnistimilla.
Lämmitys	
Mikä lämmitysmuoto organisaatiollanne on käytössä?	kaukolämpö ☒ / sähkölämmitys ☐ / öljy ☐ / lämpöpumppu ☐ / muu ☐
Miten säätelette tilojen lämpötilaa? Mikä on tilojenne sisälämpötila?	Sisätilat ovat säädettävissä patterikohtaisilla termostaateilla. Koukushetkellä aulatilassa sisälämpötila oli +20-astetta.
Onko käytössänne lämmön talteenottoa?	Ei tietoa.
Vedenkulutus	
Missä toiminnoissa vettä kuluu eniten? Seuraatteko vedenkulutusta?	Asiakkaiden peseytyminen, sauna sekä keittiö kuluttavat eniten vettä.
Mitä toimenpiteitä olette tehneet veden säästämiseksi? <i>Onko käytössänne vettä säästäviä kalusteita? Oletteko tarkistaneet hanojen virtaamaa?</i>	Remontin yhteydessä hanat valittu vähäisen vedenkulutuksen mukaisesti. Huoneistojen tiski- ja pyykinpesukoneet ovat uusia ja valittu vähäisen vedenkulutuksen perusteella. Asiakkaita on opastettu käyttämään koneiden eko-ohjelmia.
Miten voisitte vähentää vedenkulutusta?	Optimoimalla toimintatapoja ja ohjeistamalla asiakkaita.
C) VASTUULLISET HANKINNAT	
Mitä ovat organisaationne keskeiset tavarahankinnat? <i>Esim. tuoteryhmittäin</i>	Liinavaatehuollon toteutus vuokratextiileillä. Elintarvike- ja päivittäiskulutustavaroiden hankinta.
Millä tavalla ja kuinka isossa osassa hankintoja huomioitte ympäristöasiat?	Liinavaatehuollon toteuttamisessa ei ollut monia vaihtoehtoja. Elintarvike- ja päivittäiskulutustavaroiden hankinnassa suositaan lähiruokaa ja paikallisia toimittajia.
Oletteko käyttäneet kilpailutuksessa ympäristökriteerejä? Millaisia?	Tavarahankinnoista riippuen, ympäristökriteerejä on käytetty kilpailutuksessa.
Millä tavalla voisitte vähentää/tehostaa omaa hankintaa?	Elintarvikehävikin minimoiminen vähentäisi ylimääräisiä hankintoja.

Mitä palveluja ostate alihankintana? <i>Esim. siivous, kiinteistönhuolto, kuljetus, painotyöt, catering.</i>	Kerroshuolto ja siivous, liinavaatevuokraus ja it-palvelut
Miten otatte ympäristöasiat huomioon alihankkijoidenne tai kumppaneidenne kanssa toimiesanne? Oletteko asettaneet kilpailutuksissa ympäristövaatimuksia alihankkijoillenne tai kumppaneillenne?	Kumppaneiden ja sidosryhmän eri toimijoiden ympäristöasioiden huomioonottaminen vaikuttaa hankintapäätöksiin.
Mihin ympäristöasioihin haluaisitte alihankkijoidenne tai kumppaneidenne kiinnittävän huomiota?	Hävikin minimoiminen, hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen pyrkiminen
D) MATERIAALITEHOKKUUS	
Miten seuraatte materiaalien kulu- tusta?	Jättemäärien ja hävikin seuraaminen, vuokratekstiilien laadun tarkkailu
Mitä olette tehneet materiaalien tehokkaan käytön lisäämiseksi?	Pilaantuvia tuotteita ei tilata liikaa kerralla.
Mitä käytettyjä materiaaleja tai laitteita käytätte toiminnassanne?	Second hand -huonekaluja ja -sisusteita (yli 60 puista tuolia), aamiaiskeittiön kodinkoneet ovat käytettyjä, yli 1500 kierrätysas- tiaa + aterimet.
Mitä käyttökelpoisia materiaaleja ja laitteita toiminnastanne syntyy tai jää yli, joita joku muu voisi vielä käyttää?	Ylimääräisiä leivonnaisia myydään ResQ-palvelun kautta.
Miten huolehditte käyttökelpoiset materiaalit ja laitteet uusiokäyt- töön?	Organisaation toiminnassa ei synny merkittäviä määriä uu- siokäytettäviä materiaaleja.
Miten voisitte tehostaa materiaa- lien käyttöä?	Ei perusteltua
Kemikaalit	
Missä toiminnoissa erityisesti käy- tätte kemikaaleja? Millaisia? <i>Esim. maalit, pesuaineet ym. Tar- kempi listaus kemikaaleista kemi- kaaliluettelon.</i>	Siivous, kerroshuolto ja tiskaus Pesuaineita ja puhdistusaineita

Miten huomioitte ympäristöasiat ajoneuvojen hankinnassa tai vuokrauksessa? <i>Esim. polttoaine, kulutus, CO2-päästöt, moottorin luokitus</i>	
Miten seuraatte ajoneuvojen polttoaineenkulutusta?	
Miten optimoitte täyttöasteen ja reitit?	
Miten puututte tyhjäkäyntiin?	
Miten kannustatte kuljettajia taloudelliseen ajotapaan?	
Asiakkaiden liikkuminen	
Onko toimipaikkanne hyvin saavutettavissa julkisilla kulkuvälineillä?	Kyllä
Miten kannustatte asiakkaitanne tulemaan teille julkisilla liikenvälineillä, polkupyörällä tai kävelen?	Lainaamme polkupyöriä. Hotelli on kaupungin keskustassa ja helposti saavutettavissa kaikilla julkisilla kulkuvälineillä.
Oman henkilökunnan liikkuminen	
Miten kannustatte omaa henkilökuntaanne käyttämään työmatkoihin joukkoliikennettä, polkupyörää tai kimpakyytiä? Tarjoatteko hyvät puitteet työmatkapyöräilyyn, esimerkiksi turvallisen säilytyksen sekä suihku- ja sosiaalityöt?	Hotellin keskeinen sijainti helpottaa julkisten kulkuvälineiden tai työmatkapyöräilyn hyödyntämistä. Sijainti vähentää työpäivän sisäistä auton käyttötarvetta (kauppareissut jne.).
Tuetteko oman auton käyttöä työmatka-liikkumisessa? Tarjoatteko esimerkiksi autoedun tai maksutonta parkkitilaa?	Ilmainen parkkipaikka
Tuetteko etätyötä ja monipaikkaista työskentelyä?	Omistajat tekevät välillä etätöitä.
Kuuluuko henkilökunnan työhön paljon matkustamista? Kotimaassa vai ulkomailla? Mitkä ovat yleisimpiä kulkuvälineitä näillä matkoilla?	Omistajilla muutamia työmatkoja vuodessa (messuja tm.). Henkilökunnalla ei pääsääntöisesti matkustusta.
F) VIESTINTÄ JA VAIKUTTAMINEN	

Millä tavalla viestitte asiakkail- lenne ja muille yhteistyökumppa- neille ympäristöasioista?	Verkkosivuilla on oma osionsa vastuullisuudelle. Lisäksi osana viestintää ja markkinointia yritys nostaa esiin ympäristöasioiden hoitamisen tasoon.
Oletteko selvittäneet asiakkaiden toiveita/odotuksia suhteessa toi- mintanne/tuotteidenne/palve- luidenne ympäristövaikutuksiin? Miten?	Yritys ei ole toistaiseksi tehnyt erikseen markkinatutkimusta asi- asta. Matkailualalla kestävyys on yleisesti nouseva trendi.
Onko tuote- ja palvelukuvauk- sissa kerrottu ympäristönäkökoh- dista?	Verkkosivuilla vastuullisuus ja ympäristönäkökulma tuodaan vahvasti esille.
Opastatteko asiakasta tuot- teen/palvelun käytössä ympäristö- myötäisesti? <i>Esim. kierrätys ja jätehuolto, ener- giatehokas käyttö ym.</i>	Asiakkaita ohjeistetaan kestävään toimintaan osana normaalia hotelliohjeistusta (huonekansiot, infotarrat).
Millä tavalla viestitte ja millä ta- valla osallistatte henkilökun- taanne ympäristöasioissa? <i>Esim. työohjeet, perehdytys, hen- kilökuntapalaverit</i>	Henkilökunnan odotetaan noudattavan yrityksen ympäristöstä- vällisiä toimintatapoja.
G) YHTEISTYÖKUMPPANEIDEN SITOUTTAMINEN	
Miten sitoutatte ja kannustatte yh- teistyökumppaneitanne, alihankki- joitanne ja asiakkaitanne ympäris- tötyöhön?	Omien arvojen selkeä ja avoin viestintä.
Oletteko valinneet yhteistyökump- paneitanne ympäristöasioiden pe- rusteella tai asettaneet vaatimuk- sia yhteistyölle, miten?	Ympäristöasiat vaikuttavat kumppaneiden valintaan.
Oletteko tehneet yhteistyötä ym- päristöasioihin liittyen, minkä- laista?	Joensuun kaupungin Ilmastokumppanuus -verkosto

Organisaation ympäristötunnusluvut	
ENERGIA	
Kokonaisenergian kulutus (MWh/v)	
Lämmönkulutus (kWh/v)	
Sähkönkulutus (kWh/v)	vähäisellä täyttöasteella tammi- mikuussa 2020 kulutus oli 2376kWh, joulukuussa 2019 2100kWh Arvioitu vuosikulutus 60MWh (sisältäen kesäkuukausien vii- lennyksen)
Vedenkulutus (m ³ /v)	Joulu-tammikuun kulutus: kylmä vesi 16m ³ lämmin vesi 13m ³ vuosiarvio hyvällä käyttöas- teella n. 400m ³ /v
JÄTTEET	
Sekajäte (kg, t /v)	Arvio 3000 kg/v
Biojäte (kg, t / v)	Arvio 5000 kg/v
Vaarallinen jäte kokonaisarvio (kg, t, l /v)	Arvio 5 kg/v
LOGISTIikka	
Ajokilometrit (km/v)	Arvio 3000 km/v
Polttoaineen kulutus (l/v)	Noin 250 l/v
CO ₂ -päästöt (t/v)	587,5 kg/v (Motivan tiedon perus- teella)
HIILIJALANJÄLKI	
Hiilijalanjälki (http://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Kulutus_ja_tuotanto/Laskurit/YHiilari , http://www.ilmastolaskuri.fi)	

Ympäristövaikutusten arviointilomake

Merkittävyys (M): ympäristövaikutus, lakisääteisyys ja ympäristöluvut, taloudellinen vaikutus, tärkeys asiakkaille, sidosryhmille ja henkilöstölle
 Vaikutusmahdollisuudet (V): organisaation mahdollisuudet parantaa ympäristösuorituskykyään ko. asiassa
 Asteikko: 1 = ei vaikutusta, 2 = vähäinen, 3 = kohtalainen, 4 = suuri, 5 = erittäin suuri

Merkittävyyttä arvioidaan suhteessa oman organisaation muihin toimintoihin ja niiden aiheuttamiin ympäristövaikutuksiin. Vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida sekä organisaation suorat että välilliset ympäristövaikutukset. Merkittävyyden ja vaikuttavuuden saamat pisteet lasketaan yhteen oikeanpuolimmaiseseen sarakkeeseen.

ORGANISAATIO: Huoneistohotelli Lietsu

VAIKUTUSTEN ARVIOINTIIN OSALLISTUJAT: Helena Puhakka-Tarvainen, Tuukka Mäkelä

PVM: 2.4.2020

Osa-alueet arvioitu kolmen näkökulman kautta seuraavasti:

Keittiö (ruoanvalmistukseen liittyvät toiminnot)

Majoitus (asiakastilat, asiakaskäyttötymien ja saunatilat)

Kiinteistö ja kerroshuolto (yhteystyökumppanit, jätehuolto)

Osa-alue	Toiminto / ympäristönäkökohta	Suora tai välillinen ympäristövaikutus	M (1-5)	V (1-5)	M+V YHT.
A) JÄTTEET JA LAJITTELU	Jätteiden syntyminen ja jätehuolto ▪ Lajittelu ▪ Uudelleenkäyttö ▪ Hyötykäyttö ▪ Vaarallisten jätteiden käsittely ja varastointi	▪ Ilmastonmuutoksen voimistuminen	4	4	8
		▪ Luonnonvarojen ja raaka-ainesten ylikäyttö ▪ Ympäristön kemikalisoituminen ▪ Ympäristöonnettomuuden riski	4	2	6
			1	3	4

B) ENERGIATE-HOKKUUS JA UUSIUTUVA ENERGIA	Energian hankinta Uusiutuvilla energiamuodoilla tuotettu sähkö/lämpö Oma uusiutuvan energian tuotanto	Ilmastonmuutoksen voimistuminen Luonnonvarojen ja raaka-aineiden ylikäyttö Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen	4	4	8
	Valaistus Lamppujen valinta Valaistuksen ohjaaminen	Ilmastonmuutoksen voimistuminen Luonnonvarojen ja raaka-aineiden ylikäyttö Ympäristön kemikalisoituminen	2	2	4
			4	4	8
			2	1	3
	Ilmastointi Ilmastoinnin ohjaaminen	Ilmastonmuutoksen voimistuminen Luonnonvarojen ja raaka-aineiden ylikäyttö	2	3	5
			5	3	8
			1	3	4
	Sähkökäyttöiset laitteet Laitteiden valinta Laitteiden käyttäminen Laitteiden huolto	Ilmastonmuutoksen voimistuminen Luonnonvarojen ja raaka-aineiden ylikäyttö Ympäristön kemikalisoituminen	5	3	8
			3	4	7
			2	2	4

	Lämmitys, tuuletus ▪ Tilan tehokas käyttö ▪ Lämpötilan säätäminen ▪ Vajaakäyttö, sesonkivaihtelut ▪ Lämmön talteenotto ▪ Lämpövuotojen korjaaminen	▪ Ilmastonmuutoksen voimistuminen ▪ Luonnonvarojen ja raaka-aineiden ylikäyttö	2	1	3
			2	3	5
			5	2	7
	Lämpimän veden kulutus ▪ Virtaaman säätäminen ▪ Lämpötilan rajoitin ▪ Ajastimet, liiketunnistimet, automaattihanat ▪ Vuotojen seuranta ja korjaaminen	▪ Ilmastonmuutoksen voimistuminen ▪ Luonnonvarojen ja raaka-aineiden ylikäyttö	4	3	7
			5	2	7
			3	1	4
C) VASTUULLISET HANKINNAT	Ympäristöasioiden huomioiminen hankinnoissa ▪ Raaka-aineiden ja energian kulutus ▪ Jätteen syntyminen ▪ Haitalliset aineet tuotteissa tai valmistuksessa ▪ Uhanalaiset lajit ▪ Vastuullisuus	▪ Luonnonvarojen ja raaka-aineiden ylikäyttö ▪ Ilmastonmuutoksen voimistuminen ▪ Ympäristön kemikalisoituminen ▪ Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ▪ Tuotteiden elinkaarivaikutukset	2	3	5
			5	4	9
			4	3	7
D) MATERIAALITEHOKKUUS	Raaka-aineiden käyttö ▪ Valinta ▪ Kulutus ▪ Materiaalien kierto ▪ Varastointi	▪ Luonnonvarojen ja raaka-aineiden ylikäyttö ▪ Ilmastonmuutoksen voimistuminen ▪ Ympäristön kemikalisoituminen	5	4	9
			1	1	2

	▪ Pakkaaminen		2	2	4
	Kemikaalien käyttö ▪ Valinta ▪ Oikea annostelu ▪ Turvallinen käyttö	▪ Ympäristön kemikalisoituminen ▪ Vesistöjen rehevöityminen ▪ Ympäristöonnettomuuden riski	4	3	7
			2	4	6
			3	2	5
E) LOGISTIIKKA ja LIIKKUMINEN	Kuljettaminen ▪ Taloudellinen ja turvallinen ajotapa ▪ Reittien suunnittelu ▪ Logistinen sijoittuminen ▪ Täyttöaste ▪ Polttoaineen valinta ▪ Kaluston kunnosta huolehtiminen	▪ Ilmastonmuutoksen voimistuminen ▪ Ilman saastuminen ▪ Luonnonvarojen ja raaka-aineiden ylikäyttö	2	2	4
			1	1	2
			3	2	5
	Asiakkaiden liikkuminen ▪ Saavutettavuus julkisella tai kevyellä liikenteellä ▪ Tiedon tarjoaminen ▪ Ohjaaminen	▪ Ilmastonmuutoksen voimistuminen ▪ Ilman saastuminen ▪ Luonnonvarojen ja raaka-aineiden ylikäyttö	3	3	6
	Työmatkat ▪ Liikkumistavan valinta ▪ Ohjaaminen, kannustaminen: etätyö, työsuhdeli-put, työmatkasetelit yms.	▪ Ilmastonmuutoksen voimistuminen ▪ Ilman saastuminen ▪ Luonnonvarojen ja raaka-aineiden ylikäyttö	2	2	4
F) VIESTINTÄ JA VAIKUTTAMINEN	Asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden ympäristötietoisuuden lisääminen	▪ Ilmastonmuutoksen voimistuminen	4	5	9

	▪ Kirjeet, lehdet, tiedotteet ▪ Kyselyt ▪ Sopimukset, ohjeet ▪ Katselmukset, auditoinnit	▪ Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ▪ Luonnonvarojen ja raaka-aineiden ylikäyttö ▪ Ympäristön kemikalisoituminen ▪ Ilman saastuminen ▪ Vesistöjen rehevöityminen ▪ Ympäristöonnettomuuden riski			
	Henkilöstö ▪ Palaverit, infotilaisuudet ▪ Koulutus ▪ Perehdytys ▪ Työnohjaus ▪ Vaikutusmahdollisuuksien tarjoaminen ▪ Palkitseminen, palautteen antaminen	▪ Ilmastomuutoksen voimistuminen ▪ Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ▪ Luonnonvarojen ja raaka-aineiden ylikäyttö ▪ Kemikalisoituminen ▪ Ilman saastuminen ▪ Vesistöjen rehevöityminen ▪ Ympäristöonnettomuuden riski	3	4	7
G) YHTEISTYÖKUMP PANEIDEN SITOUTTAMINEN	Ympäristöasioiden huomioiminen palveluiden alihankinnassa, kumppanuuksissa ja muussa yhteistyössä ▪ Raaka-aineiden valinta ▪ Raaka-aineiden ja energian kulutus ▪ Jätteen syntyminen ▪ Haitallisten aineiden käyttäminen ▪ Uhanalaiset lajit ▪ Vastuullisuus ▪ Alihankkijoiden ja kumppaneiden ympäristönsuojelun taso	▪ Luonnonvarojen ja raaka-aineiden ylikäyttö ▪ Ilmastomuutoksen voimistuminen ▪ Ympäristön kemikalisoituminen ▪ Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen	4	4	8
			2	2	4
			4	3	7

Ympäristölainsäädäntö

Lain velvoitteiden tunnistaminen, tulkinta ja noudattaminen ovat aina organisaation omalla vastuulla. Ekokompassin lakilista tarjoaa keskeisen ympäristölainsäädännön koottuna.

1. Tutustu lain vaatimukseen linkin kautta aukeavasta lakitekstistä.
2. Kuvaa viimeiseen sarakkeeseen selväsanaisesti ja käytännönläheisesti, miten vastaatte lain vaatimukseen.
3. Sovi siitä, kuka on teillä vastuuhenkilö, joka seuraa lainsäädännön muutoksia ja pitää lakilistan ajan tasalla.

Täytä lista niin selkeästi, että muutkin teillä sekä auditoijanne ymmärtävät sisällön. Ole huolellinen ja rehellinen ja selvitä epäselvät asiat. Tukea voit pyytää oman kunnan viranomaisilta, oman toimialan etujärjestöstä tai yrittäjäjärjestöistä sekä Ekokompassi-neuvojaltasi.

Organisaatio: Huoneistohotelli Lietsu

Vastuuhenkilö: Helena Puhakka-Tarvainen

Pvm: 6.4.2020

Miten seuraamme lainsäädännön kehittymistä:

YMPÄRISTÖNSUOJELU

Laki, asetus tai muu määräys	Lainkohta	Edellyttää	Miten täytämme vaatimukset?
MINKÄ KUNNAN ALUEELLA TOIMITTE? Etsi verkosta kunnan ympäristönsuojelumääräykset			
Joensuun kaupungin ympäristönsuojelumääräykset	21 §	Savuhaittojen ehkäiseminen	Ilmanvaihtolaitteistot asennettu remontin yhteydessä 2019. Laitteistot säädetään ja huollatetaan asianmukaisesti tarpeen ilmentyessä.

ONKO TOIMINTANNE TEOLLISTA, KÄSITTELETTKÖ JÄTTEITÄ TAI SYNTYYKÖ TOIMINNASSANNE JÄTTEITÄ?

Ympäristönsuojelulaki 527/2014	Luku 2	6 § Selvilläölovelvollisuus	Lakimuutoksia ja yrityksen toiminnasta aiheutuvia ympäristövaikutuksia pyritään minimoimaan jatkuvasti kehittämällä yrityksen toimintatapoja.
		7–10 § Ennaltaehkäisyn ja haittojen minimoinnin periaate	Yritys huomioi ympäristöasiat toiminnassaan ympärivuotisesti. Ympäristöhaittoja pyritään minimoimaan mm. energiatehokkain valaistusratkaisujen avulla sekä uusiutuvalla sähköllä.
		11 § Sijoituspaikan valinta	Yrityksen toimitilat sijaitsevat kiinteistössä, joka soveltuu yrityksen käyttöön oikein hyvin. Yrityksen toiminta ei ole tuota merkittävää kuormitusta alueelle.
		14 § Pilaantumisen torjuntavelvollisuus	Jos yrityksen omasta toiminnasta syntyy terveyshaittaa tai muuta merkittävää seurausta, ryhtyy yrittäjä viipymättä toimiin tämän ehkäisemiseksi tai vähintään minimoimiseksi.
		16 § Maaperän pilaamiskielto	Yrityksen toiminnan seurauksena maaperään ei päästetä mitään, mikä voisi johtaa

		maaperän laadun heikentymiseen. Kiinteistön yhteiset jäteastiat ovat suljettuja jätehuoltoyhtiön tarjoamia asiaankuuluvia astioita.
	17 § Pohjaveden pilaamiskielto	Yrityksen toiminnassa ei pilata tai aiheuteta vaaraa pohjaveden pilaantumiselle.
	Varovaisuus- ja huolellisuusperiaate Ympäristön kannalta parhaan käytännön periaate	Kemikaaleja käsiteltäessä noudatetaan varovaisuutta ja kemikaaleja käytetään vain ohjeiden mukaan. Varastoitavien kemikaalien yksittäispakkaukset ovat pieniä, jolloin mahdolliset vuodot tai vahingot eivät aiheuttaisi yhtä suurta vahinkoa.
Luku 14	133 § Pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistaminen	Tiedossa ei ole yrityksen toiminnasta aiheutunutta maaperän tai pohjaveden pilaantumista.

JÄTTEET			
Laki, asetus tai muu määräys	Lainkohta	Edellyttää	Miten täytämme vaatimukset?
SYNTYKÖ TOIMINNASSANNE JÄTETTÄ?			
Jätelaki 646/2011	Luku 2	8 § Etusijajärjestys Kaikessa toiminnassa on mahdollisuuksien mukaan noudatettava seuraavaa <i>etusijajärjestystä</i>: Ensisijaisesti on vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta. Jos jätettä kuitenkin syntyy, jätteen haltijan on ensisijaisesti valmistettava jäte uudelleenkäyttöä varten tai toissijaisesti kierrätettävä se.	Lietsu pyrkii minimoimaan jätteen syntymistä monilla eri toiminnoilla. Kierrätys on pyritty järjestämään, jotta lähes jokainen jätteajee on otettu huomioon ja kierrätetty asianmukaisesti. Yritys opastaa ja kannustaa myös asiakkaita kierrättämään. Jokaisessa huoneessa on jätetastioita usealle jakeelle ja ohjeet kierrätystä varten.
		12 § Selvilläolo- ja tiedonantovelvollisuus Tuotannon harjoittajan ja tuotteen valmistajan tai maahantuojan on oltava selvillä tuotannossaan tai tuotteestaan syntyvästä jätteestä, sen ympäristö- ja terveysvaikutuksista ja jätetuhollostasta sekä mahdollisuuksista kehittää tuotantoaan tai tuotettaan siten, että jätteen määrä ja haitallisuus vähenevät.	Biojätettä syntyy päivittäin keittiöstä. Poltettavaa jätettä, pahvia, metalleja, muovia, lasia ja palautuspulloja ja -tölkkejä sekä ongelmajätettä syntyy myös yrityksen yleisistä toiminnoista. Jätevirtojen suuruutta on vielä vaikea arvioida. Syntyvän jätteen määrää pyritään rajoittamaan tehostamalla

			toimintatapoja mm. optimoimalla pilaantuvien tuotteiden tukkutilausten kokoja. Yritykselle laaditaan jätehuoltosuunnitelma osana Ekokompassi-ympäristöjärjestelmää.
		15 § Jätteiden erillään pitovelvollisuus	Eri jätejakeet kerätään erikseen omiin astioihinsa.
	Luku 4	28 § Jätehuollon järjestäminen on jätteen haltijan vastuulla	Yritys vuokraa tiloja isommasta kiinteistöstä ja jätteenhuolto järjestetään yhteisesti. Jätehuollon tyhjennysvälejä pyritään tarkentamaan vastaamaan paremmin kiinteistössä syntyvien jätteiden määrää.
		29 § Jätteen luovuttaminen vain luvanvaraiselle toimijalle	Jätehuoltoyhtiö vastaa jätteen asianmukaisesta käsittelystä.
	Luku 8	72 § Roskaamiskielto	Syntyvä jäte säilötään hallitusti ja asianmukaisesti niille osoitetuissa astioissa ja jätettä ei hylätä niille kuulumattomiin paikkoihin.
		73 § Roskaajan siivoamisvelvollisuus	Työympäristö pidetään asianmukaisesti siistinä.

		74 § Toissijainen siivoamisvelvollisuus, jos roskaaja ei ole tiedossa	Yritys huolehtii asiakkaiden yrityksen tiloihin jättämistä roskista itse tai siivouspalvelun avulla.
Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012	Luku 2	7–9 § Jätteen pakkaaminen, merkitseminen, jätteestä annettavat tiedot	Jätteelle tarkoitetut astiat on merkitty selvästi sisällönmuikaisesti.
		10 § Jätteen keräys 1) jätteen vastaanottoaikaan on esteetön pääsy ja jäte voidaan turvallisesti kuormata poiskuljetusta varten; 2) vastaanottoaikassa on riittävä määrä kannellisia säiliöitä, maahan upotettavia syväkeräyssäiliöitä, jätelavoja tai muita jäteastioita, jotka soveltuvat kerättäville jätelajeille; 3) jäteastioiden käytöstä ja tyhjennyksestä ei aiheudu loukkaantumisen vaaraa käyttäjälle tai tyhjentäjälle eikä muuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle; 4) jäteastian kanteen tai etuseinään kiinnitetään selvästi erottuva merkintä, jossa on tiedot astiaan kerättävästä jätelajista sekä keräyksestä vastaavan yrityksen tai yhteisön yhteystiedot; 5) jäteastia tyhjenetään riittävän usein siten, että kertyvä jäte mahtuu astiaan ja astia voidaan aina sulkea eikä jätteestä	Eri jätelajeille on omat kannelliset astiat. Jäteastioissa on selvät merkinnät. Jätehuolto-yhtiö vastaa astioista ja niiden puhdistuksesta. Jätehuollon tyhjennysvälejä pyritään tarkentamaan vastaamaan paremmin kiinteistössä syntyvien jätteiden määrää.

	aiheudu ympäristön likaantumista tai roskaantumista taikka hajua tai muuta hygieenistä haittaa; 6) jätteastia pidetään kunnossa ja puhdistetaan riittävän usein siten, että keräyksestä ei aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle; 7) jätteen keräyksen johdosta roskaantunut vastaanottoaika ja sen ympäristö	
Luku 3	14 § Yhdyskuntajätteen erilliskeräys ja kierrätys Jätteen haltijan järjestettävä mm. biojätteen erilliskeräys ja kierrätys	Kiinteistössä on biojätteen kierrätyspiste.

SYNTYYKÖ TOIMINNASSANNE VAARALLISIA JÄTTEITÄ, LIETTEITÄ TAI RAKENNUS- JA PURKUJÄTTEITÄ?

Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012	Luvut 1, 2 ja 3 sekä liite 4	Jäteluettelo ja vaarallinen jäte	Yritykselle laaditaan jätehuolto-suunnitelma osana Ekokompassia. Vaarallista jätettä kuten tyhjiä paristoja syntyy vain harvoin yrityksen toiminnassa. Ne kerätään asianmukaisesti ja toimitetaan niille kuuluviin keräyspisteisiin.
		Vaarallisen jätteen pakkaus	Jätteet pakataan tapauskohtaisesti, kuitenkin pitäen huolta säännöksistä, kuten eri jakeiden erillään pitämisestä.
		Vaarallisen jätteen merkitseminen	Vaarallisen jätteen säilöntään tarkoitetut astiat merkitään selvästi ja sisällön mukaan.
KUULUUKO TOIMINTANNE KUNNAN JÄTEHUOLLON VASTUULLE? Etsi verkosta oman kuntasi jätehuoltomääräykset			
	4 §	Velvollisuus liittyä kunnan jätehuoltojärjestelmään	Yritys toimii vuokratiloissa ja toimitilojen omistaja vastaa jätehuollosta.
	6 ja 7 §	Kiinteistökohtainen jäteastia & Kiinteistöjen yhteinen jäteastia (kimppa)	Jätehuolto on jaettu kiinteistön muiden toimijoiden kanssa.

Joensuu:	11 §	Kiinteistöittaiseen jätteenkuljetukseen tai aluekeräyspisteisiin soveltumattomien jätteiden kuljettaminen	Jos vastaavanlainen tilanne tulee esiin, yritys pitää huolen määräysten noudattamisesta.
Joensuun alueen jätehuoltomääräykset	13 §	Erikseen lajiteltavat ja kerättävät jätteet	Yritys lajittelee toiminnoissaan syntyvät jätteet ja huolehtii niiden toimittamisesta jätehuollon astioihin asianmukaisesti.
	18 §	Muut erikseen kerättävät jätteet	Paristot ja muut vastaavat jättejakeet toimitetaan asianmukaisesti niille järjestettyihin vastaanottopaikkoihin.
	24 §	Jäteastian merkitseminen	Jäteastiat on merkitty selkeästi ja oikeaoppisesti.
	25 §	Jäteastioiden täyttäminen	Jäteastioihin laitetaan vain niille tarkoitettua jätettä.

KEMIKAALIT			
Laki, asetus tai muu määräys	Lainkohta	Edellyttää	Miten täytämme vaatimukset?
KÄSITTELETTKÖ TAI VARASTOITTEKO TOIMINNASSANNE VAARALLISEKSI LUOKITELTUJA KEMIKAALEJA?			
Kemikaalilaki 599/2013	19 §	Huolehtimisvelvollisuus, selvilläölovelvollisuus ja valintavelvollisuus	Toiminnassa noudatetaan kemikaalien omia käyttöohjeita sekä riittävää huolellisuutta käytössä sekä varastoinnissa. Kemikaalien turhaa käyttöä ja varastointia pyritään karsimaan.
CLP-asetus, EY N:o 1272/2008	17-23, 35 art.	Kemikaalin päällyksen on oltava kestävä ja turvallinen ja siinä on oltava turvallisuuden ja tunnistamisen kannalta tarpeelliset tiedot, varoitusmerkinnät ja käyttöohjeet.	Vaarallisiksi luokitellut kemikaalit säilytetään niiden alkuperäisissä pakkauksissa.
Valtioneuvoston asetus kemiallisista tekijöistä työssä 715/2001	1–9§, 16§	Työnantajalla tulee olla riittävät tiedot kemikaalien ominaisuuksista ja vaarallisuudesta, päällymerkinnät kunnossa.	Kemikaalit säilytetään niiden alkuperäispakkauksissa.
		Käyttöturvallisuustiedotteet, luettelo työpaikalla käytettävistä kemikaaleista oltava työntekijöiden saatavilla	Käytettävien kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteet kootaan opinnäytetyön yhteydessä. Tiedotteet sijoitetaan paikkaan, josta ne ovat kaikkien yrityksen työntekijöiden saatavilla.
		Vaarojen tunnistaminen ja riskien arviointi	Työntekijöiden kosketuspinta kemikaaleihin on yrityksen ta-

			vallisissa toiminnoissa vähäistä. Riskejä ja vaaroja on pyritty tunnistamaan.
		Työntekijät on opastettava kemikaalien turvalliseen käyttöön.	Kaikki työntekijät koulutetaan kemikaalien turvalliseen ja ohjeidenmukaiseen käyttöön.
REACH-asetus, EY N:o 1907/2006	Osasto IV Art. 34 & 35	tiedon välittäminen molempiin suuntiin toimitusketjussa. Jatkokäyttäjän on ilmoitettava toimittajalle jos kemikaalin käyttöturvallisuustiedote (KTT) on puutteellinen (ei esimerkiksi huomioi kaikkia käyttötarkoituksia) tai jos havaitsee uusia haittaominaisuuksia. (Artikla 34)	Yritys sitoutuu ilmoittamaan toimittajalle, jos kemikaalin käyttöturvallisuustiedote on puutteellinen.
		Työnantajan on taattava työntekijöilleen käyttöturvallisuustiedotteet aineista ja seoksista joita he käyttävät tai joille he voivat altistua työnsä aikana. (Artikla 35)	Käytettävien kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteet kootaan opinnäytetyön yhteydessä. Tiedotteet sijoitetaan paikkaan, josta ne ovat kaikkien yrityksen työntekijöiden saatavilla.
Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 855/2012	Luku 2	Vähäisen ja laajamittaisen teollisen käsittelyn ja varastoinnin määritelmät. Vähäinen käsittely saattaa vaatia kemikaali-ilmoituksen pelastuslaitokselle, laajamittainen käsittely on luvanvaraista.	Kemikaaleja käytetään vain puhdistuskäyttöön kerroshuollon ja keittiön toiminnan yhteydessä.
	Luku 6	Terveydelle ja ympäristölle vaarallisten kemikaalien säilyttäminen	Kerroshuollon kemikaalit sijaitsevat kerroshuollon omassa lukittavassa siivouskomerossa. Muut kemikaalit säilytetään

<u>Valtioneuvoston päätös otsonikerrosta heikentävistä aineista (262/1998)</u>		Aineiden käyttökiellot. Aineita sisältävien laitteiden käytöstä poistamisen vaatimukset.	Ulkopuolinen huoltoyritys vastaa ilmastointilaitteiden huolloista ja muista huolloista, joissa päätöksen aineita mahdollisesti olisi.

Kemikaaliluettelo

ORGANISAATIO: Huoneistohotelli Lietsu			VASTUUHENKILÖ: Helena Puhakka-Tarvainen		PVM: 1.4.2020
Tuotteen nimi	Varoitusmerkki*	H- ja P-lausekkeet**	Käyttötarkoitus	Käyttöturvallisuustiedotteen päiväys [pvm]	Käyttö- tai varastointimäärä [L, kg / vuodessa]
MediFresh nestesaippua 3in1			Huoneistojen käsisäippua ja suihkuissa, asiakaskäytössä		150l
Heti Tiski -käsiastianpesuaine		Eye irrit. 2; H319 – Ärsyttää voimakkaasti silmiä Skin irrit. 2;H315 - Ärsyttää ihoa	Tiskiaine huoneistoissa, asiakaskäytössä	19.12.2012	10l
Heti Pehmeä - pyykinpesuaine		Eye irrit. 2; H319 – Ärsyttää voimakkaasti silmiä	Pyykinpesuaine huoneistoissa, asiakaskäytössä	19.12.2018	50l
Heti Santtu – desinfioiva puhdistusaine		Eye irrit. 2; H319 – Ärsyttää voimakkaasti silmiä	Yleinen Puhdistusaine	11.11.2016	5l

Heti Joutsen - yleispuhdistusaine		H319 Ärsyttää voimakkaasti silmiä.	Yleinen puhdistusaine	14.09.2017	5l
Heti Joutsen - konetiskitabletti		H319 Ärsyttää voimakkaasti silmiä.	Konetiskiaine huoneistoissa, asiakaskäytössä	11.11.2016	5 pakettia / 10kg
Heti Tahraton spray - tahrainpoistoaine		H319 Ärsyttää voimakkaasti silmiä.	Yrityksen yleinen käyttö	17.02.2017	1l
Heti Loisto spray – lasipintojen puhdistusaine		H319 Ärsyttää voimakkaasti silmiä.	Yrityksen yleinen käyttö	14.02.2020	10l
Heti Jälkidesi – alkoholipohjainen desinfiointiaine		H225 Helposti syttyvä neste ja höyry. H319 Ärsyttää voimakkaasti silmiä. H336 Saattaa aiheuttaa uneliaisuutta ja hui- mausta.	Yrityksen yleinen käyttö	09.05.2016	3l

Heti Klooripesu – desinfiioiva puhdistusaine		H314 Voimakkaasti ihoa syövyttävää ja silmiä vaurioittavaa. H410 Erittäin myrkyllistä vesieläimille, pitkäaikaisia haitta-vaikutuksia.	Varattu yleistilojen puhdistukseen	21.11.2018	1l
Havu mäntysuopaliuos			Käytetään yleissiivoukseen		
Substral - kasviravinne			Viherkasvien kasviravinne		0,5l
Rainbow – keraamisen liesitason puhdistusaine		Vaurioittaa vakavasti silmiä. (H318)	Keittiön liedon puhdistamiseen	08.05.2014	0,25l
MediFresh - käsihuuhte		H225 - Helposti syttyvä neste ja höyry	Käsien desifointi	24.3.2017	80l

Kemvit – käsihuuhte 70%		H319 - Ärsyttää voimakkaasti H225 - Helposti syttyvä neste ja höyry	Käsien desinfiointi	16.01.2018	0,5l
De Jong Duke -kahvikoneen puhdistustabletti			Aulan kahvikoneen puhdistustabletti		2rasiaa
Dr.Beckmann - tahranpoistoneste		H319 Ärsyttää voimakkaasti silmiä	Tarpeen mukaan varalla	20.08.2015	0,375l
Dr.Beckmann – teräksen ja metallin puhdistaja		H319 Ärsyttää voimakkaasti silmiä.	Tarpeen mukaan varalla	30.11.2018	0,25l
Kiilto – koti yleispuhdistusaine		H319 - Ärsyttää voimakkaasti silmi	Yleiseen puhdistamiseen	05.02.2018	1l

Casco - LimTvätt		H225: Helposti syttyvä neste ja höyry. H319: Ärsyttää voimakkaasti silmiä. H336: Saattaa aiheuttaa uneliaisuutta ja huihasta. H304: Voi olla tappavaa nieltynä ja joutuessaan hengitysteihin.	Liimajäämien poistoon	28.04.2017	1l
Serto Valko pyykinpesuneste		H319 - Ärsyttää voimakkaasti silmiä	Omien liinavaatteiden pesuun	20.11.2019	0,75l
Fairy sitruuna käsitiskiaine		H319 - Ärsyttää voimakkaasti silmiä H412 - Haitallista vesielioille, pitkäaikaisia haittavaikutuksia	Keittiössä käsitiskiaineena	03.11.2014	2l

Ecolab Clear Dry HDP Plus - huuhtelukirkaste		Eye irrit. 2; H319 – Ärsyttää voimak- kaasti silmiä	Keittiön käytössä oleva huuhtelukir- kaste, koneen annostelu automaat- tinen	17.04.2018	25l
Tähti konetiskiaine		H314 - voimak- kaasti ihoa syövyt- tävää ja silmiä vau- rioittavaa.	Keittiönkäytössä oleva konetiski- aine, koneen annostelu automaatti- nen	09.10.2014	180l
Osmia Koivu – nestesaippua green			Aulan wc-tilojen käsisäippua		
Emendo Saunatuoksu Terva		H317 Voi aiheuttaa allergisen ihoreak- tion.	Saunatuoksu	06.11.2014	10ml
Heti – käsisäippua etikassa sen salaisuus			Saunan wc-tilojen käsisäippua		
KERROSHUOLTO					
Serto professional green pyykinpesuneste		H319 Ärsyttää voimakkaasti silmiä	Pyykinpesuun		

Kiilto ikkunanpesu		H226 Syttyvä neste ja höyry	Lasi- ja peilipintojen puhdistamiseen		
Kiilto Sanitop		H319 Ärsyttää voimakkaasti silmiä	Saostumien poistoon		
Sol yleispuhdistaja		H319 Ärsyttää voimakkaasti silmiä	Kovien pintojen puhdistamiseen		
Sol tehopuhdistaja		H314 Voimakkaasti ihoa syövyttävää ja silmiä vaurioittavaa H318 Vaurioittaa vakavasti silmiä	Rasvalian poistoon kosteissa tiloissa ja elintarvikkeissa		
Esimerkki: putkenavaaja	Syövyttävä	H314	Viemäritukosten avaaminen	20.3.2015	5 L

Säilytä tämä luettelo ja käyttöturvallisuustiedotteet työntekijöiden nähtävillä.

*Katso varoitusmerkki käyttöturvallisuustiedotteen kohdasta 2.2.

**Katso lausekkeet käyttöturvallisuustiedotteen kohdasta 2.1.

Tarkista luettelo vuosittain

- Arvioi käyttömäärät
- Tarkista pakkausmerkinnät
- Päivitä käyttöturvallisuustiedotteet
- Arkistoi käytöstä poistettujen aineiden tiedotteet
- Päivitä kemikaalitoimittajien yhteystiedot
- Selvitä, tarvitaanko kaikkia aineita
- Toimita tarpeettomat kemikaalit vaaralliseen jätteen keräykseen

Kemikaalien varoitusmerkit

Syövyttävät ja vakavan silmävaurion vaaraa aiheuttavat aineet

Helposti syttyvät aineet

Paineenalaiset kaasut ja nesteytetyt kaasut

Akuutisti myrkylliset aineet, iho-, silmä- ja hengitystie-ärsytystä aiheuttavat aineet

Hapettavat aineet

Elinmyrkylliset, karsinogeeniset, mutageeniset ja lisääntymismyrkylliset aineet sekä hengitystieherkistäjät

Akuutisti myrkylliset aineet

Räjähdysvaaraa aiheuttavat aineet

Ympäristölle vaaralliset aineet

Jätehuoltosuunnitelma

ORGANISAATIO: Huoneistohotelli Lietsu			VASTUUKHENKILÖ: Helena Puhakka-Tarvainen			PVM:14.4.2020
Jätelaji	Keräysastioiden määrä ja koko	Arvioitu tarve 50% täyttöasteella	Tyhjennysrytmi [krt / vk tai kk]	Jäteyhtiön tiedot / Mi-hin viedään?	Vastuuhlö	Kehitettävää, aikataulu
Energiajäte	1.5 x 1 m ³	2 m ³ / kk	1 krt / vko	██████████		Astia usein täynnä
Biojäte	1 x 120 l	300 kg / kk	1 krt / vko	██████████		
Raaka eläinperäinen biojäte	Ei synny					
Keräyspaperi ▪ toimistopaperi ▪ lehdet ja mainokset ▪ tietosuoja	1 x 1 m ³	10 kg / kk	1 krt / kk	██████████		
Pahvi	Ei synny					
Keräyskartonki	1 x 1m ³	1 m ³ / kk	2 krt / kk	██████████		Pitäisi tyhjentää useammin
Muovi	1 x 1m ³	1 m ³ / kk	2 krt / kk	██████████		
Metalli	1 x 120 l	3 kg / kk	1 krt / 2 kk	██████████		
Lasi	1 x 120 l	1 kg / kk	1 krt / 2 kk	██████████		

Panttipullot ja tölkit		500 kpl / kk		Lähikaupan pullonpalautuspiste		
Sekajäte	Ei synny					
Rakennusjätteet – kyllästämätön puu, metalli, pahvi	Ei synny					
Vaaralliset jätteet	Missä ja millaisia määriä säilytetään?	Kuinka usein haetaan / viedään?	Jäteyhtiön tiedot / Mihin viedään?	Vastuuhlö	Onko siirtoasiakirja saatu?	
<i>AINA ERILLISKERÄYS</i>						
Sähkö- ja elektroniikka-romu (SER)	Säilytetään toimistotiloissa	Viedään muutaman keran vuodessa	Viedään läheisiin keräyspisteisiin			
Paristot ja akut	Säilytetään toimistotiloissa	Viedään muutaman keran vuodessa	Viedään lähikaupan keräyspisteeseen			
Loisteputket	Ei synny					
Liuottimet	Ei synny					
Maali- ja lakkajäte	Ei synny					
Muu vaarallinen jäte (mikä / mitkä?)	Ei synny					